

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÇOCUKLARA YÖNELİK YEREL YÖNETİM UYGULAMALARI:
ESENLER BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Veysi AKA

Enstitü Ana Bilim Dalı: SOSYAL HİZMET
Enstitü Bilim Dalı: SOSYAL HİZMET

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Fethi GÜNGÖR

OCAK 2018

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ

ÇOCUKLARA YÖNELİK YEREL YÖNETİM UYGULAMALARI:
ESENLER BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Veysi AKA (157203010)

Enstitü Ana Bilim Dalı: SOSYAL HİZMET
Enstitü Bilim Dalı: SOSYAL HİZMET

Bu tez 10.01.2018 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir

	Adı SOYADI	Kanaati			İmza
Jüri Başkanı <i>(Danışman)</i>	Doç. Dr. Fethi GÜNGÖR	☐ Kabul	☐ Düzeltilme	☐ Ret	
Jüri Üyesi	Doç. Dr. Bedrettin KESGİN	☐ Kabul	☐ Düzeltilme	☐ Ret	
Jüri Üyesi	Doç. Dr. İsmail Barış	☐ Kabul	☐ Düzeltilme	☐ Ret	

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS İNTİHAL YAZILIM RAPORU
BEYAN BELGESİ

Tez Başlığı: Çocuklara Yönelik Yerel Yönetim Uygulamaları: Esenler Belediyesi Örneği

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın toplam 83 sayfalık kısmına ilişkin aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan ve 12/26/2017 tarihinde aşağıda ismi yazılı araştırma görevlisi tarafından şahsıma iletilen Urkund intihal tespit programı raporuna göre tezimin benzerlik oranı %4'tür.

Uygulanan filtrelemeler:

1. Kaynakça hariç,
2. Alıntılar dâhil,
3. 5 kelimedenden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç.

Bu bilgiler doğrultusunda tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespiti halinde doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

İmza

Adı SOYADI : Veysi Aka
Öğrenci Numarası : 157203010
Ana Bilim Dalı : Sosyal Hizmet
Programı : Tezli Yüksek Lisans
Türü : () Proje (X) Yüksek Lisans Tezi () Doktora Tezi

Taramayı Yapan Arş. Gör.

Danışman

Arş. Gör. Habibullah AKINCI

Doç. Dr. Fethi GÜNGÖR

12.26.2017

12.26.2017

ÖNSÖZ

Türkiye'nin sosyal politika yapıcılarını olarak merkezi yönetimlerle beraber yerel yönetimlerin artan oranda etkisi bulunmaktadır. 2004 yılında yayımlanan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası ve 2005 yılında yayımlanan 5393 sayılı Belediye Yasalarıyla birlikte belediyelere sosyal içerikli işlerde önemli sorumluluklar yüklenmiştir. Bu doğrultuda özellikle yaşlı, engelli, kadın, yoksul, çocuk gibi dezavantajlı bireylere yönelik gerçekleştirilen sosyal hizmetlerde yerel yönetimlerin etkisi gün geçtikçe artmaktadır.

Bu minvalde belediyelerin çocuklara yönelik gerçekleştirdiği uygulamaların neler olduğu konusunun araştırıldığı bu çalışmada örneklem olarak Esenler Belediyesi'nin uygulamaları araştırılmıştır. Esenler Belediyesi'nin çocuklar için gerçekleştirmekte olduğu çevresel düzenlemeler, eğitim, sağlık, spor, sosyal yardım, kültür, sanat ve diğer uygulamalar bu çerçevede incelenmiştir.

Bu çalışmada öncelikle süreç boyunca beni yönlendiren ve desteğini eksik etmeyen danışmanım Doç. Dr. Fethi GÜNGÖR hocama teşekkür ederim. Bununla birlikte süreç boyunca katkılarıyla bana yardımcı olan oda arkadaşım ve meslektaşım Arş. Gör. Emrah Apak'a, Arş. Gör. Metin Erdem'e ve her konuda fikirleriyle beni yönlendiren Arş. Gör. Mehmet Siyabend Kaya'ya teşekkür ederim.

Ayrıca gerek düzeltmeler gerek önerilerle bana yardımcı olan diğer mesai arkadaşlarım, hocalarım ve meslektaşlarım Yrd. Doç. Dr. Mehmet Yazıcı, Yrd. Doç. Dr. Yunus Bucuka, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Seyman Önder, Dr. Ekrem Darendelioğlu, Arş. Gör. Hakan Karaman, Arş. Gör. İhsan YILKAN Sosyal Çalışmacı Feyza Ünal, Buket Dulkadir, Yusuf Yusufoglu ve diğer hocalarıma teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca tez sürecinde ilgi ve alakalarıyla her türlü desteği sunan başta Esenler Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürü Özcan Hamza olmak üzere tüm belediye çalışanlarına şükranlarımı sunarım.

Veysi AKA

10/12/2017

İÇİNDEKİLER

BEYAN	i
ÖNSÖZ	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
TABLolar.....	vi
KISALTMALAR.....	vii
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	5
1.1. Düünden Bugüne Çocukluk.....	5
1.1.1. Çocuk kavramı	5
1.1.2. Çocukluğun tarihçesi	6
1.1.3. Çocukluğun bugünü ve yarını	10
1.2. Sosyal Devlet, Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet'in Tanım ve Amaçları	12
1.2.1. Sosyal devlet kavramı ve temel amacı	13
1.2.2. Sosyal politika kavramı ve temel amacı	13
1.2.3. Sosyal çalışma kavramı ve temel amacı	14
1.3. Yerel Yönetim Kavramı ve Türkiye'de Yerel Yönetimler	16
1.3.1. Yerel yönetim kavramının tanımı	16
1.3.2. Yerel yönetimlerde sosyal hizmetlerin tarihsel gelişimi.....	17
1.4. Sosyal politikalarda yerelleşme ve sosyal hizmetler	22
1.4.1. Yerel refahtan sorumlu sosyal politika aktörü olarak belediye, il özel idaresi ve köyler	25
İKİNCİ BÖLÜM: TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİMLERİN ÇOCUKLARA YÖNELİK UYGULAMALARI.....	34
2.1. Çocuklara Yönelik Çevresel Düzenlemeler.....	34
2.1.1. Çocuk parkları ve çocuk oyun grupları.....	35
2.1.2. Engelsiz parklar	36
2.1.3. Bilim parkları	37
2.1.4. Çocuk trafik parkları	37
2.1.5. Çocuk sokakları	38
2.2. Çocuklara Yönelik Kültürel, Sanatsal ve Sportif Faaliyetler	38
2.2.1. Özel gün ve haftaları anma ve kutlama	39

2.2.2. Tiyatro ve sinema gösterimi	39
2.2.3. Sanat kursları	40
2.2.4. Gezi organizasyonları	40
2.2.5. Uçurtma şenlikleri.....	40
2.2.6. Sportif etkinliklerde bulunma	41
2.3. Çocuklara Yönelik Eğitim ve Sağlık Hizmeti	41
2.3.1. Kreş ve gündüz bakım evleri ile mobil kreşler	41
2.3.2. Çocuk kütüphanesi ve mobil çocuk kütüphanesi.....	42
2.3.3. Eğitim destek kursları	42
2.3.4. Eğitim, konferans, panel, seminer ve forumlar.....	43
2.3.5. Çocuklara yönelik yayınlar oluşturma ve yazarlarla buluşturma	44
2.3.6. Sağlık hizmeti sağlama	45
2.3.7. Çocuk ruh sağlığına yönelik psikolojik destek hizmeti	45
2.4. Çocuklara Yönelik Sosyal Yardım	45
2.4.1. Eğitim bursu desteği	45
2.4.2. Hoş geldin bebek projesi.....	46
2.4.3. Sünnet törenleri.....	46
2.4.4. Oyuncak ve kitap kumbaraları	46
2.4.5. Yetim ve öksüzlere yönelik sosyal yardım	46
2.4.6. Kırtasiye ve giyim yardımı	47
2.5. Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları.....	47
2.5.1. Çocuklara yönelik dolaylı bir uygulama olarak kadın konuk evi.....	47
2.5.2. Çocuk bakım evleri	48
2.5.3. Danışmanlık tedbiri hizmeti.....	48
2.5.4. Sokakta çalışan çocuklara yönelik merkezler	49
2.5.5. Dede torun merkezi ve lokalleri.....	49
2.5.6. Mülteci çocuklara yönelik sosyal hizmet desteği	49
2.6. Çocuklara Yönelik Diğer Uygulamalar	50
2.6.1. Bilgi evleri	50
2.6.2. Bilim merkezleri	50
2.6.3. Çocuk meclisleri	50
2.6.4. Bebek bakım ve emzirme kabinleri	51
2.6.5. Oyun evleri	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ESENLER BELEDİYESİ ÖRNEĞİ.....	52
3.1.Esenler İlçesinin Özellikleri	52
3.1.1. Esenler'in tarihçesi	52
3.1.2. Esenler'in demografik yapısı	52
3.1.3. Esenler'in sosyal ve ekonomik yapısı.....	53
3.2. Esenler Belediyesi'nin Çocuklara Yönelik Yerel Yönetim Uygulamaları.....	53
3.2.1. Esenler Belediyesi'nce oluşturulan çocuklara yönelik çevresel düzenlemeler	54
3.2.2. Esenler Belediyesi'nin çocuklara sunduğu kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler	58
3.2.3. Esenler Belediyesi'nin çocuklara sunduğu eğitim ve sağlık hizmeti.....	62
3.2.4. Esenler Belediyesi'nin çocuklara sunduğu sosyal yardım desteği	65
3.2.5. Esenler Belediyesi'nin çocuklara sunduğu diğer hizmetler.....	67
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	69
KAYNAKÇA.....	74
EK: ESENLER BELEDİYESİ ARAŞTIRMA İZNİ	84
ÖZGEÇMİŞ	85

TABLÖLAR

Tablo 1: Kadın Konukevlerinden Faydalanan Kişi Sayısı Tablosu.....	48
Tablo 2: Esenler İlçesinde İkamet Edip Nüfusa Kayıtlı İller Tablosu.....	53
Tablo 3: Esenler İlçesinde İkamet Eden Ailelerin Ortalama Aylık Gelir Tablosu.....	53
Tablo 4: Esenler Belediyesi'nin Çocuklara Yönelik Gerçekleştirdiği Çevresel Düzenlemeler	54
Tablo 5: Esenler İlçesindeki Park ve Çocuk Oyun Grupları Sayıları Tablosu	54
Tablo 6: Esenler Belediyesi Çocuk Sokağı ve Anne Çocuk Kampüsü Faaliyetler Tablosu	56
Tablo 7: Esenler Belediyesi Çocuklara Yönelik Kültürel, Sanatsal ve Sportif Faaliyetler	58
Tablo 8: Esenler Belediyesi'nin Düzenlediği Çocuk Tiyatro ve Sinema Sayıları Tablosu	59
Tablo 9: Esenler Belediyesi Tarafından Düzenlenen Sanatsal Kurslar Tablosu	60
Tablo 10: Esenler Belediyesi Tarafından Çocuklara Sunulan Eğitim ve Sağlık Hizmeti .	63
Tablo 11: Esenler Belediyesi'nin Çocuklara Sunduğu Sosyal Yardımlar Tablosu	65
Tablo 12: Esenler Belediyesi'nin Çocuklara Sunduğu Diğer Hizmetler Tablosu	67

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
akt.	: Aktaran
B.B.	: Büyükşehir Belediyesi
ESEV	: Esenler Sanat Evi
ESGEV	: Esenler Bilgi ve Hikmet Evi
IFSW	: Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu
IULA	: Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
LYS	: Lisans Yerleştirme Sınavı
md.	: Madde
NASW	: Amerikan Ulusal Sosyal �alı�macılar Derneği
TEOG	: Temel Eęitimden Ortaöęretime Geçiş Sınavı
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
UNICEF	: Birleşmiş Milletler Uluslararası �ocuklara Yardım Fonu
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve dięerleri
YGS	: Yükseköęretime Geçiş Sınavı
TDK	: Türk Dil Kurumu

Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Çocuklara Yönelik Yerel Yönetim Uygulamaları: Esenler Belediyesi Örneği	
Tezin Yazarı: Veysi AKA	Danışman: Doç. Dr. Fethi GÜNGÖR
Kabul Tarihi: 10.01.2018	Sayfa Sayısı: viii (ön kısım) + 83 (tez) + (ekler)
Anabilim Dalı: Sosyal Hizmet	Bilim Dalı: Sosyal Hizmet
Çocukluk kavramının tarihsel sürecine bakıldığında Batı’da uzun bir süre çocukluk ile ilgilenilmediği ve son yüzyıla kadar çocukluk ile ilgili bir çalışmanın yapılmadığı görülmektedir. Bu süre zarfında çocukların minyatür yetişkinler olarak görüldüğü ve çocuklara has bir dönemin varlığının kabul edilmediği anlaşılmaktadır. Çocukluğa has bir dönemin varlığının reddedilmesi çocuklara uygun yaklaşımların oluşturulmasını engellemiştir. Günümüze gelindiğinde ise çocukluk insan hayatının önemli ve hassas bir dönemi olarak görülmektedir. Ancak çocukları tehdit eden bazı unsurlar günümüzde de varlığını korumaktadır. Bu sorunlardan biri de hızlı yapılaşma ve kentleşmenin çocuklar üzerinde oluşturduğu olumsuz etkilerdir. Kentleşme ile beraber çocuk oyun alanları kısıtlanmış, çocukların sosyalleşebilecekleri ortamlar ise gittikçe daralmaktadır. Öte yandan kentlerde var olan uyuşturucu madde kullanımı, çocuk işçiliği, hırsızlık ve kötü alışkanlıkların kazanılabileceği akran grupları çocukları tehdit eden bazı unsurlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma yukarıda ifade edilen sorunların çözümü için uygulamalar gerçekleştiren yerel yönetimleri, özelde de belediyelerin çocuklar için ne tür faaliyetler gerçekleştirdiği sorusu üzerine odaklanmaktadır. Esenler Belediyesi’nin örneklem olarak seçildiği bu çalışmanın aydınlatılması için öncelikle Türkiye’de ki bütün belediyelerin özellikle de Büyükşehir ve merkez ilçe belediyeleri ile diğer şehir belediyelerinin 2016 yılı faaliyet raporları incelenmiş olup Türkiye’de çocuklara yönelik gerçekleştirilen uygulama ve faaliyetlerin genel bir tablosu çıkarılmıştır. Bu tablo oluşturulduktan sonra Esenler Belediyesi’ne ait son beş yılın (2012-2016) faaliyet raporları, belediyenin resmi internet sitesi ve stratejik raporları incelenmiştir. Ayrıca belediye çalışanı olan 5 kişi ile mülakatlar gerçekleştirilmiş olup çalışmaya eklenmiştir. Çalışmanın sonucunda çocuklara yönelik çevresel düzenlemeler, kültür, sanat, spor, eğitim, sağlık ve sosyal yardım alanında birçok faaliyetlerin belediyeler tarafından gerçekleştirildiği anlaşılmıştır. Bu çalışmaların amaçlarının ise çocukları suçtan uzak tutmak, sosyalleşmelerini sağlamak, kuşaklar arası iletişimi tesis etmek ve sağlıklı birer birey olarak yetişmelerini sağlamak gibi çok boyutlu olduğu görülmüştür.	
Anahtar Kelimeler: Çocuk, Yerel Yönetim, Belediye, Esenler Belediyesi, Sosyal Hizmet	

Yalova University Insitute of Social Sciences Master Thesis Summary

Thesis Title: Local Government Services For Children: Sample of Esenler Municipality	
Thesis Author: Veysi AKA	Advisor: Assoc. Prof. Fethi GÜNGÖR
Date of Acceptance: 10.01.2018 Total Number of Pages: viii(pre text)+83(main body)+(appendices)	
Department: Social Work	Field of Study: Social Work
When historical process of the concept of “child” is considered it can be seen that this concept is underestimated in Europe for a long period and until the last century there have not been carried out any study. During this period it can be understand that children were perceived as miniatur adults and childhood was not accepted as a special stage. Therefore it has led to unestablismnt of appropriate approaches for children. In our time, childhood is seen as an important and critical stage of human life. However some dangerous elements for childhood are stil existing. One of these negative elements is fast urbanization. With urbanization, playgrounds and socialization places for children are becoming limited. Moreover, substance abuse, child labour, robbery, and peer groups who are the reason for other bad habits in cities are other negative factors for children. This study focuses on the question that what kind of activities are carried out for children by local governments especially municipality in order to solve above mentioned problems. In the study Esenler municipality was chosen as the sample. Within the study, activity reports in 2016 of all municipalities especially metropolitan municipalities were investigated and a general table of them is derived. After creating such a table, last five years’ activity reports of Esenler Municipality, its formal web site and strategical reports were investigated. Furthermore, interviews with 5 persons working in the municipality were conducted and added to the study. As a result of the study, it was understood that many activities regarding environment monitoring, culture, art, sports, education, health, and social aid are handled by municipalities. It was seen that the aim of these activities are to prevent children from crimes, make them abled for socialization, create communication between generations, and provide them to grew as wholesome persons.	
Keywords: Child, Local Government, Municipality, Esenler Municipality, Social Work	

GİRİŞ

Türkiye’de 2004 ve 2005 yıllarında gerçekleştirilen yerel yönetim yasalarındaki değişikliklerden önce merkezi yönetimlerin güdümünde ve temel kentsel hizmetlerin verildiği bir yönetim tablosu ile yerel yönetimler faaliyetlerini gerçekleştirmekteydiler. Yapılan yasa değişikliklerinden günümüze gelindiğinde sosyal yardım, sağlık, eğitim, meslek edindirme vb. birçok alanda faaliyet yürütüldüğü görülmektedir (Kesgin, 2012: 191). Bu faaliyetler belde halkının tamamına yönelik olmasına rağmen kadın, çocuk, engelli, yoksul gibi dezavantajlı kesimlere özel olarak eğildiği anlaşılmaktadır. Bu dezavantajlı gruplar arasında bulunan ve yaşam mücadelesini yerine getirmede yetersiz olan çocuklar için yapılan çalışmalar ise kentlerin zorlu yaşam şartlarının varlığıyla daha da önemli hale gelmektedir.

Kentlerde var olan yapılaşma ve yoğun trafik, çocuk oyun alanlarının daralmasına neden olmakla beraber çocukların sosyalleşmeleri ve motor becerilerini gerçekleştirmeleri önünde de engel teşkil etmektedir. Öte yandan modernleşme ile beraber oluşan çekirdek aile yapısı, çocukların yalnızlaşmasını ve dolayısıyla sanal dünya ile daha fazla iletişim halinde olmasını beraberinde getirmiştir. Yukarıda ifade edilen sorunların çözümüne yönelik merkezi yönetimlerin yanında yerel yönetimlerin artan oranda etkisi hissedilmektedir. Yerel yönetimler içerisinde de en önemli payın belediyelerde olduğu görülmektedir.

Belediyeler genellikle çocuklara yönelik özgürce ve güvende oynayabilmeleri için park ve çocuk oyun grupları oluşturmakta; eğitimleri için çocuk kütüphaneleri, kreşler ve eğitim destek kurslarını faaliyete geçirmekte; sağlıklı yaşayabilmeleri için sportif faaliyetlerin yanında sağlık taramaları gerçekleştirmekte; yoksul ailelerin çocuklarına sosyal yardım desteği sağlamakta; sosyalleşebilmeleri için kültürel ve sanatsal kursları hizmete geçirmektedirler. Yukarıda ifade edilen hizmetlerin yanı sıra her belediye kendi kültürel ve sosyal yapısı içerisinde farklı faaliyet ve projeler de gerçekleştirebilmektedir.

Bu tez çalışması Esenler Belediyesi’ni örneğinde yerel yönetimlerin çocuklara yönelik gerçekleştirdiği faaliyetlerin neler olduğu ve bu faaliyetlerin muhtevasına odaklanmıştır. Bunun için tez çalışmasının birinci bölümünde çocukluğun tarihten günümüze nasıl algılandığı ve günümüz çocukluğu ile gelecekte nasıl bir çocukluğun oluşacağı üzerinde yoğunlaşmıştır. İkinci bölümde Türkiye’de belediyelerin çocuklara yönelik ne tür faaliyetler gerçekleştirdiklerinin bir özeti çıkarılmaya çalışılmıştır. Üçüncü bölümde ise Esenler Belediyesi’nin çocuklara yönelik gerçekleştirmekte olduğu faaliyetler incelenmiş olup sonuçlandırılmıştır. Ayrıca sonuçlar bağlamında önerilerde bulunulmuştur.

Çalışmanın Konusu

Bu çalışma yerel yönetimlerin çocuklar için gerçekleştirmekte olduğu uygulamaları konu almıştır. Bu doğrultuda çocukluk kavramına, tarihten günümüze değin çocukluğa atfedilen anlam ve değere, yerel yönetim ve belediyecilik konularına ve yerel yönetimlerin sosyal hizmet ile olan ilişkisi değerlendirilmiş olup bu bağlamda

belediyelerin özelde de Esenler Belediyesi'nin çocuklara yönelik gerçekleştirmekte olduğu uygulamaları konu edinmiştir.

Çalışmanın Yöntemi

Bu araştırma *doküman incelemesi* ve *betimsel analiz* olmak üzere iki farklı nitel araştırma yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Doküman incelemesi, hedeflenen çalışma hakkında bilgi içeren yazılı belgelerin analizini kapsamaktadır. Yapılan araştırmanın amacına uygun yazılı dokümanlarının incelenmesi araştırılan olgu ya da olayların çok çeşitli kaynakların verilerinin bileşimi olduğu için araştırma yöntemlerinde oldukça öneme sahiptir (Baş ve Akturan, 2013: 117). Bu araştırma da doküman analizi temel alınarak gerçekleştirilmiştir. Ancak doküman analizinde istenilen sonuçların tamamına erişilemediği için doküman analizinin yanı sıra betimsel analiz yöntemi de kullanılarak doküman analizinden elde edilen bilgilerin pekiştirilmesi sağlanmıştır. Doküman analizinde öncelikle anahtar kavramlar belirlenmiş olup bu kavramlar ile veri tabanlarından literatür taraması yapılmıştır. Taramalar sonucunda bulunan kaynaklar tasniflenip incelenerek kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Forster (1995, akt. Yıldırım ve Şimşek, 2011: 193)'a göre doküman incelenmesi; dokümanlara erişme, orijinalliğinin teyit edilmesi, dokümanları anlama, veriyi analiz etme ve veriyi kullanma olmak üzere 5 aşamadan oluşmaktadır. Bu çerçevede bu çalışmanın 2. Bölümü için öncelikle Türkiye'deki belediyelerin resmi web sayfalarından 2016 yılı faaliyet raporlarına ulaşılmıştır. Bazı belediyelerin faaliyet raporlarına ulaşamadığı veya kayda değer bilgi bulunamadığı için kapsam dışında tutulmuştur. Bu doğrultuda 20 büyükşehir, 12 şehir belediyesi olmak üzere 32 il belediyesi ve 76 merkez ilçe, 29 ilçe belediyesi olmak üzere 105 ilçenin faaliyet raporlarına ulaşılmıştır. Faaliyet raporlarının orijinal olması için belediyelerin resmi web sayfaları kullanılmıştır. Dokümanlar, “ Belediyelerin çocuklara yönelik ne tür uygulamaları vardır” sorusu üzerinde odaklanarak anlaşılmıştır. Daha sonra veriler “çocuk” kelimesi taranarak belediyelerin çocuklara yönelik uygulamaları toplanıp incelenmiştir. Bu aşamada 252 sayfa veriye ulaşılmıştır. Sonraki aşamada bu veriler ışığında çocuklara yönelik çevresel düzenlemeler, çocuklara yönelik kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler, çocuklara yönelik eğitim ve sağlık hizmeti, çocuklara yönelik sosyal yardımlar, çocuklara yönelik sosyal hizmet uygulamaları ve çocuklara yönelik diğer uygulamalar başlıkları olmak üzere 6 bölümde kullanılmıştır. Bu çalışmanın 3. Bölümü için ise öncelikle çalışmanın başında çalışma grubu belirlenmiştir. Nitel araştırmacılar yapacakları çalışmanın başında neyi çalışacaklarına karar kılmalıdır. Bunun için yapacakları ilk iş evren veya olayların yapılan çalışmayla ilişigidir. Araştırmacı insanların sahip oldukları ölçütlere göre görüşeceği kişileri belirler (Johnson ve Christensen, 2014: 235). Bu doğrultuda Esenler Belediyesi'nin seçilmesindeki amaç ilçede ikamet eden çocuk sayısının ilçe nüfusunun yaklaşık 1/3'ünü oluşturuyor olması ve Esenler Belediyesi'nin çocuklara yönelik uygulamalarının çok çeşitli olmasının yanı sıra Türkiye'de ilk olarak uygulanmaya konulan çocuk sokağı ve dede-torun merkezi gibi uygulamalarının olmasıdır. Araştırmanın çalışma grubu belirlendikten sonra Esenler Belediyesi'nin çocuklara yönelik çalışmalarının neler olduğu ve amaçlarını ortaya çıkarmak için belediyenin resmi web sayfası, stratejik raporlar ve son 5 yıla (2012-2016) ait faaliyet raporları incelenmiştir. Doküman analizinin yapılabilmesi için yukarıda ifade

edilen 5 aşama takip edilerek 44 sayfa veriye ulaşılmıştır. Doküman incelemesinden belediyenin çocuklara yönelik bazı çalışmaları hakkında yeterli bilgi toplanamadığı için doküman analizinin yanı sıra betimsel analiz de kullanılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımında veriler önceden oluşturulan temalar ışığında özetlenir ve yorumlanır. Bu yaklaşımda görüşülen kişilerin ifadelerini etkili bir şekilde ortaya koymak amacıyla doğrudan alıntılara çokça yer verilir. Betimsel analiz; betimsel analiz için çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanması olmak üzere 4 aşamadan oluşmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013: 256). Bu doğrultuda öncelikle Esenler Belediyesi'nde aktif olarak çalışan 5 kişi ile toplamda 66 dakika görüşme gerçekleştirilip kayıt altına alınmıştır. Bu minvalde ilk aşama için çalışmanın kavramsal çerçevesi ve 2. Bölümünden elde edilen veriler ışığında Esenler Belediyesi'nin çocuklara yönelik gerçekleştirdiği çevresel düzenlemeler, kültür, sanat, spor, eğitim, sağlık ve diğer hizmetler betimsel analiz için oluşturulan çerçeveyi oluşturmaktadır. Sonraki aşamada yapılan görüşmeler deşifre edilerek 10 sayfa veri oluşturulup bu veriler oluşturulan temalar ışığında düzenlenmiştir. Ayrıca kullanılacak alıntılar belirlenmiştir. 3. Aşamada da veriler tanımlanıp doğrudan alıntılar tez metnine yerleştirilmiştir. Son aşamada ise yapılan alıntılar doküman analizinden elde edilen veriler ile ilişkilendirilip yorumlanmıştır. Böylece çalışmanın her üç bölümü de tamamlanmış olup tüm veriler ışığında sonuç ve önerilerde bulunulmuştur.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın temel amaçları;

1. Sosyal hizmet bağlamında yerel yönetim, sosyal belediyecilik ve çocuk kavramlarını analiz etmek.
2. Türkiye'de sosyal belediyecilik yaklaşımı çerçevesinde çocuklara yönelik yapılmış uygulamaları incelemek ve ne tür uygulamalar yapıldığını ortaya çıkarmak.
3. Esenler Belediyesi'nin çocuklara yönelik uygulamakta olduğu projeleri incelemek ve yapılan çalışmaların amaçlarını ortaya çıkarmak.

Çalışmanın Önemi

Türkiye'de sosyal içerikli hizmetlerin yerel yönetimler tarafından uygulanma geçmişi yakın zamana tekabül etmektedir. Bu konuyla ilgili literatür tarandığında yapılmış olan tez çalışmalarının çoğu bir il veya bir ilçenin yaptığı faaliyetlerin bütününe oluşturduğu görülmüştür. Bu tez çalışmasının önemi yerel yönetim uygulamalarını çocuklar özeline indirgemiş olması ve bunu bir ilçenin uygulamaları ile pekiştiriyor olmasıdır. Ayrıca bu çalışmanın çocuk nüfusunun yoğunlukta olduğu ve kent yaşamının zorluklarının bariz olarak görüldüğü Esenler İlçesinde yapılmış olması doğru sonuçlara ulaşılması açısından önem kazanmaktadır.

Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada yöntem olarak sadece, nitel araştırma ve yöntemlerinden doküman incelemesi ve betimsel analiz kullanılarak yapılmış olması bu çalışmanın en temel sınırlılığıdır. Ayrıca doküman analizi için sadece internet kaynaklarının kullanılmış

olması ve bazı kaynaklara ulaşamaması bu çalışmanın diğer bir sınırlılığını teşkil etmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Dünden Bugüne Çocukluk

Çocukluğun tarihi alanında yapılan incelemeler; belirli bir döneme ya da topluluğa has tek bir çocukluk anlayışının olmadığını, aynı zaman içerisinde, aynı bölgede yaşayan insanlarda bile çocukluk düşüncesinin farklılıklar içerdiğini, çocukluk anlayışının cinsiyet, sosyoekonomik durum ve vatandaş olup olmama vb. açılardan farklı kanaatler içerdiğini ortaya koymaktadır (Yılmaz, 2012: 5). Ancak farklı toplum ve zamanlar da aradığımız şey Heywood (2003: 16)'un deyimiyle “kişisel olarak çocukların tanımlanmasından çok, teorik düzeyde ne anlama geldiğinin anlaşılmasıdır.”

Çocuğun gelişimini araştırmak için tarih boyunca çocukluk anlayışının ne şekilde yaşandığı bilinmelidir. Çocukla ilgili bir konuyu incelemekten önce çocukluğu özel bir alan olarak görmek gerekir (Onur, 2005: 23). Aynı şekilde çocuklarla ilgili bir sosyal politika kavramını araştırmadan önce çocukların yetişkinlerden farklı olduğunun anlaşılması zorunludur (Sunal, 2009: 51). Bundan dolayı bir sosyal politika uygulamaya aracı olarak yerel yönetimlerin çocuk ile ilişkisini anlamlandırabilmek için çocukluğun tarihsel süreç içinde günümüze nasıl geldiğini incelemek gerekmektedir.

1.1.1. Çocuk kavramı

Birey olma yani yetişkinliğe erişme süreci açısından ele alınan ve yaşamın ilk adımı olarak görülen çocukluk, biyolojik ve zihinsel yetersizlikler dönemi olarak tanımlanmaktadır (İnal, 2014: 70). TDK sözlüğünde ise; bebeklik ile ergenlik çağı arasındaki olgunlaşma dönemi, belli bir işe yeteneği ve tecrübesi olmayan kimse olarak ifade edilmektedir. Ancak çocukluğa yönelik yaş aralığı ve anlayış her toplumun kendi sosyal, kültürel, siyasi ve hukuksal sistemine göre değişiklik arz etmektedir (Mamur Işıkçı ve Karatepe, 2016: 71).

Franklin, (1993: 21-23) çocuk nedir gibi bir soruya verilecek cevabın toplumsal ve tarihsel süreç içerisinde çocukluk anlayışlarının çeşitli olmasından ötürü basit tanımlamalar yapmanın yanlış olduğunu ve öncelikli olarak beş noktanın üzerinde durulması gerektiğini söylemiştir.

1. Çocukluk, tarih içerisinde değişen kültürel bir yapı olduğu için farklı zaman dilimi ve farklı toplumlarda birbirinden çok farklı çocukluk anlayışları gerçekleşmiştir. Bu nedenle herhangi bir toplumda ve zaman diliminde hâlihazırda var olan çocukluk kavramının geçici olduğu söylenebilir.
2. Çocukluk dönemi bir anda biten bir durum değil kademe kademe yetişkin olma durumuna karşılık gelmektedir. Nitekim cezai ehliyet, cinsellik, seçimle ilgili faaliyetler gibi reşit olmanın göstergeleri, farklı yaşlara ve farklı cinsiyetlere göre değişiklik arz etmektedir. Bu durum keyfi olmanın yanı sıra tutarsızlık da içermektedir.

3. Çocuklar olumsuz anlamda “yetişkin olmayanlar” olarak tanımlanmaktadır. Çocukluk dönemi bebeklikten on sekiz yaşına kadar olan uzun bir dönemi kapsadığı için farklı ihtiyaç, yetenek ve potansiyeller reşit olunmadığı gerekçesiyle üstü örtülmektedir.
4. “Çocuk” terimi kronolojiden çok iktidarla ilgili olduğundan dolayı, çocuk teriminin anlamı toplumsal olarak güçlü olan yetişkinler tarafından, güçsüz olanlara düşük statüye sahip anlamında dayatılabilir.
5. Çocukluk oldukça yeni bir buluş ve tarihi çok gerilere gidemeyen bir Avrupa icadıdır.

Franklin’in ifade ettiği ilk dört madde çocukluğa ve çocukluk anlayışlarına dair genel saptamalar içermektedir. Ancak beşinci madde çocuklukla ilgili tarihsel bir gerçekliği ifade etmektedir. Nitekim Gander ve Gardiner (1995: 22) çocukluk diye bildiğimiz terimin oldukça modern olduğunu ve insanların geçmişte, yetişkinliğe kadar olan dönemin insan hayatının daha sonraki dönemi için oldukça önemli olduğunun düşünülmediğini söylemiştir. Mahmur Işıkçı (2013: 36) da benzer şekilde günümüzde çocukluk döneminin, hayatın özel bir dönemi olarak kabul gördüğünü, ancak tarihin uzun bir dönemi boyunca çocukluk olgusuyla alakadar olunmadığını belirtmiştir.

1.1.2. Çocukluğun tarihçesi

Lloyd de Mause (akt. Heywood, 2003: 51) çocukluğun tarihi hakkında ancak yakın geçmişte fark ettiğimiz bir kâbus olduğunu ve tarihsel yolculukta eskiye gidildikçe çocuğa verilen değerin de azaldığını ifade etmektedir. Bu değersizliğin sonucu olarak da çocukların öldürüldüğü, şiddete maruz kaldıkları, sindirildikleri ve cinsel istismara uğradıklarını söylemektedir.

Gerçekten de çocukluk ile ilgili geçmiş yıllara bakıldığında dramatik bir süreç olduğu anlaşılmaktadır. Antik dönemden günümüze gelecek olursak;

Aristo’ya göre ise çocuk, ideal olan yetişkinlik seviyesine gelene kadar babasıyla yoğrulduğu ölçüde değer sahibi olabilmektedir. Çocukların, yalnız başına akliselim davranmadıkları için erdeme ulaşamayacaklarını, kendi başına hareket etmeleri halinde de mutsuzluk ve huzursuzluğun kaynağı olacaklarını savunmuştur (Bumin, 1983: 19-20). Öte yandan Aristo, Eski Yunanlılarda var olan çocuk öldürme uygulamasının sınırlandırılması gerektiğini düşünmesine rağmen güçlü direnç göstermekten kaçınmıştır (Postman, 1995: 17).

Antik Yunan ve Romalılar katı yetişkinler dünyası oldukları için çocukluğu önemsememişlerdir. Sadece yetişkin gibi davrananlar bir değere haiz olmuşlardır. Hristiyanlığın etkisiyle de çocuğun hal ve hareketleri ilk günahın izleriyle ilişkilendirilmiş, bu sebeple çocuğun içindeki kötülüğü ortadan kaldırmak için değnek kullanılmıştır. Kilise çocuğun yetiştirilmesinde ebeveynlere ciddi olmalarını salık vermekle beraber, gerek görülmesi halinde babaya çocuğunu öldürme yetkisi bile vermiştir. Manastır eğitiminde ise çocuklardan cinsel isteklere karşı ciddi mücadeleler vermeleri ve beden terbiyesi için hastalık dışında yıkanmamaları istenmiştir (Bumin, 1983: 12).

Augustin, uzun süre etkisini sürdürecektir düşüncesine göre; çocukta kısıkanlık duygusu, bencil oluşu ve hatta annesinin sütünü emzirirkenki açgözlülüğü çocuğun günahkâr olduğunu göstermektedir ifadelerini kullanır (Bumin, 1983: 19-20).

Antik dönemin çocuklara yönelik bu tutumuna eleştirilerde bulunan Postman (1995: 19) ironik bir ifadeyle “Eski Yunanlılar, çocukluğu bütünüyle keşfedemediler ama buna oldukça yaklaştılar ki iki bin yıl sonra çocukluk keşfedildiğinde, bu olayın kökenlerinin nereye uzandığını anlayabildik” demiştir.

Ortaçağ döneminin çocukluk anlayışına gelindiğinde ise *Philippe Ariés*’in bu dönemle ilgili çalışmaları ön plana çıkmaktadır. Çocukluğun tarihi araştırmalarında birçok araştırmacı modern anlamda çocukluğun başlangıcı olarak Philippe Ariés’in 1962’de basılan *Centuries of Childhood* adlı kitabının bu alana öncülük ettiğini ifade etmektedir. Nitekim Postman (1995: 15) “Philippe Ariés’in 1962’de basılan *Centuries of Childhood* adlı kitabının bu çalışma alanını yarattığını ve bu hamleyi başlattığını söyleyebiliriz” ve Onur (2007: 147) “ Batı’da çocukluğun tarihi bir bilim dalı olarak Philippe Ariés’in çalışmalarıyla 1960’da Fransa’da başlamıştır”¹ söylemişlerdir. Ariés bu çalışmada çocukluğun değişmez bir olgu olmadığını toplumsal bir gruba oluşturduğunu ve Ortaçağda çocukluk kavramının bilinmediği savını öne sürmüştür (Tan, 1994: 17), Ancak Ariés Ortaçağ’da çocukluk fikrinin var olmamasını; çocukların Ortaçağda göz ardı edildiği, terk edildiği veya kin duyulduğu anlamına gelmediğini, çocukluğun yetişkinlikten ayrı bir doğası olduğunu ve hatta genç yetişkinlerden bile ayrı olduğunun bilinmediğini vurgulamıştır (Ariés, 1962: 128). Bu bilinmezlikten dolayı Ortaçağ’da çocukların kendilerine has kıyafet, yiyecek, oyun ve oyuncakları oluşturulmamıştır. Yetişkinlerin dilinde çocuğu ifade edecek sözcükler dahi kullanılmamıştır. Çocuk yedi yaşından sonra yetişkin sayılmakla beraber, minyatür yetişkinler olarak kabul görmüştür (Onur, 2005: 26).

Yukarıda belirtildiği üzere Ortaçağ’da çocukluğun ayrı bir dönem olarak kabul görmediğini savunan *Ariés*, bu savına kaynak olarak Ortaçağ sanatını göstermektedir. Ariés (1962: 33) Ortaçağ sanatının 12. Yüzyıl’a kadar çocuğu resmetmediğini söylemekte ve bu durumu sanatçıların kapasitesizliğiyle izah etmenin inandırıcı olmadığını, ancak çocukluğun Ortaçağ dünyasında olmamasıyla açıklanacağını ifade etmektedir. Ariés’e yakın ifadeler kullanan Gander ve Gardiner (1995: 24) da Ortaçağ’da çocukların yedi yaşına kadar, yani yetişkin olana kadar bebek kabul edildiğini ve küçük yetişkinler gibi görüldüklerini söylemektedir. Bu duruma kanıt olarak yetişkin kıyafetleri, yüz ifadeleri ve beden ölçüleriyle çocuğu tasvir eden Ortaçağ tablolarını öne sürmektedir.

Ortaçağ toplumu çocuğu yedi yaşından sonra yetişkin olarak gördüğünden dolayı bu durum, çocukların yetişkinler ile aynı sosyal hayatın içinde, aynı eğlence tarzıyla eğlenmelerini de beraberinde getirmiştir. Aynı zamanda kumar, içki ve ağır çalışma şartlarına da kapı aralamıştır (De Mauese 1974 akt. Gander ve Gardiner, 1995: 25). Ortaçağdaki bu durumun nedeni olarak sosyo-demografik nedenler öne sürülmüştür.

¹ Philippe Ariés’in kitabının ilk basımı 1960 yılında Fransa’da *L’Enfant et la vie familiale sous l’ancien régime* ismiyle Fransızca basılmış olup 1962 yılında *Centuries of Childhood* ismiyle İngilizce’ye çevrilmiştir.

Ortaçağdaki doğum ve bebek ölüm oranlarının yüksek olması, ebeveynlerin çocuklara karşı bağlanmaktan kaçınmaları sonucunu doğurmuştur (Gander ve Gardiner, 1995: 24).

14. Yüzyılın bitişi ile beraber çocukluk fikri Batı’da gelişim göstermiştir. Yetişkinler artık çocuğu karakter sahibi bir varlık olarak görmüş ve 15. Yüzyılın başlamasıyla beraber çocukluk yetişkinlerden ayrı olarak görülmeye başlanmıştır (Gander ve Gardiner, 1995: 26). Ancak bu değişimin nedeni, çocuklara karşı oluşan bilinçlenme değil matbaa makinesinin icadı olarak gösterilmektedir. Postman (1995: 33-58), matbaa makinesinin yeni bir yetişkinlik anlayışını oluşturduğunu ve bu yetişkinliğin çocukları kendi dünyasından dışladığını öne sürmüştür. Bu dışlanma sonucunda çocuklar yetişkinlerin dünyasından ayrılırken kendilerine yerleşmeleri için yeni bir dünya oluşturmak zorunda kalmışlar, bu dünyanın adı da çocukluk dünyası olarak kabul görmüştür. *Postman* bu dönemde pediatrik kitapların basılmasının nedenini ise işlevsel bir yetişkin olabilmek için bilinmeyen ve daha önce araştırılmayan konulara yönelim olarak açıklamaktadır. Sonuç itibari ile matbaanın çıktısı olarak pediatrik kitapların basılmasıyla çocukların statüsünde önemli değişiklikler oluşmuş, çocuklar minyatür yetişkinler olarak değil de biçimlenmemiş yetişkinler olarak görülmeye başlanmıştır. Böylece çocukların giyim tarzları, oyunları, müzikleri, eğlenceleri vd. kendilerine has kılınmıştır. Lakin bu tutumlar sadece burjuvazi sınıfında kendini göstermiş, yoksullar arasında klasik tutumlar devam etmiştir (Gander ve Gardiner, 1995: 28).

16. ve 17. Yüzyıllarda ise çocukluk, okul ile farklı bir parametreye doğru bir değişme eğilimi göstermiştir (Postman, 1995: 58). Matbaa ve okul ile beraber yetişkinler, kendilerini çocukların yetişkin olabilmeleri için sorumlu hissetmişler ve bunun için gerekli koşulları yerine getirmeye çalışmışlardır (Postman, 1995: 62).

17. yüzyılın aydınlanma felsefesinin önemli isimlerinden John Locke (1632-1704) çocukların özünde kötü olmadıklarını savunarak çocukluk fikrine önemli bir katkı sağlamıştır. Locke ayrıca çocukların doğuştan iyi veya kötü olmadıklarını, çocukların doğuştan boş bir zihne, Locke’nin ifadesi ile “tabula rasa”ya sahip olduklarını, dolayısıyla bu boş zihni eğitim ile istenilen kalıba sokma işinin ebeveynlerin sorumluluğunda olduğunu ifade etmiştir (Onur, 2007: 146).

18. yüzyıla gelindiğinde bugünkü çocuk anlayışına benzer bir düşünce sistemi öne süren Rousseau, çocuğun ilk günahın izlerini taşımadığını, çocukların doğuştan iyi ve saf olduğunu, kötülüğün nedeninin toplumda aranması gerektiğini savunmuştur (Bumin, 1983:7). Rousseau çocukların doğa ile etkileşimi sonucunda, çocuğun ilgisi ve gelişim düzeyi ölçüsünde geliştiğini dile getirmiştir. Ayrıca çocukların iyi olarak doğdukları düşüncesini oluşturmakla beraber, çocukların yetişkinlerden farklı olduğu fikrini daha da ileri bir düzeye taşımıştır (Onur, 2005: 25-26). Böylece Rousseau Locke’nin çocuğun eğitim ile biçimlendirilmesi fikrine karşı çıkmış, bunun yerine çocuğun çevresiyle olan etkileşimiyle doğrulacağı düşüncesini savunmuştur.

Sonuç itibariyle Locke ve Rousseau çocukluk anlayışının iki entelektüel tarzını oluşturmuştur. Birincisi Locke’nin savunduğu Protestan anlayıştır. Bu anlayışa göre çocuk eğitim, benlik denetimi ve terbiye yoluyla yetişkin olabilen, zihni boş bir levha olan biçimlenmemiş kişidir. Romantik görüş yani, Rousseau’nun savunduğu görüşe göre

ise çocuk biçimlenmemiş değil dürüstlük, anlama, merak gibi doğuştan gelen bazı becerilerle donatılmıştır (Postman, 1995: 79-80).

18. ve 19. Yüzyıllara gelindiğinde sanayileşmeyle beraber çocukluğun tarihsel süreç içerisindeki dramı farklı bir boyut kazanmıştır. Postman (1995: 71-73) hızlı endüstrileşme ile beraber çocukların fabrikalarda ucuz işgücü olarak kullanılmasını ve *Charles Dickens* dâhil dönemin birçok yazarının eserlerinde belirttiği üzere, çocuklara yönelik merhametsiz tutumları, “terör saltanatı” olarak ifade etmiştir. Bu konuda Sarah Gooder adlı sekiz yaşındaki bir çocuğun:

“Ben, Gauber Ocağı’nda bir tuzakçıyım; ışısız tuzak kurmak zorundayım ve sürekli korku içindeyim. Sabahları saat 4’de bazen de 3.30’da işe gider, eve 17.30’da dönerim. Hiç uyumam. Karanlıkta değil ama ışık olduğunda bazen şarkı söylerim, daha sonra şarkı söylemeye cesaret edemem” (Pinchbeck ve Hewitt akt. Postman, 1995: 72).

Sözleri 19. yüzyıldaki endüstrileşmenin çocuklar üzerindeki etkisini betimlemektedir.

19. Yüzyılın sonları ve 20. Yüzyılın başları, modern anlamda çocukluk düşüncesinin geniş hatlarıyla oluşmasına tanıklık etmiştir (Heywood, 2003: 36). 20. Yüzyılda çocukların kanunen çalışmaları, alkollü içki satın almaları, pornografik görüntülerin izlenmesi veya satın alınması vd. yasaklanmasıyla beraber zorunlu eğitimin önü açılmıştır (Gander ve Gardiner, 1995: 29). Köker (2007: 8-10) 20. Yüzyılın ikinci dönemini çocuk bağlamında değerlendirirken bir denge dönemi olarak açıklamıştır. Dahası 19. Yüzyılın ve 20. Yüzyılın ilk yarısında çocukluğun örselenmiş olduğunu, bu örselenmeyi dengeleyen dönemin 20. Yüzyılın ikinci yarısına tekabül eden sosyal refah devletinin politikalarıyla gerçekleştiğini ifade etmiştir. Ayrıca ilk çocuk tarihi yazımının bu döneme denk geldiğini, çocukların etkin olduğu bir eğitim anlayışının oluşmasının yine bu dönemde var olduğunu söylemekle beraber bu politikaların sadece bir kısım çocuk için geçerli olduğunun da altını çizmiştir.

Çocukluk tarihi yazımına bakıldığında ekseriyetle batı eksenli bir yazım söz konusudur. Ancak bir tarihten söz ediliyorsa Doğu’nun çocukluğu nasıl ele aldığı da incelenmelidir. Bu doğrultuda Canan (1981: 128)’ın “İbnu Sahnun tarafından kaleme alınan Âdâbu’l – Muallimîn (öl. Hicri 240), Kaabisî tarafından kaleme alınan Risâleletu’l-Muallimîn ve’l Mütallimîn (öl. Hicri 403), Zernûci’nin kaleme aldığı (öl. Hicri 593) Tâlimu’l-Müteallim li-Tarîkî’t-Taallüm gibi eserler dikkate alınırsa İslam âleminde çocuk eğitim ve öğretimi ile ilgili konulara, Batı tarihine nazaran çok daha eski tarihlerde ilgilenildiği anlaşılmaktadır” ifadeleri Doğu’daki çocukluk anlayışını açıklar niteliktedir.

Dinin iki ana temeli olan Kuran ve Sünnette, ergenlik yaşına kadar çocuğun yükümlü olarak görülmemesi, başlangıçtan beri İslam âlimlerini çocukla ilgili meseleleri ele almaya, onları ayrı bir inceleme konusu yapmaya sevk etmiştir. Bu sebeple çocukla ilgili çalışmaların tarihi, batıda iki asır öteye geçmemesine rağmen İslam âleminde çok eskidir (Canan, 1981: 127). Bu eksenle Kur’an-ı Kerim’deki ayetlere bakmak gerekirse;

“Yavrucuğum, namazı dosdoğru kıl. İyiliği emret. Kötülükten alıkoy. Başına gelen musibetlere karşı sabırlı ol. Çünkü bunlar kesin olarak emredilmiş işlerdendir.” (Kur’an-ı Kerim, Lokman 31/17) ayetiyle çocuklara iyilik ve doğruluk gibi erdemler öğretilmektedir.

“Emzirmeyi tamamlamak isteyenler için anneler çocuklarını iki tam yıl emzirirler. Onların(annelerin) yiyeceği, giyeceği örfe uygun olarak babaya aittir. Hiçbir kimseye gücünün üstünde bir yük ve sorumluluk teklif edilmez. Hiçbir anne ve hiçbir baba çocuğu sebebiyle zarara uğratılmasın. Baba ölmüşse mirasçı da aynı şeyle sorumludur. Eğer anne ve baba kendi aralarında danışıp anlaşarak iki yıl dolmadan çocuğu süttten kesmek isterlerse, onlara günah yoktur. Eğer çocuklarınızı (bir sütanneye) emzirtmek isterseniz, örfe uygun olarak vereceğiniz ücreti güzelce ödediğiniz takdirde size bir günah yoktur. Allah’a karşı gelmekten sakının ve bilin ki, Allah yapmakta olduklarınızı hakkıyla görendir” (Kur’an-ı Kerim, Bakara 2/233) ayetiyle çocukların bebeklik dönemine ait emzirme süresi ve bu sure zarfında anneye verilecek desteğin yanı sıra babanın ölmesi dâhilinde bu desteğin mirasçılara yüklenerek anne ve çocuğu korunmuştur.

“Beyinsizlikleri yüzünden bilgisizce çocuklarını öldürenler, Allah’ın kendilerine verdiği rızkı Allah’a iftira ederek haram sayanlar, mutlaka ziyan etmişlerdir. Gerçekten onlar sapmışlardır. Doğru yolu bulmuş da değillerdir” (Kur’an-ı Kerim, En’âm 6/140) ve “Yoksulluk korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin. Onları da, sizi de biz rızıklandırırız. Onları öldürmek gerçekten büyük bir günahdır” (Kur’an-ı Kerim, İsra 17/31) ayetleriyle de çocukları öldürmek kesin bir dil ile yasaklanmaktadır.

“Onlardan biri, Rahman’a örnek kıldığı (isnat ettiği kız çocuğu) ile müjdelendiği zaman, öfkesinden yüzü simsiyah kesilir” (Kur’an-ı Kerim, Zuhuf 43/17) ayetiyle çocuklara yönelik cinsiyet ayrımının yanlış olduğu ifade edilmiştir.

“Yetimleri deneyin. Evlenme çağına (buluğa) erdiklerinde, eğer reşit olduklarını görürseniz, mallarını kendilerine verin. Büyüyecekler (ve mallarını geri alacaklar) diye israf ederek ve aceleye getirerek mallarını yemeyin. (Velilerden) kim zengin ise (yetim malından yemeğe) tenezzül etmesin. Kim de fakir ise, aklın ve dinin gereklerine uygun bir biçimde (hizmetinin karşılığı kadar) yesin. Mallarını kendilerine geri verdiğiniz zaman da yanlarında şahit bulundurun. Hesap görücü olarak Allah yeter.” (Kur’an-ı Kerim, Nisa 4/6) ve “Yetimlerin mallarını haksız yiyenler, ancak ve ancak karınlarını doldurasıya ateş yemiş olurlar ve zaten onlar çılgın bir ateşe (cehenneme) gireceklerdir.” (Kur’an-ı Kerim, Nisa 4/10) ayetleri ile de yetim çocuklar güvence altına alınmaktadır.

Sonuç olarak çocukluk diye bir anlayışın olmadığı ve yetişkinlerden ayrı bir dönem olarak görülmediği zamanlardan da, çocukluğun yetişkinlerden farklı duygu ile düşünce, yaşayış ve kapasitesinin olduğu zamanlardan da bahsetmek mümkündür. Fakat çocuklara yönelik fikirsel, kültürel, maddi olanakların iyileşmesi vd. çocukluk anlayışında olumlu bir hava yaratmış olsa da, aynı zaman diliminde, dünyanın farklı yerlerinde bazen yaşam şartlarından bazen de yoksulluktan dolayı, çocuklara karşı farklı anlayışların geliştiği söylenebilir. Öte yandan bu gelişmelerin çocuğu yetişkinlerden ayrı kıldığı ifade edilmesine rağmen bazı fikir ve uygulamalar çocukları yetişkinlerin dünyasına tekrar geri göndermiştir (Mamur Işıkcı, 2013: 43-44). Bu fikir ve uygulamalar çocukluğun bugünü ve yarını adlı başlıkta incelenmiştir.

1.1.3. Çocukluğun bugünü ve yarını

Sürekli gelişim halinde bulunan çocuklar yetişkinlere göre farklı özellikler taşımaktadırlar. Bu durumun bilincinde olmak ve çocuklara özel yaklaşımlarda bulunmak

gerekmektedir (Güngör, 2016: 106). Günümüzde çocukluk, yetişkinlikten farklı bir dönem olduğu kabul edilmekte ve çeşitli bilim dalları (sosyoloji, psikoloji, pedagoji, sosyal hizmet vb.) nazarında araştırma konusu teşkil etmektedir. Bu araştırmalar ile beraber, çocuğun kendine has bir yaşamı olduğu ve umut vaat eden bir gelecek için bu yaş döneminin iyi öğrenilmesi gerekliliği ön plana çıkmaktadır (Avcı, 2009: 15). Ayrıca bu bilim dalları sayesinde çocukluğun sorunları anlaşılmakta ve bu sorunlar popüler iletişim yollarıyla ebeveynlere iletilmektedir (Onur, 2005: 27). Bu olumlu ilginin varlığına rağmen günümüzdeki çocukluk anlayışına ciddi eleştiriler de bulunmaktadır;

Günümüzde aile yapısı geniş aileden çekirdek aileye doğru geçiş yaşamaktadır. Çekirdek ailelerdeki paylaşım ve iletişim sıkıntısının varlığı, çocuğun sağlıklı bir ortamda büyümesine neden olmakla beraber aile ile interaktif iletişim ve ortak paydaşlarda bulunmasını engellemektedir. Çocuklar tarafından bilgisayar ve telefon kullanımının artması işbirliğine dayalı çocuk oyunlarını yok etmekte, çocuğun dört duvar arasında sıkışıp çatışmaya dayalı oyunlar oynamasına sebep olmaktadır. Öte yandan ailelerin yaşadığı problemlerin çocuğa daha fazla yansıtılması, çocuğun huzursuz ve mutsuz olmasını tetiklemektedir (Tezcan, 2012: 140).

Elkind (1999: 152-155), günümüz çocukluğunu anlatırken baskı ile acele ettirilmiş çocuk betimlemesini kullanır. Yaşamda başarılı olmak, ön plana çıkmak, rekabet dünyasında birinciliğe oynamak vb. için çocuğun sürekli baskı altında tutulduğunu ifade eder. Öte yandan çocuğun moda figürü ile giysileri değiştirilerek yetişkinler gibi giyinmeleri sağlanmakta ve böylece çocuğun yetişkin gibi davranması istenmektedir. Ayrıca akademik baskı ile çocuğun erken büyümesi istenmektedir. Çünkü çocuğun akademik başarısızlığı aynı zamanda ailenin de başarısızlığı olarak görülmektedir.

Postman (1995: 153-180) ise *Çocukluğun Yokoluşu* adlı eserinde yeni ve devrimci medyanın çocuklar üzerindeki etkisine yoğunlaşmaktadır. Postman, TV programlarının çocukları 13 ve 14. Yüzyıllardaki tablolarla olduğu gibi resmettiğini, komedi ve diğer popüler programların giyim, kuşam, dil ve cinsellik açısından çocukları yetişkinlerden ayırtmadığını ve reklam sektörünün kız çocuklarını erotik bir meta olarak kullandığını ileri sürmektedir. Bunlardan dolayı da ergenlik yaşının düştüğü, çocuk ihmal ve istismarının arttığı, adölesan gebeliklerin çoğaldığı, çocuk ile daha az ilgilenen ebeveynlerin çocuğu yalnızlığa ittiği bir sürece doğru yol alındığını söylemektedir. Ayrıca giyim endüstrisinin çocuğa has kıyafetlerin yerine yetişkinlerinkine benzer kıyafetler ürettiğini, çocukların özel günlerde takım elbise, smokin gibi yetişkin kıyafetlere yönlendirildiği, besin sektörünün de çocuk ile yetişkinleri hamburger masalarında birleştirmesiyle çocuğun yetişkinleştirilerek yok oluşuna zemin hazırladığını ileri sürmektedir.

Günümüzdeki çocukluk anlayışına farklı bir bakış açısı da küreselleşmeyle ilişkili olduğu savıdır. Bu anlayışa göre Tayland'da var olan çocuk fahişeler ile çocuk pornografisi, Amerika'da tekstil işinde çalıştırılan küçük yaşta çocuklar, Milano'da şiddet gören ve taciz edilen Doğu Avrupalı ergen kızlar: Bunların tümü, ekonominin küreselleşmesi ve iletişim araçlarının en ucra yerleşim yerlerine kadar ulaşmasıyla günümüzde sık rastladığımız olaylardır. Bu sav, dünya küçük bir köy haline gelirken çocukların zenginlik

ile yoksulluk arasındaki uçuruma kurban gittiği yönündeki fikirleri oluşturmaktadır (Fass, 2013: 963).

Köker, (2007: 10-14) son dönem sosyal refah devleti uygulamalarını, tarihsel süreçte yaşanan olumsuz çocuk anlayışlarının sonucu olarak ortaya çıkan örselenmiş çocukluğa yönelik dengeleyici düzenlemeler olarak açıklar. Ancak sosyal politikaların çok az insana ulaştığını ve küresel kapitalist sistemin çocuğun kaybettiği yaş, kıyafet, oyun, oyuncak ve okulunu vermediğini, sadece vermiş gibi yaptığını belirtir. Öte yandan oluşturulan düzenlemelere rağmen çocuk işçiliği, çocuk suçluluğu, çocuk yoksulluğu, çocuk ihmal ve istismarı gibi çocuğun hayatında olmaması gereken durumların günümüz sosyal hayatının sıradan olayları haline geldiğini ifade etmektedir. Ayrıca kolektif etkileşimin aksine çocukların oyun mekânlarını (mahalle, sokak) terk ettiği ve onun yerine telefon, televizyon, bilgisayar vb. popüler iletişim cihazlarının güdümünde tek tipleştiğini söylemektedir.

Sonuç itibarıyla çocukluk hem bağımlı hem de bağımsız bir grup olarak günümüze gelmiştir. Yeni çocukluk, mahallede, çevrede değil bilgisayar başında vakit geçirmekte; ebeveynleriyle aynı bilgisayar oyunları ile oynamakta, klasik oyun kültürünü hayatından çıkararak, yetişkin bireylerle benzer dil ve ortamları kullanmaktadır. Yetişkinler için var olması gereken kariyer, performans, risk, vizyon, misyon gibi kavramlar çocuğun hayatına girerek hızlı yaşayan, maddiyatla daha içli dışlı, düşünsel ve fiziksel becerilerini kaybeden bir çocuk tipolojisi ortaya çıkmıştır (Sormaz ve Yüksel, 2012: 997).

Gelecekteki çocukluk anlayışına göre ise olumlu ve olumsuz olmak üzere iki farklı perspektif bulunmaktadır. Olumlu yönden bakanlar; çocuğun teknolojiye faydalanmasıyla atılgan, girişken, planlı hareket eden ve sorun çözme kapasitesinin yüksek olmasını beklemektedirler. Öte yandan eğitim sisteminin yaygınlaşmasıyla kız çocuklarında da eğitiminin artacağını ve çocukların çok kültürlü bir topluma uyum sağlayabileceklerini öngörmektedirler. Olumsuz yönden bakanlar; Çocukların kablo yâda ağ bağlantılı ekranların bağımlısı olup toplumsal gelişimini ve biz bilincini oluşturmayacağını öne sürmektedir. Ayrıca, kitap okuma alışkanlığının son bulduğu, aile ile iletişimin bugünkünden daha az olduğu, madde bağımlısı ve anti sosyal davranışlar sergileyen ve şiddet sarmalında örselenen bir dünyanın çocukları beklediğini öngörmektedir (Tezcan, 2012: 141-142). Güngör (2016: 113) ise dünya genelindeki şiddet ve kötü muameleye dikkat çekerek, çocukların tehdit altında olduğunu ifade etmekle beraber kimi zaman çocukların fiziksel, duygusal, cinsel ve ekonomik şiddete maruz kaldığını kimi zaman ise şiddetin bir aktörü haline getirildiğini ifade etmektedir.

1.2. Sosyal Devlet, Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet'in Tanım ve Amaçları

Sosyal politikalarda yerleşme, yerel refahtan sorumlu aktörlerin işlevleri, sosyal belediyeçilik gibi kavram ve durumların iyi anlaşılması için sosyal devlet, sosyal politika ve sosyal çalışma kavramlarının ne olduğu ve amaçlarının neler olduğunun anlaşılması gerekmektedir. Bu minvalde bu başlığın alt başlıklarıyla bu kavramların tanım ve amaçları incelenecektir.

1.2.1. Sosyal devlet kavramı ve temel amacı

Sosyal Devlet; vatandaşların huzur, refah ve mutluluğu için gerekli önlemleri alan ve buna yönelik politikalar üreten, bu önlem ve politikaları hayata geçirmek için milli gelirin adil dağıtılmasını sağlamaya çalışan, dezavantajlı bireylerin yanında olup onları kollayan ve bu insanların hak ve özgürlüklerini güvence altına alan devlettir. Öte yandan toplumdaki ayrıcalıkları ve adil olmayan tutumların önüne geçerek sosyal bütünleşmeyi sağlamak için politika üretmek ve uygulamak sosyal devletten beklenen bir anlayıştır (Fidan, 2006: 35-37).

Sosyal devlet anlayışı, devletin sosyal barış ve sosyal adaleti sağlama amacını taşıyan müdahaleleri gerekli kılmaktadır. Bu anlayış Türkiye'nin 1961 Anayasası ile hukuk dünyamıza girmiş 1982 Anayasasının 2. Maddesi "Türkiye Cumhuriyeti... sosyal bir hukuk devletidir" ile anayasamızın değiştirilemez hükümleri arasına girmiştir. Sosyal devletin vatandaşlarına sağlaması gereken haklardan kasıt ailenin korunması, çalışma ve sosyal güvenlik hakkı, konut hakkı, eğitim hakkı, sağlık hakkı gibi çok yönlü haklardır. Ancak "sosyal devlet"ten anlaşılan daha çok engelli, yoksul, muhtaç, aciz yani dezavantajlı bireylerin korunması ve bu bireylerin insan onur ve haysiyetine yaraşır bir yaşam sürdürmeleri için gerekli şartların sağlanmasıdır (Pektaş, 2010: 5). İnsan onuruna yaraşır bir hayatın oluşması ve sürdürülebilirliği ancak toplumun ihtiyaçlarına yönelik sosyal politikalar üretmekle sağlanabilir. Sosyal politika kavramı, yerel boyutta sosyal belediyeçiliğin teorisini oluştururken, sosyal belediyeçilik ise sosyal politikaların yereldeki halka yansması olarak sosyal devletin gerekliliğinin yerine getirilmesi şeklinde karşımıza çıkmaktadır (Beki, 2009: 48).

Sosyal, siyasi ve ekonomik sorunlardan en çok etkilenen dezavantajlı grupların başında belki de çocuklar gelmektedir. Çünkü çocuklar temel gereksinimlerini karşılayacak düzeyde fiziksel ve ruhsal yetişkinliğe sahip olmadıkları için sokağa itilebilmekte, suça sürüklenebilmektedir. Öte taraftan çocuklar adil bir eğitim göremeyebilmekte ve sosyal haklardan adilane bir şekilde yararlanamayabilmektedirler. Bu açıdan sosyal devlet anlayışı çocukların ekonomik, sosyal, kültürel, eğitim, sağlık gibi temel haklardan faydalanabilmesi konusunda mesuliyet sahibidir (Mamur Işıkçı ve Karatepe, 2016: 73). Bu anlayışla sosyal devletin yereldeki uygulayıcısı olan yerel yönetimlerin çocuklara yönelik uygulamaların yapıcısı ve sürdürücüsü olması beklenmektedir.

1.2.2. Sosyal politika kavramı ve temel amacı

Sosyal Politika kavramına etimolojik olarak bakıldığında, sosyal kelimesi Latince "socius" kelimesinden gelmekte olup ortak arkadaş, dost gibi anlamları içermektedir. Politika ise belirli bir amaca yönelik oluşturulan tedbirlerin toplamı olarak anlamlandırılmaktadır. Türk Dil Kurumu iktisat terimleri sözlüğünde politika kavramı "belirlenen amaç veya hedeflere ulaşmaya yönelik karar ve eylemler bütünü" olarak ifade edilmektedir. İki kelimenin birleşimiyle devletin belirli toplumsal amaç ve hedeflere ulaşmak için oluşturduğu karar ve uygulamalar bütünü olarak kavramsallaşmaktadır (Bedir, 2016: 3).

Sosyal Politika kavram ve içerik olarak çokça tartışılan ve üzerinde uzlaşmaya varılamayan bir kavramdır. Kavram, Kıta Avrupa'sında "sosyal politika" (social policy), Kuzey Amerika'da ise "Sosyal Refah Politikası" (social welfare policy) olarak isimlendirilmektedir. Kimi yazarlar her iki kavramında aynı anlama geldiğini dile getirmekte kimileri ise sosyal politikanın sosyal refah politikalarını da kapsayan çatı bir kavram olduğu düşüncesindedir (Ersöz, 2011: 47).

Sosyal Politikanın tanımlanmasında literatüre bakıldığında dar anlamda sosyal politika ve geniş anlamda sosyal politika olarak iki şekilde açıklandığı görülmüştür. Dar anlamıyla sosyal politika; Sanayi deviminin ortaya çıkardığı sosyal sorunları özellikle de işçiler için oluşturduğu riskleri asgari seviyeye indirmeye çalışan, adil geliri sağlamak için tedbirler alan ve bir yönüyle kapitalist sistemin devamı için zorunlu olarak ortaya çıkan politikalar olarak tanımlanmaktadır (Aydın, 2008: 25-26).

Geniş anlamıyla sosyal politika ise; sosyal adalet mekanizması ile halkın refahını sağlama amacı güden, sosyal sorunların tümüne yönelik çözümler üretmeye çalışan, ekonomi politikalarını sosyal problemlerin çözümü için şekillendirmeye çalışan, insan odaklı bir bilim dalıdır. Sosyal politika hedef olarak da halkın refah seviyesini yükseltmeyi ve yükselen refah seviyesini toplumsallaştırmayı güdülemektedir. Bu açıdan bakıldığında toplumun faydasını gözetken her türlü adım sosyal politikanın hedefi dâhilindedir. Sosyal politika refah seviyesinin artırılmasının yanında sosyal problemleri minimize etme ve oluşturulan mekanizma ile sosyal problemlerin oluşmasını engelleme gibi muhtevası geniş bir hedef taşımaktadır (Bedir, 2016: 6-15). Sosyal politika öncelikli olarak kadınlar, çocuklar, yoksullar, gençler, yaşlılar, engelliler, hükümlüler, eski hükümlüler, kronik hastalar gibi dezavantajlı gruplara yönelik çalışmaktadır. Bununla birlikte sosyal güvenlik, sağlık, eğitim, konut gibi konularda sosyal politikanın hedef grubu tüm vatandaşlar olmaktadır (Ersöz, 2011: 54).

Sosyal politikayı sosyal adaleti sağlama süreci olarak da dile getirmek mümkündür. Tarihin ilk zamanlarından bu yana güçsüz ve acizlerin insan onuruna yaraşır bir yaşam sürmesi için verilen çabaların bütünü olarak anlam kazanmaktadır. Sanayi toplumu ile birlikte ortaya çıkan işçi sınıfının korunması olarak karşımıza çıkan sosyal politika, bugünkü anlamına yani tüm sosyal sorunlara karşı politika ve uygulamalar üreten bir bilim dalı haline gelmesi her toplumun kendi ekonomik, siyasi, kültürel yapısıyla ilişkilidir (Mamur Işıkcı, 2013: 15).

Sosyal politika artık her kesim tarafından gerekli ve zorunlu uygulamalar olarak anlamlandırılmaktadır. Nitekim sosyal politika ya da dar anlamıyla sosyal hizmet sadece dezavantajlı bireylere yönelik değil bütün insanlara yönelik yapılan çalışmalar bütünü olarak addedilmektedir (Kesgin, 2012: 187).

1.2.3. Sosyal çalışma kavramı ve temel amacı

Sosyal Çalışma bilimi hem bir meslek olarak hem de bir disiplin olarak evrensel tek bir tanımda anlamlandırılması oldukça zordur (Kongar, 1972: 2). Bundan dolayı Kongar (1972: 26) sosyal çalışma'yı tanımlarken üç ayrı tasnife gitmiştir;

1. Sosyal çalışmayı kişi odaklı ele alan ve kişi odaklı çözümler üretmeye çalışan tanımlar
2. Sosyal çalışmayı sosyal refah ile özdeşleştiren tanımlamalar
3. Sosyal çalışmayı adeta toplumsal bir kuruluş olarak ele alan tanımlar

Sosyal çalışmayı evrensel olarak tanımlamak her ne kadar güç görülse de genel kabul gören tanımlar mevcuttur. Bu tanımlar arasında en yaygın olan IFSW (26.05.2017)' nin tanımına göre;

“Sosyal çalışma sosyal değişimi ve gelişimi, toplumsal bağlılığı ve insanları güçlendiren (ekonomik, politik, sosyal, eğitimsel, cinsiyet ya da ruhsal yönlerden birey ve cemiyetleri geliştiren) ve özgürleştiren uygulama bazlı bir meslek ve akademik disiplindir. Adli prensipler, insan hakları, ortak sorumluluk ve farklılıkları kabul etme sosyal çalışma için merkezdir. Sosyal çalışma teorileri ile desteklenen, sosyal bilimler, insanlık ve yerel bilgiler, sosyal çalışma yapıları ve insanları birleştirerek hayat zorluklarını tespit eder ve esenliği geliştirir.”

Amerikan Ulusal Sosyal Çalışmacılar Derneği'nin tanımına göre ise sosyal çalışma; birey, grup ve toplumların sosyal bakımdan kapasitelerini arttırmak ve bu hedeflerini gerçekleştirmek için uygun zemin oluşturan bir etkinliktir (Zastrow, 2013: 42). Seyyar ve Genç (2010: 684)'e göre sosyal çalışma; birey, grup ve toplumların yapısından ve şartlarından dolayı zuhur eden veya kendi kontrolleri dışında ortaya çıkan zihinsel, ruhsal problemler; yoksulluğu yok etmek ya da minimize etmek, toplumsal ve kültürel değişimlerden oluşan sosyal problemleri çözüme kavuşturmak, insan kaynaklarını geliştirmek, insanların yaşam kalitesini arttırmak, bireylerin hem birey hem de çevreleriyle olan ilişkisinde uyum sağlaması için insan onuruna yaraşır eğitim, danışmanlık, tıbbi ve psiko-sosyal sağaltım alanlarında merkezi yönetim, yerel yönetim veya özel kuruluşlarca verilen hizmetler bütününe denir. 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu'nun¹ 3. Maddesine göre ise “kişi ve ailelerin kendi bünye ve çevre şartlarından doğan veya kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunluklarının giderilmesine ve ihtiyaçlarının karşılanmasına, sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesine yardımcı olunmasını ve hayat standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesini amaçlayan sistemli ve programlı hizmetler bütününe” sosyal hizmetler denir. Sosyal çalışmanın başka bir tanımına göre ise fertlerin bireysel hayatlarında veya bir grup içerisinde yaşam tatmini ve bağımsızlıklarını kazanmaları için destekte bulunan, insan ilişkileri hakkındaki bilimsel bilgi ve becerilerin bütününe teşkil eden bir meslektir (Friedlander, 1961: 4 akt. Kongar, 1972: 4).

Sosyal çalışmanın amacı ise Kongar (1972: 26)'a göre bireyin kendisi dışındaki insanlarla ve çevre ile olan ilişkilerini, var olan çelişkileri yok etmek için onlara destekte bulunmasıdır. Duyan (2012: 12)'a göre ise sosyal çalışmanın amacı, araçların etik olması koşuluyla olabildiği ölçüde bu araçları kullanarak ihtiyaç sahibi insanlara yardımda bulunmaktır.

¹ Bu Kanunun adı “Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu” iken, 3/6/2011 tarihli ve 633 sayılı KHK'nin 35 inci maddesiyle Sosyal Hizmetler Kanunu adıyla değiştirilmiştir.

1.3. Yerel Yönetim Kavramı ve Türkiye’de Yerel Yönetimler

Bu bölümde yerel yönetim kavramının tanımlanmasının yanı sıra Türkiye’nin yerel yönetim tarihi ve Osmanlı Devletinden günümüze nasıl bir seyir izlediği incelenecektir. Bununla birlikte yerel yönetimlerin unsurları ve bu unsurların sosyal hizmet ile olan ilişkisi üzerinde odaklanılacaktır.

1.3.1. Yerel yönetim kavramının tanımı

Kamu hizmetlerinde etkili bir hizmet sunmak için yönetim bir takım kurum ve coğrafi birimlere bölünerek ve özerklik verilerek verimliliği ve hizmet alan birey, grup veya topluluğun memnuniyetini arttırmak istemiştir. Yerel yönetimler de bu minvalde oluşmuş birimlerdir (Özden, 2014: 10). Yerel yönetimler yerinden yönetim ilkesine göre kurulan ve yönetilen birimler olarak belli bir yerde yaşayan insanların mahalli, müşterek ve uygar ihtiyaçlarını karşılamayı amaç edinmektedir (Ökmen ve Parlak, 2013: 34). Bir diğer deyişle belde halkının, kendi seçtiği organlarca idare edilmesi anlamına gelmektedir (Keleş, 1983: 17-18).

Yerel yönetimlerin tanımlanmasında farklı ifadeler kullanılmakla beraber birçok tanımın birbiriyle benzeştiği görülmüştür. Alan yazında kabul gören birkaç tanımı vermek gerekirse; belirli bir yerde (kent, ilçe, köy vb.) hayatını ikame eden topluluğun üyelerine, beraber yaşamaları münasebetiyle ortaya çıkan ortak ihtiyaçları karşılamak amacıyla kurulan, yöneticilerinin o bölgede yaşayan halk tarafından seçildiği, kanunlarla belirlenmiş görev ve yetkilere, kendine has bütçe ve personele sahip, üstlendiği hizmetler için kendi örgütsel yapısını kurmakta yetkili olmakla beraber idari özerklikten faydalanan kamu tüzel kişileridir (Ökmen ve Parlak, 2013: 34). Fakat bu kurumların kendilerine has gelir, mal, personel ve merkezden bağımsız bütçelerinin olması, kanunların çizdiği çerçevede kaynaklarını diledikleri yerel hizmetlerde kullanabilmeleri siyasi özerklik olarak algılanmamalı, merkezin çizdiği sınırlar çerçevesinde yönetsel bir özerklik olarak anlaşılmalıdır (Koçak, 2013: 358). Kapsamı daha geniş olan başka bir tanıma göre ise yerel yönetimler ülke sınırları içerisinde yerleşik değişik büyüklükteki köy, kasaba ve il gibi toplu yerleşim yerlerinde hayatlarını ikame eden başta insan olmak üzere tüm canlıların yerel nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla belli bir hukuksal çerçeveye şekillenmiş kuruluşlardır (Varcan, 2013: 3).

Yerel yönetimlerle alakalı Birleşmiş Milletler, Avrupa Konseyi ve Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği (IULA) kaynaklarında yer alan ve Türkiye’nin de onayladığı temel evrensel niteliklere göre (Ersöz, 2011: 58);

1. Yerel yönetimler demokratik sistemin vazgeçilmez ve etkili bir unsurudur
2. Yerel yönetimler özerk kuruluşlardır
3. Yerel yönetimler halkın katılımına imkân veren kuruluşlardır
4. Yerel yönetimler mahalli düzeydeki hizmetlerin halka etkin bir şekilde aktarılmasında merkezi yönetime nispeten daha başarılı kuruluşlardır
5. Halka en yakın yönetim birimi olarak yerel halka karşı duyarlılığı ve sorumluluğu yüksek olan kuruluşlardır.

1.3.2. Yerel yönetimlerde sosyal hizmetlerin tarihsel gelişimi

Modern anlamda yerel yönetimlerin Türkiye tarihine bakılacak olursa Batılı toplumlarda olduğu gibi uzun ve zengin bir geçmişe sahip olduğunun ifade edilmesi güçtür. Türkiye’de modern anlamda yerel yönetimlerin oluşması 19. Yüzyıl’a denk gelmektedir (Çiçek, 2014: 54). Tanzimat Fermanıyla başlayan yenilik hareketleriyle beraber ilk yerel yönetim birimi 1854 yılında kurulmuştur. İstanbul halkının yerel düzeydeki ortak ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla İstanbul ölçeğinde kurulan “belediye” teşkilatı, ülkemizdeki ilk yerel yönetim örneğidir. Diğer yerel yönetim türleri olan il özel idaresi ve köyler ise 1864 yılındaki Vilayet Nizamnamesi’ne dayanmaktadır (Ersöz, 2004: 151). Lakin modern anlamda yerel yönetim sisteminin Türkiye toplumuna geç gelmiş olması yerel birliklerin olmadığı anlamına gelmemektedir. Toplumun yerel müşterek ihtiyaçlarını sağlayan farklı kuruluşlar mevcut olagelmıştır. Bu ana başlık altındaki alt başlıklarda Osmanlı döneminden bugüne değin yerel yönetim serüveni ve var olan yerel yönetim birliklerinin sosyal hizmet ile ilişkisi irdelenecektir.

1.3.2.1. Osmanlı döneminde yerel yönetimler

Yerel yönetimlerin yapı, görev, sorumluluk ve merkezi yönetim ile olan ilişkisine bakıldığında, hemen hemen bütün ülkelerdeki yerel yönetimlerin farklı özellikler taşıdığı, yönetim şekli birbiriyle aynı olan ülkelerin bile yerel yönetimlerinin birbirlerinden farklı unsurlar taşıdığını söylemek mümkündür. Bu farklılıkların nedeni ülkelerin tarihi, ekonomik, siyasi, kültürel ve toplumsal yapılarının birbirinden farklı olmasıdır. Bu nedenden dolayı yeryüzünde var olan her ülkenin yerel yönetiminin kendine has olduğu söylenebilir (Koçak, 2013: 361). Osmanlı Devletinde de yerel hizmetlerin yerine getirilmesi için kendine has bir yapısının olduğunu söylemek mümkündür. Osmanlı şehir yönetimi, geleneksel toplum içerisinde başta kadılar olmak üzere loncalar ve vakıflar tarafından birlikte yürütülmekteydi (Ökmen ve Parlak, 2013: 157). Bu kurumların verdiği hizmetlerle Osmanlı Devleti, dönemin şartları göz önüne alındığında gayet iyi bir durumda olduğu söylenebilir. Nitekim Osmanlı şehirleri biçimsiz ve kendi haline terk edilmiş şehirlerden öte kent hayatının gereksinimlerinin karşılandığı yapılardır. Kadılar, vakıflar ve loncalarla sağlanan bir hizmet sistemine sahip olan Osmanlı yerel yönetimleri kendi şahsına münhasır bir yapıda olduğunu söylemek mümkündür (Erdem, 2011: 48).

Osmanlı tarihinde adı sıkça zikredilen Ahilik Teşkilatı da bir yerel yönetim birimi olarak kabul görmektedir. Ahilik teşkilatı esnaf, zanaatkar ve işçileri bir araya getiren hem bir meslek örgütü hem de yardımlaşma ve dayanışmayı sağlayan bir sistemdir. Osmanlı kentlerinde sosyal düzenin sağlanmasında etkili olan bu teşkilat dini, ahlaki, sosyal ve ekonomik nitelikler taşımaktadır. Ahilik teşkilatının çalışmaları, ekseriyetle mesleki faaliyetler olmakla beraber en azından kendi üyelerine birtakım sosyal nitelikli hizmetleri de ulaştırmıştır. Osmanlı Devleti’nin kurulmasında da rol oynayan bu yapı, hayırseverlik temelli toplumsallaşmayı sağlayarak yoksullara, yabancılara, yolda olanlara ve zulüm görenlere bir takım yardımlarda bulunmuştur (Kesgin, 2012: 141- 142).

Osmanlı toplumunda hayırseverlik faaliyetlerinin önemli bir yere sahip olduğunu belirten Kesgin (2012: 138-142)’e göre Osmanlı toplumunda sosyal yardım ve sosyal hizmetler

daha çok hayırseverlik üzerinden işlenen insani değerlerdir. Hayırseverlik temelli olan ve insanların aileleri dışındaki kimselere yardım etmesinin yansıması olarak ortaya çıkan vakıflar sosyal nitelikli hizmetlerin halka ulaştırılmasında önemli bir payeye sahiptir. Bu hizmetler genellikle mahalle bazlı yani yerel nitelikli yürütülmesine karşın toplumsal denetiminin de olduğu söylenebilir. Öte taraftan Osmanlı döneminde günümüzün aşevleri misyonunu taşıyan ve önemli bir yere sahip olan imaretlerde fakirlerin günlük yiyecek ihtiyaçları karşılanmakla beraber fakir olarak tanınmış ailelere nakdi yardımlar da yapılmıştır. Bunun yanında Bimarhaneler (Daruşşifa) sağlık hizmetleri sunmuşlardır. Yine bu dönemde yerel topluluğu koruma ve dayanışma maksatlı her mahallenin ekonomik gücü oranında uyguladığı ve çocukları da koruyan Avarız Akçesi Sandıkları uygulaması yakın döneme kadar faaliyet göstermiştir.

1.3.2.1.1. Kadı

Klasik Osmanlı döneminde şehirlerin idaresi ve yargı görevi, ilmiye sınıfından olan kadıların göreviydi. Kadı sadece şehrin değil civarındaki bütün köy ve bölgelerin yani kaza dairesinin mülki amiri ve yargıcı idi. Merkezi yönetimin üyesi olan kadı belirli bir zaman dilimi için atandığı bölgede; yargının, kolluk işlerinin, mali görevlerin ve şehir yönetiminin sorumlusu olan kişidir (Ortaylı, 1985: 16). Kadılık müessesesi, modern anlamda yerel yönetim birimi olmasa da, yerel hizmetler vakıflar, loncalar ve mahalle teşkilatı ile birlikte ve en tepede bu müessese tarafından icra edilmiştir (Akyol, 2012: 22).

Kadılar adli hizmetlerinin yanı sıra, mali, idari ve beledi anlamda yetkilerini 19. Yüzyılın başlarına kadar sürdürmüşlerdir. Kadılar, kentle ilgili olarak, vakıf ve loncaları denetleme; fiyat kontrolü; kentin temizliği; evlilik ve tapu işlemleri; kentin güvenliği konusunda önlemler alma; tımar kontrolünü yerine getirme; vergileri denetleme; din görevlilerinin tayini; tekke ve zaviyelerin kontrolü gibi birçok alanda görevlendirilmişlerdir (Erdem, 2011: 48). Kadılık müessesesi bu yönüyle Osmanlı devlet yönetiminin taşra teşkilatının temelini teşkil etmiştir (Eryılmaz, 1997: 34).

1.3.2.1.2. Vakıf

Vakıf belirli bir malı, kamunun faydasına olacak hizmetlere sürekli olarak tahsis etmektir. Selçuklu ve Osmanlı toplumunda, kişinin sahip olduğu mal varlığı üzerinde sadece kendinin değil, içinde yaşadığı toplumun da hakkının olduğu inancı yer almaktaydı. Bu nedenle toplumda zengin olarak addedilen kişilerden bir vakıf eseri yapmaları beklenmekteydi (Eryılmaz, 2014: 232). Okul, kütüphane, hastane, sebil, aşevi, misafirhane, yurt ve sosyal yardım gibi hizmetler, vakıfların faaliyet alanına girmektedir. Bu yönüyle Osmanlı belediye hizmetlerinin vakıf esasına dayalı olduğunu söylemek mümkündür. Hatta modern anlamda belediyelerin kurulmasından sonra bile vakıflar, ikinci bir belediye gibi çeşitli yerel hizmetlerin sağlanmasında öncülük etmişlerdir (Eryılmaz, 1997: 37).

Osmanlı yönetim sisteminde vakıf devletten ayrı bir tüzel kişilik değildir. Osmanlı ‘da yerel hizmetleri yürütülmesi için tahsis edilen kurumların olmayışı bu tür müesseseleri zorunlu kılmıştır. Vakıf sahiplerinin mallarını ibadet olduğu için vakfetmeleri, “halka

hizmet hakka hizmettir” anlayışının hâkim olduğunu ve bu kurumların yerel ölçekteki hizmetleri “yardım-ibadet” niyetiyle gerçekleştirdikleri söylenebilir (Koçak, 2013: 118). Bu tür kurumlar toplumsal fayda gözetilerek hizmet üretmekte ve bu hizmetler için kaynak sağlarken zorlama ve dayatma hiçbir şekilde söz konusu dahi olmamıştır. Tamamen halkın kendi rızasına dayalı olan hayır odaklı bu davranışlar vakıf müessesini ortaya çıkarmış olup daha sonra sosyal ve ekonomik hayatın en önemli düzenleyicilerinden biri olmuştur (Akyol, 2012: 25).

Bir malın hayır temelli halk yararına kullanılması için özel mülkiyetten çıkarılarak toplumsal mülkiyete dâhil edilmesi ve orada tutulup halkın faydasına olan işlerde kullanılması anlamına gelen vakıf sistemi, bir İslam hukuku anlayışı olmasına rağmen en başarılı örnekleri Osmanlı döneminde görülmüştür. Bu kurumlar Osmanlı döneminde birçok temel fonksiyonun yerine getirilmesinde rol oynamışlardır (Özaydın, 2016: 62). Hayır vakıfları; köprü, yol, cami, medrese gibi yapıların imarının yanı sıra fakirler için aş temini, kurban hizmetleri gibi fonksiyonları da yerine getirmekteydiler. Avarız vakıfları ise düşük gelirli köylü ve mahallelinin tedavi ve diğer ihtiyaçlarının karşılanmasında etkin olmuşlardır (Kesgin, 2013: 165).

Şengül (2014: 28)’ e göre kütüphane hizmetlerinde, okulların yönetiminde, sağlık ve sosyal yardım görevlerinde, içme suyunun temininde, hamamların kurulup yönetilmesinde, köprü, yol, çeşme gibi halkın müşterek ihtiyaçlarının karşılanmasında ve yerel kalkınma ve yaşam kalitesinin artırılmasında önemli görevler üstlenen vakıflar, uzun süre göz ardı edilmeyecek bir fonksiyonun ifa edicileri olmuşlardır.

1.3.2.1.3. Lonca

Osmanlı kentlerini, hem yerel yönetim hizmetlerinin karşılanması hem de kentin idari sistem içerisindeki yeri ve fonksiyonları açısından, batı kentlerinden ayıran olgulardan biri loncalardır. Ekonomik ve sosyal örgütlenmenin yanı sıra yerel hizmetlerin sunulması bakımından loncalar etkinliğini hissettirmişlerdir (Ökmen ve Parlak, 2013: 151-155).

Meslek mensuplarının oluşturduğu bu örgütlenmelerin temel özelliği, ilgili oldukları mesleki alanın düzenli bir şekilde işleyişi ve ilerlemesini sağlamaktır. Lonca temsilcileri, yerel halk ile taşradaki kamu görevlileri arasındaki köprü görevi görmektedirler. Öte taraftan gerek duyulduğu ölçüde yerel hizmetlerin sunulmasına katkıda bulunurlardı. Loncaların sahip oldukları sandıklar, üyeler arasında dayanışmayı sağlamakla beraber üstlenilen bazı yerel hizmetlerin ifasında kullanılmak üzere finansmanlık sağlardı. Ayrıca mesleki faaliyetlerin görüldüğü yerlerin güvenliği, temizliği, düzeni lonca teşkilatlarınca sağlanırdı (Şengül, 2014: 28-29).

Kesgin (2012- 139-140)’ e göre Osmanlı’da var olan “Orta Sandığı” ya da “Teavün Sandığı” ismiyle adlandırılan loncaların yardımlaşma sandıkları, çağının ilk örneklerini sergilemiştir. Bu sandıklar özellikle çalışamayan üyeleri için sosyal güvenlik işlevi görerek dayanışma duygularını geliştirmiştir. Bu sandıkların finanse ettiği ölçüde bu üyelerin ailelerine de destekte bulunulurdu. Yani lonca teşkilatları meslek dayanışmasını yerine getirmekle beraber bir nevi sosyal güvenlik misyonunun sağlayıcıları olmuşlardır.

1.3.2.2. Cumhuriyet döneminde yerel yönetimler

Cumhuriyet dönemi birçok alanda radikal değişimlerin gerçekleştiği dönem olsa da, Osmanlıdan Türkiye Cumhuriyetine geçişte yerel yönetimlerde pek bir değişiklik gerçekleştirilmemiştir. Yerel yönetimler, Osmanlı'nın son döneminde Batı örnek alınarak oluşturulmuş ve Cumhuriyete de bu formuyla intikal ettirilmiştir. Bu yönüyle Cumhuriyet Osmanlı'nın bir devamı niteliğindedir (Erdem, 2011: 54). Yani Tanzimat Fermanının ilanından sonra başlayan reform hareketleri ile birlikte 1854 yılında ilk örneğinin görüldüğü belediye teşkilatı ve 1864 yılında ilan edilen Vilayet nizamnamesi ile kurulan İl Özel İdaresi ve köy yönetimi (Ersöz, 2014: 151) aynı formda Cumhuriyet dönemine taşınmıştır.

Bu başlığın alt başlıklarıyla 1930 yılında ilan edilip 2005 yılına kadar yürürlükte kalan 1580 Sayılı Belediye Kanunu ve kanunun sosyal hizmet ile ilişkili olan maddeleri incelenecek olup Avrupa Birliği süreciyle birlikte farklı bir noktaya doğru evrilen yerel yönetimlerin değişim noktaları irdelenecektir.

1.3.2.2.1. 1580 Sayılı Belediye Kanunu ve sosyal hizmetler

Yerel yönetimlerle ilgili 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı belediye kanunuyla belediyeler tüzel kişilik kazanmış olup belediyelerin hizmet alanı genişlemiştir. Belediyelerin görevleri genel ifadelerle değil detaylı bir biçimde sıralanmıştır. Bu yönüyle kanun daha çok bir yönetmeliği andırmaktadır. Tek parti döneminin bir ürünü olan 1580 sayılı belediye kanunu, dönemin siyasi yapısında parti-devlet-yerel yönetim anlayışının olmamasından dolayı merkezi yönetimin tahakkümü altındadır. Tek parti döneminin merkezi idare ile yerel yönetim arasında bir fark görmemesi yerel yönetimlere yetki vermesinde de herhangi bir problem görmemiştir. Başka bir deyişle yerel yönetimler merkezi idarenin bir uzantısı şeklinde anlamlandırılmıştır. Söz konusu kanun birçok değişikliğe uğrayarak 2005 yılına kadar yürürlükte kalmıştır (Erdem, 2011: 55).

Bu dönemde belediyelerin karar alma, yetki kullanımı ve haberleşmeleri dahi merkezi yönetimin gözetimi altında kalmıştır. Buna rağmen 1580 sayılı belediye kanununda belediyelerin karşılaması gereken “sosyal hizmet” alanları ve alınacak tedbirler yer almaktadır (Kesgin, 2012: 148-150).

1580 Sayılı Belediye Kanununda sosyal hizmet'in konusu dâhilinde olan maddeler şu şekilde sıralanabilir

1. Dilencileri dilenmekten menedecek tedbirler almak (md. 15/17).
2. Bırakılmış ve bulunmuş çocukları, delileri, dalanmış (ısırılmış) ve kudurmuşları, sokakta bayılanları, kazaya ve afete uğrayanları koruyup gözetmek (md. 15/18).
3. Halk için kütüphane ve okuma salonları açmak, belediye bahçeleri, fidanlıkları, çocuk bahçeleri, oyun ve spor yerleri yapmak, belediye koruları yetiştirmek, bunları korumak ve işletmek (md. 15/33).
4. Fakir ailelerin ikiz çocuklarına, alelumum (genel olarak) öksüz, fakir, kimsesiz çocuklara para, hekim, ilaç, yeme, içme, giyinme, barınma, tahsil, terbiye cihetlerinden yardım etmek, fakir hastalara meccanen (parasız) bakmak, ilaç vermek, fakir cenazelerini

meccanen (parasız) kaldırmak, alil (hastalıklı), işten aciz olup da bakacak kimsesi olmayanlara bakmak (md. 15/34).¹

5. Yetimhane, aceze hane, doğum ve emzirme ve mecburi olarak meccani (parasız) doğum evleri tesisat ve teşkilatı ve mahalleri Sıhhat Vekâletince tayin ve tasdik edilmek şartıyla tımarhane, fenni tebhırhane (olağanüstü hastalıklar için oluşturulan hastaneler) ve tathir (temizleme) istasyonları vücuda getirmek ve işletmek (md. 15/45).

6. Yersiz, yurtsuz olanlara iş bulmak, bunlardan garip olup çalışmayanları memleketine göndermek, kimsesiz kadın ve çocukları korumak (md. 15/48).

7. Gençler için mahallin ihtiyacıyla mütenasip stadyumlar tesis etmek ve işletmek (md. 15/54).

8. Eczanesi olmayan yerlerde hususi kanuna tevfikân (uygun olarak) eczane açmak, fakirlere parasız veya ucuz ilaç vermek, ücretli ücretsiz muayenehane, dispanser vücuda getirmek, fakirler için meccani (parasız) doğum yardımını temin etmek üzere ebe istihdam etmek (md. 15/57).

9. Belediye tiyatrosu, sineması, belediye oteli ve gazinosu, halk müzeleri ve hayvanat ve nebatat bahçeleri yapmak ve idame etmek ve yaptırıp işletmek (md. 15/59).

10. Fakirler için yatı evleri yapmak ve idare etmek (md. 15/69).

11. Muhtacîn (muhtaçlar) için iane (yardım) sandıkları tesis ve idare etmek (md. 15/71).

12. Bu maddede sayılan her türlü yapılar ve çevresinin, yolların, park, bahçe ve rekreasyon alanlarının, sosyal ve kültürel hizmet alanları ile ulaşım araçlarının engellilerin kullanımına ve ulaşılabilirliğine uygun olarak yapılmasını sağlamak ve denetlemek (Ek: 30/5/1997-KHK-572/4 md.), (md. 15/78).

13. İlgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yaparak genç ve yetişkin engelliler için bölgenin işgücü piyasasına uygun mesleklerde, meslek ve beceri kazandırma kursları, iş eğitim merkezleri ve yaşam evleri açmak (Ek: 30/5/1997-KHK-572/4 md.), (md. 15/80).

14. Engelliler için, ulaşım ile sosyal ve kültürel amaçlı hizmetlerden ücret almamak veya indirimli tarife uygulamak, belediyelere ait ve belediyeler tarafından işletilen veya kiraya verilen büfeler, otoparklar gibi işyerlerinin özürülüler tarafından işletilmesi konusunda kolaylık sağlamak (Ek: 30/5/1997-KHK-572/4 md.), (md. 15/81).

1580 sayılı belediye kanununda sosyal hizmetin konusuna girebilecek maddeler belediyelerin vazifelerinin sıralandığı 15. Maddenin alt maddelerinde yukarıda verildiği gibi sıralanmıştır. Bu kanunun sosyal hizmet içerikli maddelerine bakıldığında dönemin şartlarına göre azımsanmayacak nitelik ve kapsamda olduğu söylenebilir.

Daha sonra 1984 yılında 3030 sayılı KHK ile büyükşehir belediyeleri kurulmuş olsa da sosyal nitelikli hizmetlere yer verilmediği görülmüştür. Ancak Büyükşehir belediyeleri hem 3030 sayılı düzenleme hem de 1580 sayılı yasa ile yönetildiklerinden dolayı sosyal nitelikli çalışmaları bu tarihten sonra da yapmaya devam etmişlerdir (Kesgin, 2012: 150).

¹ (1) Bu arada yer alan "yiyeceği, içeceği ve" ibaresi, 24/6/1995 tarihli ve 560 sayılı KHK'nin 21 inci maddesiyle yürürlükten kaldırılmış olup, metinden çıkarılmıştır.

(2) 10/10/1983 tarih ve 110 sayılı KHK'nin 25/4 maddesi ile bu bendin, anılan KHK'ye aykırı hükümleri yürürlükten kaldırılmıştır.

1.3.2.3. AB sürecinde yerel yönetimler ve Avrupa Yerel Özerklik Şartı

1980 sonrasında hız kazanan AB üyelik süreci Türkiye'nin siyasi hayatını, kamu yönetimini ve yerel yönetimleri ciddi anlamda etkilemiştir. Bu doğrultuda, anayasal ve yasal değişikliklere gidilmiş, kamu yönetiminde önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu durum her yıl yayımlanan Avrupa Birliği İlerleme Raporunda açıkça ortaya konulmuştur. Söz konusu raporlarda yerel yönetimlere dair değişiklikler de yer almıştır (Erdem, 2011: 60). Müzakerelerin başlaması Türkiye-AB ilişkilerinde yerel yönetim alanındaki işbirliğinin önemini de arttırmıştır (Caner, 2010: 263).

Avrupa Birliği'ne üyelik sürecinde gerçekleştirilen reformlar çerçevesinde yerel yönetimlerde yapılan değişiklikler kayda değerdir. Avrupa Birliği'nin yerel yönetimlere ciddi anlamda değer vermesi ve yerellik ilkesinin özellikle altını çizmesi, Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı gibi yasal düzenlemeleri gerçekleştirmesi, Türkiye'nin de buna uygun adımlar atmasını sağlamıştır (Arslan, 2009: 135).

Türkiye, yerel yönetimlerin anayasası gibi değer biçilen Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartını 1988 yılında imzalamış, 1993 yılında ise yürürlüğe girmiştir. Bu şartla birlikte yerel yönetimlerin idari ve mali açıdan güçlendirilmesinin ve özerkleştirilmesinin altı çizilmiş olup bu güç ile özerklik sosyal yardım ve sosyal hizmetler açısından da kayda değer ilerlemeleri beraberinde getirmiştir. Kamu yönetiminin önemli ölçüde yerele devredildiği bu şartta, yerindelik (subsidiarity) ilkesinin temel ilke olmasıyla birlikte, vatandaşa verilen hizmetlerin en yakın birimlerce verilmeye başlanması sağlamıştır (Kesgin, 2012: 133-136). Bu çerçevede oluşturulan kamu yönetim reformunun en önemli basamaklarından biri olan yerel yönetim reformu kapsamında İl Özel İdaresi Kanunu, Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve Belediye Kanununda reform denilecek düzenlemeler gerçekleştirilmiştir (Fidan, 2006: 102). Bu kapsamda 2005 tarih ve 5393 sayılı Belediye Kanunu, 2004 tarih ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2005 tarih ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu gibi yerel yönetim kanunları Türkiye'de önemli değişiklikleri gerçekleştirmiştir (Erdem, 2011: 64).

Türkiye'de yeni kamu anlayışı çerçevesinde 2004-2005 yılları arasında gerçekleştirilen yerel yönetimlere dair reformlarla birlikte kamu hizmetlerinin ciddi anlamda yerel yönetimlere devredildiği aşîkârdır. Bu hizmetler arasında sosyal yardım ve sosyal hizmetler de yerini almıştır. Öte yandan Avrupa Yerel Yönetim Özerklik Şartının 6. Maddesinin 1. Bendinde “Kanunla düzenlenmiş daha genel hükümlere hâlel getirmemek koşuluyla yerel makamlar kendi iç idari örgütlenmelerini, bunları yerel ihtiyaçlara uyumlu kılmak ve etkin idare sağlamak amacıyla kendileri kararlaştırabileceklerdir.” İfadesiyle yerel sosyal hizmet örgütlenmelerinin, halkın müşterek ihtiyaçlarının karşılanması için yerel yönetimlerce kurulabileceğinin önü açılmıştır (Artan, 2012: 172-173).

1.4. Sosyal politikalarda yerelleşme ve sosyal hizmetler

Sosyal politikalar toplumun sorunları üzerinde odaklaşan ve toplumun sorunlarına ürettiği ve yönettiği politikalarla çözümler getirmeye çalışan uygulamalar bütünüdür. Sosyal

sorunların zaman içinde değişkenlik gösterebilmesi, sosyal sorunlara karşı müdahale araçlarını da değiştirebilmektedir. Önceleri merkezi yönetim ve araçları ile sağlanan sosyal politikalar değişen şartlar sonucunda yerel yönetimlere doğru yetki ve sorumluluk aktarımı yaşamaktadır (Beldağlı Velioğlu, 2016: 83). Birtakım kamu hizmetlerinin yerel yönetimlere devrini gerekli kılan sebepler küreselleşme, kentleşme, halka yakınlık ve merkezi yönetimin hizmetin sağlandığı yere uzak olmasından dolayı zaman ve kaynak israfı olarak dile getirilebilir.

Sosyal politikaların merkezden yerele geçişine neden olan unsurlardan biri şüphesiz küreselleşmedir. Küreselleşen dünyanın en önde gelen konularından biri de devletlerin vatandaşlarına sundukları hizmetlerin nasıl, ne şekilde ve hangi otoritenin eliyle sunulduğudur. Bir devletin vatandaşlarına sosyal nitelikli hizmetlerde bulunması ve refah seviyelerinin arttırılmasına dönük uygulamalar yürütmesi devletlerin en temel görevleri arasında sayılmaktadır. Özellikle toplumdaki dezavantajlı veya hassas diyebileceğimiz çocuk, genç, yaşlı, engelli ve yoksul kimselere yönelik yürütülen sosyal politikaların niteliği ve sunum şekli önem arz etmektedir (Deniz, 2016: 287). Küreselleşme süreciyle beraber ulus devletlerden, birçok alanda sınırların ortadan kalktığı bir düzleme doğru dönüşüm yaşanmaktadır. Bu dönüşümle birlikte devletlerin anlam, görev ve işlevleri de başkalaşmaktadır. Sosyal politikanın yürütücüsü olan merkezi yönetimler yerini sivil toplum, uluslar arası kurumlar, özel sektör ve yerel yönetimlerin de dâhil olduğu mozaik bir yapıya doğru devretmektedir (Alodalı vd., 2010: 531). Dünyamız küreselleşme eğiliminin yükselişini ve aynı zamanda hizmetlerde yerelleşmenin de küreselleşmeyle bağlantılı biçimde artışını tecrübe etmektedir. Küreselleşme ve yerelleşmenin eş zamanlı bu etkileşimi ulus devletlerin merkezi politikalarını ciddi anlamda etkilemektedir. Bunun getirisi olarak ekonomik, sosyal, kültürel politikalarda yerel yönetimlerin eskisine oranla daha etkin olduğu anlaşılmaktadır (Sezer, 2008: 81). Türkiye’de de hizmetlerin ekseriyetle merkezi yönetimlerce veriliyor olmasından dolayı yaşanan tıkanıklık ve aksaklıklar yerel yönetimlerin daha aktif olmasını beraberinde getirmiştir. Özellikle sosyal içerikli hizmetlerin yerele devredilmesi söz konusu olup merkezi yönetimin de bu konuda rahatlaması sağlanmıştır (Uslu, 2014: 141). Türkiye’de merkezi yönetimlerin sosyal içerikli hizmetleri sunmasındaki aksaklık ve yetersizliklerinden dolayı yeni kamu anlayışı çerçevesinde 2004 yılı ve sonrasında yapılan yasal düzenlemelerle bazı yetkiler il özel idarelerine ve belediyelere aktarılmıştır. Aktarılan görevlerden biri de il özel idareleri ve belediyelerin mevzuatında yerini alan sosyal hizmetlerdir (Artan, 2012: 237).

Sosyal politikalardaki yerelleşme vurgusunun diğer bir unsuru da kentleşme oranındaki yükseliş olarak karşımıza çıkmaktadır. Kentleşme dar anlamıyla kent sayısındaki ve bu kentlerde yaşayan nüfustaki artış anlamına gelmektedir (Keleş, 1996:19). Dünya nüfusunun hızlı bir şekilde kentleşmesi, kent yönetim mekanizmalarının yani yerel yönetimlerin etkiliğini de arttırmaktadır. Kentlerin hızla çoğalması, büyümesi ve nüfusunun artması kent sorunlarının da artması ve daha karmaşıklaşmasına neden olmuştur. Artan bu sorunlara karşı verilen yetki, görev ve sorumluluk da paralel bir biçimde artış göstermiştir. Bu yetki ve görevlerin içerisinde bulunan sosyal yardım ve sosyal hizmetler yerel yönetimlerce sağlanan temel görevler arasında yerini almıştır. Böylece yerel yönetimlerin sosyal sorunlara yönelik müdahale yelpazesi de genişlemiştir

(Kesgin, 2012: 128). İstatistiksel verilere bakıldığında da şehirlerde yaşayan insanların artmasına bağlı olarak kentlerde yaşayan dezavantajlı bireylerin sayısında da paralel bir artışın olduğu gözlemlenmektedir. Bundan dolayı odak grup olarak dezavantajlı bireylere yönelik politikalar üreten sosyal politikaların önemi günümüzde daha çok ön plana çıkmaktadır. Sosyal politikaların en önemli sağlayıcısı hiç şüphesiz devlet olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel yönetimler de merkezi yönetimle birlikte, merkezi yönetimin çizdiği sınırlar ve özerklik çerçevesinde sosyal politikaların sağlanmasında önemli görevler üstlenmektedirler (Örnek, 1998 akt. Deniz, 2016: 288).

Yerel yönetimlerin sosyal politikalar konusunda yetkilerinin arttırılmasının bir diğer nedeni ise hizmetlerin halka yakın idareciler tarafından verilmesinin hizmette kaliteyi arttıracığı düşüncesidir. Koç (2015: 179)’a göre mahalli hizmetlerin halka verilmesinde yerel yönetimler, halka en yakın idare olmaları hasebiyle niteliksel olarak merkezi yönetimden daha kaliteli hizmet üretirler. Halka yakınlık ilkesi halkın ihtiyaç ve beklentilerinin karşılanmasında yerel yönetimlere avantaj sağlamaktadır. Merkezi yönetimlerin hem iş yükünün fazlalığı hem de yerel halktan uzakta olmaları etkin hizmet üretmede hantal kalabilmelerine sebebiyet vermektedir. Aygen (2014: 179-180) de benzer ifadelerle özellikle sosyal hizmetlerin hizmette yerellik esasına göre verilmeye başlamasının altında yatan sebebin, sosyal hizmetlerin yerel niteliklerinin genel niteliklere oranla daha baskın olduğudur. Dezavantajlı bireylerin yerel yönetimlere daha yakın olmaları, ulaşılabilirliğin daha kolay olması, sosyal ve kültürel öğelerin yöreden yöreye farklılıklar içermesi gibi nedenlerden dolayı sosyal içerikli hizmetlerin yerele devrinin hizmet kalitesi açısından daha doğru olduğunu ifade etmektedir.

Sosyal politikaların merkezden yerele doğru yetki, görev ve sorumluluk devrinin bir diğer nedeni de zaman ve kaynak israfı olarak açıklanabilir. Mobilize etme ve yönlendirme, engellilerin yaşam standartlarının geliştirilmesi, kültürel çalışmalar, sosyalleştirme, kent hayatına uyum çalışmaları gibi sosyal belediyeciliğin konusu dâhilindeki çalışmaların yerel yönetimler tarafından verilmesi sorunların daha doğru tespitini ve kaynakların yerinde kullanılmasını sağlayacaktır (Yüksel, 2007: 291-292). Merkezi yönetimler sosyal politika yapma ve uygulama noktasında elbette ki yetkindirler. Ancak merkezi yönetim modelleri tek başlarına toplumun en alt gruplarına ulaşma konusunda mahir değildir. Bundan dolayı zaman ve kaynak israfına da fırsat vermeyecek şekilde halkın en yakınındaki yöneticilerin bu hizmeti yerindelik prensibine uygun bir şekilde vermesi hizmet sunumunu daha kaliteli hale getirecektir (Beldağlı Velioğlu, 2016: 84).

Geçmişten günümüze yerel yönetimlerin sosyal içerikli görevlerine bakıldığında görülmektedir ki bu görevler hep parantez içine alınan küçük görevler olarak ifade edilmiştir. Günümüze gelindiğinde ise “yerel yönetim sosyal sorunlar” ve “yerel yönetim sosyal çözümler” vurgusunun netlik kazandığı görülmektedir (Kesgin, 2012: 129). Türkiye’de 2004 yılında kabul edilen 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu, 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 sayılı Belediye Kanunu ve yine 2005 yılında yayımlanan 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nda sosyal hizmetlere dönük maddeler, sosyal politikadaki merkezden yerele yetki devrinin Türkiye’deki karşılığı olarak nitelendirilebilir.

1.4.1. Yerel refahtan sorumlu sosyal politika aktörü olarak belediye, il özel idaresi ve köyler

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 123. Maddesine göre kamu yönetimi merkezden yönetim ve yerinden yönetim olarak ikiye ayrılır. Yerel yönetim tüzel kişileri de İl Özel İdaresi, Belediye ve Köyler olarak üç kola ayrılmaktadır. Bu başlığın alt başlıklarında yerel yönetim tüzel kişileri olan İl Özel İdaresi, Belediye ve Köylerin sosyal hizmet ile olan ilişkisi incelenecektir.

1.4.1.1. Belediye ve sosyal belediyecilik kavramı

19. Yüzyıldan sonra kullanılmaya başlanan belediye kelimesinin kökü Arapça şehir, memleket anlamına gelen “beled” veya “belde” kelimelerinden gelmektedir (Beki, 2009: 29). Belediye, 5393 Sayılı Belediye Kanunun 3. Maddesinde “Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanmaktadır.

Türkiye’de belediye teşkilatı batı toplumuna göre daha geç bir tarihte yönetim hayatına girmiştir. Tanzimat Fermanı’ndan sonra başlayan modernizasyon süreci ile birlikte 1854 yılında İstanbul halkının ortak ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla ilk belediye teşkilatı kurulmuştur (Ersöz, 2011: 103). Şehremaneti adı verilen bu birim, halkın zorunlu ihtiyaçlarının karşılanması ve zorunlu ihtiyaç maddelerini bulundurulması, narh yani tüketiciyi korumak amacıyla belirli bir fiyat koyulması ve uygulanması, yol ve kaldırım yapılması, şehrin temizliği ve esnafın denetimini sağlaması ile görevlendirilmişti (Ortaylı, 1985: 121).

Türkiye’de il özel idaresi, belediye ve köy olmak üzere üç tür yerel yönetim birimi olmasına karşın şehir ve şehir hizmetleri ile ilgili olarak akla ilk gelen yerel yönetim birimi belediyeler olmaktadır (Erdem, 2011: 47). Halkın müşterek ihtiyaçlarının karşılanmasında halka yakınlığıyla avantajlı konumda olan belediyeler, hem kentsel ihtiyaçların karşılanmasında hem de sosyal politikaların yerel düzeydeki en temel uygulayıcısı olmaları hasebiyle kendini kanıtlamış teşkilatlardır (Kesgin, 2016: 458). Özellikle dezavantajlı bireylere yönelik sosyal politika üretme ve uygulama noktasında belediyeler, halka en yakın kurum olmaları ve gereksinimleri yakından takip edebilmelerinden dolayı kritik önemdedirler. Bundan dolayı dezavantajlı bireylerin tespiti ve hizmet sunumunda en uygun yöntemlerin kullanılması belediyelerin en önemli görev ve sorumluluklarındandır (Deniz, 2016: 288). Bu ihtiyaçlar karşılanırken belediyelerden, genel ahlaki yapıya, halkın yüksek yararına, etkili, kaliteli ve verimli uygulamalar yapması beklenilir (Yıldırım, 2014: 487).

Sosyal belediyecilik kavramı ise, Türkiye’de batıdaki “yerel sosyal/ refah devlet” ve “sosyal/refah devlet” kavramlarının yereldeki bir tezahürü olarak dilimizde kavramsallaştırılmıştır. Sosyal belediyeciliğin Türkiye’deki ilk girişimlerini toplumsal belediyecilik adıyla 1973-1977 yılları arasında görmek mümkündür. Bu dönemde aşevi,

fırın ve diğer bazı ihtiyaçlar karşılanmaya çalışılmıştır. Ancak dönemin konjonktürel yapısı ve dönemin ulusal düzeydeki politikaları göz önüne alındığında sosyal belediyeçilik nitelemesinin bu dönem için kullanılmasının uygun olmadığı anlaşılmaktadır. Ülkemizde ilk sosyal belediyeçilik örnekleri 1990'lı yıllarda özellikle büyükşehir belediyelerinin fonksiyonlarındaki artış ile görülmeye başlanmıştır (Ersöz, 2011: 143-144).

Sosyal devlet anlayışının yereldeki yansıması olarak addedilen “sosyal belediyeçilik” halkın daha kaliteli bir yaşam sürmesini amaç edinerek, bu amaca yönelik sosyal faaliyetlerle yeniden dağıtımı sağlamak; refah, huzur ve esenliği sağlama; sosyal barış ve sosyal kalkınmayı tesis edecek uygulamaları yapan belediyeçiliği tanımlamaktadır (Pektaş, 2010: 5). Beki (2009: 42) sosyal belediyeçilik kavramını tanımlarken iki farklı açıdan tanımlama yapılması gerekliliğini ifade etmiştir. Birincisi dar kapsamlı olmak üzere; beldedeki vatandaşların yaşam doyumlarının yükseltilmesi amacıyla yapılan sosyal yardım ve sosyal hizmetlerin bütünüdür. İkincisi ve geniş anlamıyla ise sosyal yardım ve sosyal hizmet uygulamalarının dışında kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerinin de uygulanması olarak tanımlamaktadır.

Belediyelerin klasik belediyeçilikten öte halkın sorunlarına eğilme ve tespit edilen sorunların çözümüne yönelik geliştirilen adımlar olarak ifade edilen sosyal belediyeçilik; beldedeki dezavantajlı gruplar olarak sınıflandırılan engelliler, yaşlılar, yoksullar, çocuklar, kadınlar ve gençlerin talep ve beklentilerini dikkate alarak oluşturulan hizmetleri anlamlandıran ifade olarak karşımıza çıkmaktadır (Alodalı vd. 2010: 533). Dezavantajlı bireylerin ihtiyaçları temelinde sosyal hizmet ve sosyal yardım faaliyetlerinin kavramsallaştırılması olarak karşımıza çıkan sosyal belediyeçilik kapsamında; yoksullara yönelik aşevi, evde bakım hizmeti, sağlık hizmetleri, halk ekmek uygulaması, çocuklara yönelik hizmetler, ayni-nakdi yardımlar, yaşlılara yönelik hizmetler, engellilere yönelik hizmetler, meslek edindirme kursları, sosyal konutlar ve gençlere yönelik hizmetler olarak çok boyutlu bir hizmet kümesini oluşturmaktadır (Kesgin, 2012: 177).

1.4.1.1.1. Belediyelerin sosyal belediyeçilik uygulamaları ve fonksiyonları

Belediyelerin sosyal belediyeçilik ile ilgili uygulamaları toplumsal, kültürel ve ekonomik yapıya göre değişim gösterse de genel anlamda sosyal belediyeçilik faaliyetlerini şu şekilde sıralamak mümkündür (Henden Şolt, 2012: 374-377);

1. Yoksul vatandaşlara gıda, yiyecek ve yakacak yardımında bulunma
2. Aşevleri açmak
3. Kendi ihtiyaçlarını karşılayamayan hasta bireylere tıbbi yardımda bulunmak, özellikle evde bakım hizmeti sağlamaya çalışmak
4. Ana-çocuk sağlığı kurumları açmak ve yürütmek
5. Şiddet gören kadınlar için danışma hizmeti, kadın sığınma evi ve barınma hizmeti sağlamak
6. Maddi durumu iyi olmayan ailelerin çocuklarına yönelik eğitim ve kırtasiye yardımında bulunmak

7. Halkın sağlığını korumak amacıyla sağlık taramalarında bulunmak
8. Özellikle kadın ve genç bireylere meslek edindirme, lojistik destek, kredi desteği ve sertifika desteđinde bulunma
9. Çocuklar için çocuk yuvaları, kreş veya gündüz bakım evleri açmak
10. Halkın sosyallik seviyesinin yükseltilmesi amacıyla konser, tiyatro, sinema, sergi vb. çalışmalar yapmak
11. Madde bağımlılığıyla mücadele projeleri başlatmak ve yürütmek bunun yanında gençlerin madde bağımlılığından arınmaları için manevi destek hizmeti sunmak
12. Çocuk ve gençlere yönelik sportif mekânlar açmak ve çeşitli organizasyonlar yapmak
13. Engelli bireylerin kent ve kurumlara erişilebilirliğini kolaylaştırmak
14. Tüketicinin yararı düşünülerek tanzim satış mağazaları açmak, gıda ve giyim bankaları tesis etmek ve halk ekmek fabrikaları kurup işletmek

Sosyal belediyciliğin fonksiyonlarını ise sosyalleştirme, sosyal kontrol ve rehabilitasyon; mobilize etme, yönlendirme, kılavuzluk ve rehberlik etmek; yardım etme ve gözetme ile yatırım olarak dört ana başlık altında saymak mümkündür (Akdoğan, 1999: 35 akt. Toprak ve Şataf, 2009: 16).

1. **Sosyalleştirme, Sosyal Kontrol ve Rehabilitasyon:** Sosyalleşme, bireylerin yaşadığı çevrenin kültürel yapısına, norm ve kurallarına, ahlaki yapısına uyum sağlama süreci veya toplumun bir üyesi olma süreci olarak tanımlamak mümkündür. Bireylerin bu sosyalizasyona adapte olamaması birçok probleme kaynaklık etmektedir. Belediyeler bu fonksiyonla bir çeşit sosyal eğitim sağlamakta, toplumsal beklentilere dönük sosyal kontrol sağlamış olmaktadır (Akdoğan, 1999: 35 akt. Toprak ve Şataf, 2009: 16).
2. **Mobilize Etme, Yönlendirme, Kılavuzluk Ve Rehberlik Etme:** Belediyelerin bu fonksiyonu bünyelerindeki danışmanlık merkezleri ile sağlanmaktadır. Öte taraftan halkın ihtiyaçlarının çözömlenmesinde belediyelerin yol göstermesi de bu fonksiyonun bir işlevi olarak ifade edilebilir. Bu danışmanlık, rehberlik ve kılavuzluk hizmeti hem halkın istekleri doğrultusunda hem de belediyelerin mevcut olan uygulamaları doğrultusunda olabilmektedir. Bu yönüyle belediyeler, toplumsal ihtiyacın karşılanmasını amaç edinmektedir (Kesgin, 2012: 171-172).
3. **Yardım Etme ve Gözetme:** Yerel yönetimler halka en yakın kurumlar olmaları vesilesiyle beldelerindeki fakir ve ihtiyaç sahibi bireylerin tespit edilmesi noktasında avantajlıdırlar. Bu avantaj kullanılarak tespit edilen birey veya ailelerin gıda, yakacak, eğitim yardımı, engelli bireyler için tekerlekli sandalye vb. sosyal yardımların tamamı bu fonksiyon ile ilişkilidir (Akdoğan, 1999: 35 akt. Toprak ve Şataf, 2009: 16).
4. **Yatırım:** Belediyelerin kurumları işsizliği ortadan kaldıracak derecede bir yapıya sahip olmasalar da bir ölçüde istihdam sağlamaktadırlar. Bunun yanında işçi ile işveren arasında bağlantıyı kurmak için istihdam birimleri, geçimlerini sağlayamayacak derecede kötü durumda olanlar için aşevleri, kültürel kalkınmayı sağlamak amacıyla kültür merkezleri ve bilgi evleri gibi yatırımlarla halkın ihtiyaçlarına karşılık vermeye çalışmaktadırlar (Beki, 2009: 60).

1.4.1.1.2. Sosyal belediyecilik bağlamında 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve sosyal hizmet

Büyükşehir Belediyesi 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun 3. Maddesinde “En az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; idarî ve malî özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanmaktadır. Kamu yönetimi reformu kapsamında Büyükşehir Belediyelerine yönelik 5216 Sayılı Kanun 2004 yılında yayımlanmıştır. Bu kanunla büyükşehir belediyelerine birçok görev verilirken, sosyal politika uygulamaları için de sorumluluklar yüklenmiştir (Ersöz, 2011: 135). İlgili yasanın farklı başlıkları altında bu maddeleri aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür.

Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin görev ve sorumlulukları:

1. Büyükşehir’in bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlence, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara belediye meclis kararıyla ödül vermek (md. 7/m).
2. Gerektiğinde mabetler ile¹ sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak (md. 7/n).
3. Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksek okullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak (md. 7/v).

İlçe belediyelerin görev ve yetkileri:

4. Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerden; otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihî dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekânların ve işlevlerinin geliştirilmesine ilişkin hizmetler yapmak (md. 7/d).²

Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri:

¹ 12/11/2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanunun 7 nci maddesiyle, bu bentte yer alan “Gerektiğinde” ibaresinden sonra gelmek üzere “mabetler ile” ibaresi eklenmiştir.

² 3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Kanunun 85 inci maddesiyle bu bende, “belirtilen hizmetlerden” ibaresinden sonra gelmek üzere “775 sayılı Gecekondu Kanunu’nda belediyelere verilen yetkileri kullanmak” ibaresi eklenmiş ve metne işlenmiştir

5. Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere özürlü merkezleri oluşturmak (md. 18/m).

Büyükşehir belediyesinin giderleri:

6. Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar (md. 24/j).

7. Spor, sosyal, kültürel ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler (md. 24/o).

Yukarıda sayılan maddelerden de anlaşılacağı üzere büyükşehir belediyeleri sosyal hizmetlerin konusuna girecek konularda geniş yetkilerle donatılmışlardır. Özellikle dezavantajlı kesimler olarak adlandırdığımız yaşlılar, çocuklar, kadınlar, engelliler, yoksullar ve hastalara yönelik çalışmalar için ciddi sorumluluklar verilmiştir. Bunun yanında kültürel kalkınmanın sağlanması açısından da sosyal, kültürel ve sportif çalışmalar için yetkilendirilmiş olmaları 5216 sayılı yasayı sosyal belediyeçilik için önemli bir dayanak kılmaktadır. Öte taraftan kanunun maddeleri irdelendiğinde genel çatı oluşturacak maddeler olduğu anlaşılmaktadır. Bu sayede büyükşehir belediyeleri ilgili kanunun maddeleri ışığında yapılacak olan uygulamalar noktasında inisiyatif sahibi olmuşlardır. Ayrıca büyükşehir belediyeleri yukarıda da değindiğimiz üzere 1580 sayılı yasaya yapılan yönetmeliği andıran eleştirilerden de kurtulmuş olmaktadır.

1.4.1.1.3. Sosyal belediyeçilik bağlamında 5393 Sayılı Belediye Kanunu ve sosyal hizmet

Belediyelerin sundukları hizmetlere bakıldığında toplumdan topluma ve ayrı zaman dilimlerinde farklılıklar içerdiği anlaşılmaktadır. Toplumun refah seviyesini yükseltmeye yönelik yapılan çalışmaların çoğunun merkezi hükümetlerce yürütülmesi ve kamu hizmetlerinin çeşitlenmesi yerel yönetimlerin de bu hizmetleri yüklenmesini zorunlu kılmıştır (Keleş, 2014: 265). Türkiye’de de bu kapsamda bazı kamu hizmetlerinin yerel yönetimlere bilhassa da belediyelere devri söz konusu olmuştur, ancak 1580 sayılı eski belediye yasasının belediyeleri yetkilendirme konusunda cılız kalması yeni bir belediye kanununa ihtiyacı doğurmuştur. Nitekim 1999 yılında akademisyen, ilgili meslek çalışanları ve belediye başkanlarının dâhil olduğu “yerel yönetimler ve sosyal hizmetler” adlı toplantıda dönemin Kayseri Büyükşehir Belediyesi Başkanı Özhaseki’nin sözleri ilgi çekicidir:

Merkezi idare, bir taraftan yetki ve kaynak konusunda çok cimri davranırken, diğer taraftan ağır bir vesayet denetimini devam ettiriyor. Bu konunun önünün açılması için... yerel yönetimlere bazı yetkilerini devrederse, yetkisini verdiği gibi kaynaklarını da belirtirse, birçok konunun bu bağlamda çözüleceğini düşünüyorum (Özhaseki: 1999: 12-13) ifadeleri eski belediye yasasının belediyeleri ne ölçüde kısıtladığı noktasında ilgi çekicidir. Yine aynı toplantıda Özhaseki’nin:

Her ne kadar mahalli idarelere kanunla görev yüklenilmiş olursa olsun, mahalli idareler, daha çok, imar, altyapı ve ulaşım gibi konularla meşgul olmuşlar, sosyal hizmetleri adeta ikinci planda tutmuşlardır. Bu hizmetleri götürenler doğrusu azınlıktadır; ya kaynakları

çok bol olduğu için bu tür hizmetleri yapıyorlar veyahut da belediye başkanları bu işe özel ilgi gösterdiğinden dolayı sosyal hizmetleri yapıyorlar (Özhaseki,1999: 11-12).

İfadesi, yerel yönetimler nazarında sosyal hizmetlerin durumunu özetlemektedir. İşte tüm bu nedenlerden dolayı yeni bir belediye yasasına ihtiyaç duyulmuştur. 2005 yılında yayımlanan 5393 sayılı yeni belediye yasasının¹ bu gerekçelerin bir tezahürü olarak ortaya çıktığı söylenebilir. Bu yasayla sosyal hizmetlerin uygulama noktasında belediyelere birtakım yetkiler verilmiştir. Bu yetkiler ilgili yasanın farklı başlıkları altında şu şekilde sıralanabilir;

Hemşehri hukuku:

1. Herkes ikamet ettiği beldenin hemşehrisidir. Hemşehrilerin, belediye karar ve hizmetlerine katılma, belediye faaliyetleri hakkında bilgilenme ve belediye idaresinin yardımlarından yararlanma hakları vardır. Yardımların insan onurunu zedelemeyecek koşullarda sunulması zorunludur. Belediye, hemşehriler arasında sosyal ve kültürel ilişkilerin geliştirilmesi ve kültürel değerlerin korunması konusunda gerekli çalışmaları yapar. Bu çalışmalarda üniversitelerin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, sivil toplum kuruluşları ve uzman kişilerin katılımını sağlayacak önlemler alınır (md. 13).

Belediyenin Görev Ve Sorumlulukları:

2. ...Sosyal hizmet ve yardım, nikâh, meslek ve beceri kazandırma; ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetlerini yapar veya yaptırır. Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak zorundadır. Diğer belediyeler de mali durumları ve hizmet önceliklerini değerlendirerek kadınlar ve çocuklar için konukevleri açabilirler (md. 14/a).

3. ...Gıda bankacılığı yapabilir... Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır¹ (md. 14/b).

Belediye Başkanının Görevleri:

4. Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, engellilere yönelik hizmetleri yürütmek ve engelliler merkezini oluşturmak (md. 38/n).

Belediyenin Giderleri:

5. Dar gelirli, yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar (md. 60/i).

6. Sosyo-kültürel, sanatsal ve bilimsel etkinlikler için yapılan giderler (md. 60/n).

Arsa ve Konut Üretimi:

¹ Bkz. 25874 sayılı resmi gazete

¹ 25/4/2013 tarihli ve 6462 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle, bu fıkra da yer alan “özürlü” ibaresi “engelli” şeklinde değiştirilmiştir.

7. ...O belediye ve mücavir alan sınırları içinde kendisine, eşine veya on sekiz yaşından küçük çocuklarına ait konutu olmayan dar gelirli kişiler ile afete maruz kalanlara...arsa tahsisi yapılabilir (md. 69).

Kent Konseyi:

8. Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşehrilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır (md. 76).

Belediye Hizmetlerine Gönüllü Katılım:

9. Belediye; sağlık, eğitim, spor, çevre, sosyal hizmet ve yardım, kütüphane, park, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında beldede dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular (md. 77).

İlgili yasanının maddelerine bakıldığında belediyelere dezavantajlı bireylerin refah seviyesinin yükseltilmesi konusunda ciddi yetkiler verildiği görülmektedir. Bu yetkilerle belediyelere sosyal yardımlarda bulunma, sosyal ve kültürel faaliyetler için tesisler kurma ve etkinliklerde bulunma, kadın ve çocuklar için konukevleri açarak koruyucu hizmetlerde bulunma gibi yelpazesi geniş sosyal hizmetler sunma imkânı sağlanmıştır. Ayrıca 14. Maddenin b bendinde “Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır” ifadesiyle kamu hizmetlerinin sunulması noktasında yöntem de belirlenmiştir. Öte yandan sosyal hizmet, sosyal yardım ve kültürel faaliyetlere gönüllü katılımın sağlanmasıyla da hem verilen hizmetlerin niteliği arttırılmış olmakta, hem de halkın sosyal ve kültürel kalkınmasına yardımcı olunmaktadır.

1.4.1.2. İl özel idaresi ve sosyal hizmet

İl özel idaresi, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nun 3. Maddesine göre “ İl halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisi” olarak tanımlanmaktadır. Türkiye’nin yönetim şemasında kendine has yapısı ile diğer yerel yönetim organlarından farklı olan il özel idaresinin hizmet alanı il sınırlarının tamamını kapsamaktadır. Osmanlı yönetim yapısından günümüze kadar varlığını koruyan il özel idareleri hem Osmanlı döneminde hem de Cumhuriyet’in ilanından günümüze kadar ülkenin kalkınması için ciddi çalışmalar yürütmüşlerdir. Özellikle belediye ve köy yönetimlerinin dışında kalan yerlerde hizmet üretebilmesi il özel idarelerini önemli kılmaktadır (Açıkgöz, 2014: 58). Eryılmaz (2014: 180) il özel idarelerinin hizmet alanı için “il özel idaresi, merkezi yönetimle diğer yerel yönetimler arasında, belediyeler ve köylerde veya bunlar arasında yerel ortak hizmetler yürüten “ara düzey” bir yerel yönetim birimi olarak tanımlanabilir” ifadesini kullanmıştır.

Osmanlı döneminden günümüze kadar varlığını devam ettirebilmiş bir yönetim organı olarak il özel idareleri yeni kamu anlayışıyla gerçekleştirilen reformlar çerçevesinde 2005 yılında 5302 sayılı kanun ile yeni “İl Özel İdaresi” kanunu yürürlüğe girmiştir.¹ İl özel idaresinin görev ve sorumlulukları bu kanunun 6. Maddesinde şu şekilde ifade edilmiştir;

a) Sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde

b) İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma, kültür, turizm, gençlik ve spor; orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında

İl Özel İdaresi Kanunun görev ve sorumluluklar kısmında da ifade edildiği üzere il özel idarelerine bazı alanlarda sosyal politika üretme yetkisi verilmiştir. Nitekim dezavantajlı bireylere sosyal hizmetler sunma, yoksullara mikro kredi ve yardımda bulunarak destek olmak, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları açmak gibi hizmetler il özel idarelerinin belediye sınırları içindeki görevleri olarak sayılmış, gençlik ve spora yönelik hizmetler ise belediye sınırları dışındaki görevleri arasında yer almıştır. Ayrıca ilgili yasanın 6. Maddesinde hizmet sunumu ile ilgili olarak engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanacağı ile ilgili ifade il özel idarelerini dezavantajlı gruplara karşı hassas davranmasını zorunlu kılmıştır (Ersöz, 2011: 136). 2012 yılında 28489 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 6360 sayılı kanun ile il özel idaresinin görevleri büyükşehir statüsünde bulunan 30 ilde büyükşehir belediyelerine devredilmiş olup diğer 51 ilde yürüttüğü görevlerine devam etmektedir.

1.4.1.3. Cumhuriyet döneminde köyler ve sosyal hizmet

Ekseriyetle gelenek ve göreneklerimizimizin şekillendirdiği köylerin tarihi çok eski olmasına rağmen, 1864 yılında yayımlanan Vilayet Nizamnamesi ile köyler mülki idarenin bir parçası haline gelmiştir (Eryılmaz, 1997: 54-55). Türkiye’de köye karşılık gelen ifadeler genellikle; seyrek nüfuslu, ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalı, kendine has toplumsal ve kültürel ilişkileri olan homojen yerleşim yerleri olarak lanse edilmektedir. Köyler nüfusu 2000’den az (köy kanunu md. 1) halkın mahalli müşterek ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla kurulmuş, yöneticisini halkın seçtiği kamu tüzel kişiliğidir. Köyler 1924 yılında yayımlanan 442 sayılı Köy Kanunu’na göre idare edilmektedir (Toprak, 2006: 311).

Köy Kanunu’na göre köylerin görevleri mecburi ve isteğe bağlı görevler olarak ikiye ayrılmakla beraber sosyal içerikli görevler isteğe bağlı görevler içerisinde sayılmaktadır. Bu görevler şu şekilde sıralanabilir;

1. Köyde bir çamaşırlık yapmak (md. 5).
2. Köyde bir hamam yapmak (md. 6).

¹ Bkz. 25745 sayılı Resmî Gazete

3. Pazar ve çarşı yerleri yapmak (md. 7).
4. Köylünün bilgisini arttıracak kitap getirtmek (md. 20).
5. Yemeklik ve para ile köy fukarasına ve öksüzlere yardım etmek, kimsesiz çocukları sünnet ettirmek ve evlendirmek için yardım etmek ve fukara cenazelerinin kefen masraflarının tedarikine çalışmak (md. 21).
6. Kaza ile yanan veya yıkılan fukara evlerini bütün köy yardımı ile yapmak (md. 22).
7. Her köyde köy sandığından bir ambar yaptırıp bunun bir bölmesine harman zamanında herkesten köy namına mahsullerine göre birer miktar zahire ödünç alınarak konulmak ve bu zahireyi muhtaç köylülere gene köy namına yemeklik veya tohumluk olarak ödünç vermek ve her sene ambarda artan zahireyi yeni mahsul ile değiştirmek (md. 26).

Köy idaresinin gelirleri, Köy Yasası'nın maddelerinde belirtildiği üzere “imece” ve “köy parası” olarak ifade edilmiştir. İmece, Anadolu köylerinde çok eski tarihlerden bu yana var olan bir ekonomik destek ve yardımlaşma şeklidir. Sahibinin tek başına bitiremediği bir ev veya tarla işinde köy sakinlerinin kişiye karşılıksız olarak yardımda bulunması olarak ifade edilmektedir. Bu yardımlaşma köy sakinleri arasında devri daim ederek tüm köy sakinlerinin işlerinin zamanında bitirilmesine yardımcı olmaktadır (Keleş, 2014: 225).

İKİNCİ BÖLÜM: TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİMLERİN ÇOCUKLARA YÖNELİK UYGULAMALARI

Kapitalizmin ilk ortaya çıktığı tarihlerde sosyal politika, insanlar arasındaki dengesiz gelir dağılımından kaynaklanan sosyal problemlerin çözümü için kullanılmaya başlanmıştır. Kapitalizmin şiddetli bir şekilde yaşandığı dönemlerden bu yana oluşan sosyal problemlerden en fazla etkilenen kesim kuşkusuz çocuklar olmuştur. Bu nedenden hareketle çocuklara yönelik sosyal politika uygulamaları ayrıca bir öneme haiz olmuştur (Mamur Işıkcı ve Karatepe, 2016: 73).

Hızlı kentleşme, yaşadığımız çağın en büyük sorunlarından. Ekonomik, kültürel, siyasal özelliği ne olursa olsun yarım yüzyıldan bu yana ülkeler kentleşmenin doğurduğu problemlerle uğraşmaktadır (Keleş, 1993: 121). Gelişmekte olan ülkelerde kentleşmenin çok hızlı olmasından dolayı çocuk mekânları olarak adlandırılan sokakların güvensizleşmesi de bu problemlerden bir tanesidir. Bu durum çocukların psiko-sosyal gelişimini olumsuz etkilemekle beraber toplumun istikbali açısından risk teşkil etmektedir (Tandoğan, 2011:1).

Dünya genelinde çocukların yaş aralığı 0-18 yaş olarak kabul edilmektedir. Nitekim hem birleşmiş milletlerin raporlarında hem de çocuk hakları sözleşmesinde bu yaş aralığı belirtilmektedir. Türkiye’de bu yaş aralığına giren kişi sayısı yaklaşık 24 milyondur. Bu çocuk nüfusu sayısına göre Türkiye, AB ülkeleri arasında da en fazla çocuğa sahip ülke konumundadır. Bugün Türkiye nüfusunun yaklaşık %93’ünün belediyelerin hizmet alanında yaşamını sürdürdüğü ve çocuk nüfusun da azımsanmayacak derecede fazla olması bu noktada önemi açıklayıcı veriler olarak karşımıza çıkmaktadır (Çakırer Özservet ve Boz, 2015: 86).

Çocukların yaşadıkları mekânların güvenli ve eğitime açık olacak şekilde planlanması ve buna yönelik hizmetlerin yürürlüğe konulması yerel yönetimlerin görevleri dâhilindedir. Çocukların kentlerden en iyi şekilde yararlanabilmesi için hem yaz hem kış şartları düşünülmelidir. Öte yandan trafiğin çocuklar üzerinde oluşturacağı riskler düşünülerek düzenlemeler yapılmalı böylece çocuklar için ulaşılabilirliğin önü açılmalıdır (Çakırer Özservet, 2015: 43). Çocuklara yönelik etüt merkezlerinin oluşturulması, oyun alanlarının imar edilmesi, ihtiyaç sahibi ailelere sosyal yardım yapılarak çocukların sokakta çalıştırılmasının önlenmesi vb. önleyici koruyucu hizmetlerin artırılması birebir sosyal hizmet kurumlarına olan ihtiyacı azaltacağından dolayı daha etkili ve verimli olmaktadır (Akço, 1997: 128). Bundan dolayı bu ana başlık altında hem sosyal hizmet uygulamaları hem de koruyucu önleyici hizmetler tasnif edilerek incelenmiştir.

2.1. Çocuklara Yönelik Çevresel Düzenlemeler

Modern şehirleşme, teknolojiye de faydalanarak hızlı bir şekilde betonlaşma eğilimi göstermiş; bu durum çocuk, yaşlı, engelli gibi dezavantajlı konumda bulunan bireylerin kent yaşamında sorunlar yaşamalarına neden olmuştur. Kentleşmenin özellikle çocuklar

üzerindeki etkisinden yola çıkacak olursak; çocukların hem araç trafiğinden, hem de oyun alanlarını sınırlayan binalaşmadan dolayı hareket alanlarının olabildiğince kısıtlandığı ve güvensizleştiği görülmektedir. Öte yandan modernizmin beraberinde getirdiği bireyselleşme ile komşuluk ilişkilerinin zayıflaması, çocukların sokaktan kopmalarında etkili olmuştur. Tüm bunlardan dolayı çocuğun oyun ile öğrenme, yaratıcı düşünme ve özgüven duygusu zedelenebilmektedir. Daha çok yetişkinler düşünülerek dizayn edilen asfalt yollar, betonlaşma ve otopark gibi çevresel düzenlemeler aynı şekilde çocuklar için daha çok yeşil alan, park ve oyun alanı olarak düşünülmeli ve buna göre planlamalar yapılmalıdır (Çakırer Özservet ve Boz, 2015: 87-90).

Modern dönemde evlerimizin çocuklardan ziyade yetişkinlere göre şekillendirilmesi çocukların ev içerisinde rahat hareket etmesini engellemekte, ev dışındaki çevrenin ise çocuklar için güvensiz ve trafikten dolayı tehlikeli olması çocukları hem evde hem de dışarıda kısıtlamaktadır. Çocukların oynayabileceği tek alan olan çocuk parkları ise çoğu zaman çocukların ihtiyacına cevap veremeyebilmektedir (Tandoğan, 2011: 1). Günümüzde oyun denilince akla oyuncaklar gelmektedir ancak eski tarihlerden bugüne değin oyun akranlarla oynamak anlamında kullanılmıştır. Bu sebepten ötürü çocuklar hareket alanlarının kısıtlı olduğu bir oda veya sınırlandırılmış bir çevrede oynamak zorunda kalmaktadırlar (Çakırer Özservet, 2015: 41). Ancak çocukların akranlarıyla oynadığı oyunlarda çocuklar o mekânda, o anda buldukları malzemelerle ve o anda oluşturdukları kurallarla zihin gücünü ve el becerisini geliştiren oyunlar oynamaktaydılar. Oyunağın kuralları ve sınırları bellidir ancak oyun çeşitli dolambaçlara izin verdiği için çocukların gelişiminde çok önemli bir rol almaktadır (Barre, 1984: 17).

Bu başlığın alt başlıklarında çocukların hayatında çok önemli bir işleve sahip olan oyun mekânları olarak sunulan; çocuk parkları ile oyun grupları, çocukların bilime olan ilgisini arttırmak için bilim parkları, trafik kurallarını eğlenceli bir şekilde öğrenebilecekleri trafik parkları, engelli bireylerin de oyun oynayabilecekleri engelsiz parklar ve çocukların trafiğe kapalı oyun oynamaları için tasarlanmış olan çocuk sokakları incelenecektir.

2.1.1. Çocuk parkları ve çocuk oyun grupları

Çocukların rahatça oyun oynayabilecekleri ve akranlarıyla sosyalleşebilecekleri mekânların başında çocuk parkları gelmektedir. Bu mekânlar çocukların oyun oynamaları ve çeşitli faaliyetler yapmaları için imar edilmişlerdir (Tandoğan, 2011: 17). Çocuk parkları çocuklar için oyun oynama yerleri olmakla beraber doğa ile iç içe akranlarıyla iletişime geçebilecekleri alanlar olmaları hasebiyle sosyalleşebilecekleri alanlardır.

Çocuk parkları ve çocuk oyun gruplarının; güvenli, bedensel ve zihinsel gelişimlerine katkı sağlayıcı ile bütün çocukları kapsayıcı şekilde oluşturulması için dikkat edilmesi gereken bazı hususlar aşağıda verildiği gibi özetlenmiştir (Gür, 2002: 272-273; Goltsman, 2004: 6-10; akt. Nilay Evcil, 2014: 80-87):

- Çocuk parkları çocukların ulaşılabilirliği açısından ikamet ettikleri yerlere yakın mesafede imar edilmelidir.

- Çocuk oyun gruplarıyla oynayan çocukların fiziksel olarak zarar görmemeleri için oyun gruplarının konumlandırıldığı zemin çocukların zarar görmeyeceği malzemelerden seçilmelidir.
- Çocuk oyun gruplarının konumlandırıldığı zeminin drenajı zemine zarar vermeyecek şekilde oluşturulmalıdır.
- Çocuk parklarında çocukların rahatlıkla kullanabilecekleri yeterli sayıda tuvalet yapılmalıdır.
- Çocuklara fiziksel olarak zarar verebilecek araçların yerine çocuklara bedensel ve zihinsel olarak katkı sağlayacak alternatif araçlar özellikle seçilmelidir.
- Çocuk parkları ile çocuk oyun gruplarından faydalanan çocukların yaş aralığı genel olarak 2-12 yaş aralığıdır. Bu yaş aralığındaki çocukların zihinsel seviye ve becerileri farklı olacağından dolayı mümkün olduğunca 2-5 ve 6-12 yaş aralığındaki çocuklara ayrı parklar yapmak daha uygundur.
- Çocuk oyun araçlarının ölçüleri iyi ayarlanmalıdır. Aksi takdirde fiziksel olarak yaralanmalar gerçekleşebilmektedir.
- Çocuk oyun alanları tasarlanırken özellikle çocukların fikirlerine başvurulmalıdır.
- Çocuk oyun grupları sık sık kontrol edilerek işlevsizleşmiş araçlar tamir edilmelidir.
- Çocuk parklarının tamamında güvenliğe dair parametrelere dikkat edilmelidir.
- Çocuk oyun gruplarında merdiven yerine rampalar(%5-6 arası) kullanılmalıdır.
- Çocuk parkları ve çocuk oyun gruplarına yakın yerlerde anne-babaların kullanımına uygun alanlar tasarlanmalıdır. Bu sayede hem ebeveynlerin meşgul olabileceği alanlar oluşturulmuş olup hem de çocukların oyun sürelerinin uzaması sağlanmış olacaktır.
- Çocuk oyun gruplarındaki araçların, önünden ve arkasından geçecek çocuklara zarar verilmemesi için araçların konumlandırıldığı alan ve mesafeler dikkate alınarak araçların kurulumları yapılmalıdır.
- Çocuk oyun araçları arasında bağlantı sağlanarak çocukların bütün aktivitelerden kolaylıkla yararlanması sağlanmalıdır.

2.1.2. Engelsiz parklar

Engelsiz parklar, engelli çocukların kullanımına uygun tasarlanmış ve erişilebilirliği engelli bireylere uygun olan parklar olarak tanımlanabilir. Bu parklar sayesinde engelli çocuklar akranlarıyla beraber oyun oynayabilmekte, sosyalleşebilmekte ve motor becerilerini geliştirebilmektedirler. Öte yandan engelli çocuklarda oluşabilecek “öteki” duygusunun iyileşmesine yardımcı olması hasebiyle ayrıca bir öneme sahiptir. Çocuk parklarının herkesin kullanımına uygun ve erişilebilir olabilmesi için bütün çocuk parkları ve çocuk oyun grupları engelliler düşünülerek tasarlanılabilmektedir (Ankara Keçiören Belediyesi, 18.08.2017).

Engelsiz parklar oluşturulurken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar yukarıda çocuk parkları için verilen özelliklere ek olarak aşağıda sıralanmıştır (Gür, 2002: 272-273; Goltsman, 2004: 6-10; akt. Nilay Evcil, 2014: 80-87).

- Çocuk parklarının ve oyun gruplarının konumlandığı zeminin çocukların dışında yaşlı ve engellilerin (tekerlekli sandalye, baston vb.) rahat hareket edebilecekleri alanlar olarak tasarlanmalıdır.
- Çocuk parkında engelli bireylerin rahatlıkla ulaşabileceği ve kullanabileceği tuvaletler olmalıdır.
- Çocuk oyun elemanları sadece engelli bireyler için değil hem engelli hem de engelsiz bireylerin kullanımına uygun tasarlanmalıdır. Böylece çocuklar arasında kaynaşma sağlanarak ötekileştirmenin önü alınabilir.
- Çocuk oyun gruplarındaki transfer noktalarında hem görünecek hem de ten ile temas edilebilecek semboller kullanılmalıdır.
- Kum havuzlarının engelli bireyler için ulaşılabilir ve tekerlekli sandalye için yükseltilmiş olan kısımları olmalıdır.
- Tekerlekli sandalye kullanan bireylerin dışında görme ve işitme engelli bireyler için ulaşılabilirliği kolaylaştıracak olan kaldırımlardaki yol çizgileri ve diğer semboller detaylı bir şekilde düşünülmelidir.

2.1.3. Bilim parkları

Bilim parkları çocukların bilime olan ilgisini arttırmak için oluşturulan, içerisinde farklı deney setlerinin olduğu parklar olarak tanımlanabilir. Bu deney setleriyle çocukların bilime olan ilgilerinin arttırılmasının yanı sıra, hem yeni bilgiler elde edilmesi hem de sosyalleşmelerine yardımcı olmak hedeflenmektedir. Nitekim Muğla Menteşe Belediyesi'nde örneği görülen bilim parkının amacı şu sözlerle ifade edilmiştir: “Bilim merkezimizde sizlerin hem eğlenip, hem de öğreneceğiniz 44 farklı deney seti bulunuyor. Bu deney setleri, ilgi ve yeteneklerinizi keşfetmenizi, hayatın içinde her gün yüzlerce kez karşılaşacağınız şaşırtıcı olayları, neden sonuç ilişkisi içinde uygulayarak öğrenmenizi sağlayacak” (Muğla Menteşe Belediyesi, 03.08.2017). Benzer şekilde Esenler Belediyesi'nde ise bilim parkı şu sözlerle açıklanmıştır “geleceğin genç bilim insanlarını teşvik etmek anlamında çok önemli bir projedir. Bilime olan merakı canlandırmak ve bu bilinci oluşturmak için, çocuklarımızın eğlenebileceği ve aynı zamanda öğrenebileceği bilim merkezlerine ihtiyacımız var. Çocuklarımız bu parkta her şeyi oyunla öğreniyor”(İstanbul Esenler Belediyesi, 03.08.2017).

2.1.4. Çocuk trafik parkları

23503 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Çocuk Trafik Parkı Yönetmeliğine göre “Okul öncesi ve okul çağı çocuklarının trafik kurallarını öğrenmeleri ve alışkanlık kazanmalarını sağlamak amacı ile yaptırılan ve yaptırılacak olan sabit veya seyyar çocuk trafik eğitim parkı” (md.4/e) olarak tanımlanan çocuk trafik parklarının amacı ise aynı yönetmelikte aşağıdaki cümlelerle açıklanmıştır:

Okul öncesi çocuklar ile ilk ve ortaöğretim öğrencilerine derslerde öğrendikleri teorik trafik bilgilerini uygulama fırsatı vermek, okul dışında her an karşı karşıya kalınan trafik ortamını parklarda gerçekleştirerek trafik kurallarına uygun davranış kazandırılmasına,

böylece trafik kültürünün oluşmasına ve trafik kazalarının en aza indirilmesine yardımcı olmaktadır (md. 5).

Yukarıda ismi geçen yönetmeliğe göre çocuk trafik parklarında bulunması gereken trafik işaret levhaları, ışıklı cihazlar, yol çizgileri, minyatür eğitim otoları, bisiklet (md. 14) gibi araçlar çocukların trafik kurallarını uygulamalı olarak öğrenebilmelerini kolaylaştırabilmekle beraber çocukların eğlenceli vakit geçirmesine olanak sağlayabilmektedir. Çocuklar bu parklar sayesinde genel trafik kurallarının yanı sıra yaya ve sürücülerin uyması gereken kuralları, trafik işaret ve levhalarının önemini ve trafik düzeni ile ilgili genel bilgileri (md. 16) öğrenmektedirler.

2.1.5. Çocuk sokakları

Çocuk Sokağı uygulaması bir sokağın trafiğe tamamen kapatılıp, çocukların kendilerini güvende hissedebilmeleri, özgürce oyun oynayabilmeleri ve sosyalleşebilmeleri için tasarlanıp hizmete açılan sokaklar olarak tanımlanabilir. Esenler Belediyesi'nde örneği görülen Çocuk Sokağı uygulamasının amaçları şu şekilde sıralanabilir (Günel, 2015; akt. Nilay Evcil, 2015: 70):

- Çocukların trafiğe kapatılmış bir sokakta özgürce oyun oynayabileceği ve sokakta bulunan kamere ile ailelerinin çocuklarını takip edebileceği güvenli bir mekân oluşturulması
- Uzman eğitimciler tarafından çocuklara belirli saatlerde spor eğitiminin verilmesi
- Unutulmaya yüz tutmuş sokak oyunlarının tekrar hayata geçirilmesi
- Çocuk sokağına ek olarak oluşturulan kütüphanede çocukların kitapla buluşturulması ve kütüphaneden sonra sokakta oyun oynaması
- Çocuklar sokakta oyun oynarken annelerin çeşitli kurslarla vakitlerini verimli geçirmesi

Çocuk sokağı uygulaması yukarıda verilen amaçlardan da anlaşılacağı üzere, çocukların oyuncak ile sınırlandırılmış oyunlarla değil akranlarıyla beraber özgürce oyun oynayabilecekleri, kendilerini güvende hissedebilecekleri, çeşitli aktiviteler yapabilecekleri ve sosyalleşebilecekleri bir alan olması hasebiyle önemlidir. Kentleşmenin bütün parametreleriyle hissedildiği metropol şehirlerde çocuk oyun alanlarının kısıtlı ve güven vermemesi bu uygulamayı ayrıca değerli kılmaktadır.

2.2. Çocuklara Yönelik Kültürel, Sanatsal ve Sportif Faaliyetler

Sosyal belediyeciliğin en önemli işlevlerinden biri de kültürel ve sanatsal faaliyetlerdir. Bu faaliyetlerle kentlilik bilinci geliştirilmeye çalışılmaktadır. Etkinlikler belediyelerin sosyo-kültürel yapısına paralel olarak yapılmaktadır (Beki, 2009: 120).

Bu ana başlık altında belediyelerin çocuklara yönelik uygulamakta olduğu kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler incelenmiştir. Bu bağlamda özel günlerde yapılan anma ve kutlamalar, tiyatro ve sinema gösterimleri, sanatsal kurslar, gezi organizasyonları, uçurtma şenlikleri ve sportif faaliyetlere yönelik uygulamalar incelenmiştir.

2.2.1. Özel gün ve haftaları anma ve kutlama

Özel gün ve haftalar yılın belirli gün veya haftasında kutlanan, toplumun değerlerine yönelik belirli bir kesime atfedilerek kutlanan veya anılan gün veya haftalar olarak tanımlanabilir. 2016 yılında belediyeler tarafından çocuklara yönelik kutlanan bazı özel gün ve haftalar belediyelerin faaliyet raporlarından aşağıdaki gibi özetlenmiştir.

- 14 Şubat Dünya Öykü Günü (Bursa Nilüfer Belediyesi, 08.08.2017, s.304).
- Mart ayının son pazartesi günü başlayan hafta Kütüphane Haftası (İstanbul Bağcılar Belediyesi, 08.08.2017, s.137).
- 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı (İstanbul Kâğıthane Belediyesi, 08.08.2017, s.123).
- Mayısın İlk Haftası Trafik Haftası (İstanbul Küçükçekmece Belediyesi, 08.08.2017, s.216).
- 14 Mayıs Anneler Günü (İstanbul Kartal Belediyesi, 08.08.2017, s.100).
- 28 Mayıs Dünya Oyun Oynama Günü (İstanbul Beşiktaş Belediyesi, 08.08.2017, s.97).
- Haziran ayının 3. pazar günü Babalar Günü (İstanbul Kartal Belediyesi, 08.08.2017, s.101).
- 4 Ekim Dünya Hayvanları Koruma Günü (İstanbul Şişli Belediyesi, 08.08.2017, s.156).
- Ekim ayının ilk pazartesi günü Dünya Çocuk Günü (İstanbul Kartal Belediyesi, 08.08.2017, s.103).
- 2-8 Kasım Lösemi Haftası (Adana B.B., 08.08.2017, s.102).
- Kasım ayının ikinci pazartesi günü Dünya Çocuk Kitapları Haftası (İstanbul Beylikdüzü Belediyesi, 08.08.2017, s.60).
- 20 Kasım Dünya Çocuk Hakları Günü (Bursa Yıldırım Belediyesi, 08.08.2017, s.196).
- 18-24 Kasım Ağız ve Diş Sağlığı Haftası (İstanbul Küçükçekmece Belediyesi, 08.08.2017, s.217).
- 4 Aralık Dünya Engelliler Günü (Ankara Keçiören Belediyesi, 08.08.2017, s.176).

2.2.2. Tiyatro ve sinema gösterimi

Çocuk veya ergen bireylere yönelik, muhtevasında kukla, gölge oyunları, şiirsel söylemler vb. olan çocuk tiyatrosunun eğlendirici, eğitsel, kişilik oluşturunu, öğretici ve eleştirili düşünmeyi sağlayan işlevleri mevcuttur (Samurçay, 2008: 34). Nitekim İstanbul Ümraniye Belediyesi'nin çocuk tiyatrosu düzenlemekteki amacı çocukların eğlenceli zaman geçirmelerinin yanı sıra eğitici ve öğretici olması için; çevre temizliği, gelenek ve görenekler, büyüklere saygı gibi konular özellikle seçilmiştir. Bu sayede çocukların gelecek hayatlarında topluma uyum sağlayabilmelerine yardımcı olmak ve değerler ile ilgili konuları eğlenceli bir şekilde öğrenmeleri sağlanmaya çalışılmaktadır (2016 Yılı Faaliyet Raporu, 07.08.2017, s.158). Çocuk sineması da benzer şekilde çocukların

eğlenceli vakit geçirmelerini sağlamakla beraber değerler eğitimini çocuklara sanat yoluyla vermeye çalışmaktadır.

2.2.3. Sanat kursları

Çocuklara yönelik sanat kursları belediyeler tarafından genellikle kültür sanat merkezleri bünyesinde verilmektedir. Bu kurslar belediyeden belediyeye ve beldenin kültürel yapısına göre farklılıklar içerebilmektedir. Bu kursların amaçları arasında kursiyerlere sanatsal faaliyetler sunulmasının yanında dezavantajlı çocukların suç riskini minimize etmek de bulunmaktadır. Nitekim Antalya Kepez Belediyesi müzik atölye çalışmalarının amacı “Gelir düzeyi düşük ve suç riski altında bulunan çocukların, müzikle korunmasını ve faydalı alışkanlıklar edinmesini...” (2016 Yılı Faaliyet Raporu, 07.08.2017, s.302) olarak ifade edilmiştir.

Belediyelerin çocuklara yönelik sanat kursları kapsamında enstrüman kursları (bağlama, gitar, keman, piyano, ney, ud, klarnet, saksafon, viyola, vurmali çalgılar vd.), resim, dans (halk oyunları, bale, zumba vd.), drama, cam ve şaloma, seramik, metin yazarlığı, tiyatro, karaoke, kukla, tasarım, ebru, hat, fotoğrafçılık, Türk sanat müziği korusu gibi çok geniş bir alanda hizmet verilebilmektedir.

2.2.4. Gezi organizasyonları

Belediyeler tarafından çocuklara yönelik yapılan geziler il içi veya il dışı olabilmekle beraber, özellikle şehirlerin tarihi ve kültürel zenginliklerini görme şansı bulamayan çocuklara yönelik olmaktadır. Özellikle Çanakkale gibi tarihi mekânlara yapılan geziler çocuklarda bir tarih şuuru geliştirebilmektedir. Ayrıca çocukların sosyalleşebilmeleri, tarihi ve kültürel miraslardan haberdar olabilmeleri için bu tür gezi organizasyonları çocuklar için önem arz edebilmektedir. Nitekim Antalya Kepez Belediyesi’nin gezi organizasyonları yapmasındaki amaç kırsal bölgelerde yaşayıp şehir merkezini görme şansı bulamamış çocuklara Antalya’ya gezdirmek ve tanıtmak olarak açıklanmıştır (2016 Yılı Faaliyet Raporu, 08.08.2017, s.131). Öte yandan Mersin Büyükşehir Belediyesi ise Çanakkale’yi çocuklara tanıtmak ve tarihsel bir şuur oluşturmak için Çanakkale’ye gezi düzenlemiştir (2016 Yılı Faaliyet Raporları, 08.08.2017, s.239).

2.2.5. Uçurtma şenlikleri

Uçurma şenlikleri belediyeler tarafından çocuklara uçurtma hediye edilerek birçok çocuğun katılımıyla gerçekleştirilen kültürel organizasyonlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu organizasyonlar sayesinde çocuklar akranlarıyla interaktif bir şekilde oyun oynama ve eğlenme şansı bulabilmektedir. Özellikle kent merkezlerinde şehirleşmeden dolayı uçurtma uçuramayan çocuklar için akranlarıyla beraber uçurtma uçurmak farklı bir deneyim olabilmektedir. İstanbul Kağıthane Belediyesi tarafından yapılan uçurtma şenliğinde 5000 adet uçurtma çocuklara ücretsiz olarak dağıtılmış, ayrıca şenlikte çeşitli yarışmalar yapılarak çocukların eğlenmeleri sağlanmıştır (2016 Yılı Faaliyet Raporu, 08.08.2017, s.119).

2.2.6. Sportif etkinliklerde bulunma

Belediyeler tarafından çocuklara sağlanan hizmetlerin en önemlilerinden biri de çocukların spor yapabilecekleri alanlar oluşturma ve sportif organizasyonlarda bulunmaktır. Belediyelerin bu hizmetleri; çocukların kötü alışkanlıklardan uzak tutulması, yeteneklerini keşfetmeleri, sağlıklı yaşam, zihinsel ve bedensel gelişim gibi amaçları barındırmaktadır. Özellikle yaz ve kış spor kursları çocukların okul dışında sportif faaliyetlerle ilgilenmelerini sağlamak ve bu sayede çocukların çeşitli suçlara sürüklenmeleri, madde bağımlılığı, çocuk istismarı gibi çocuklar için olumsuz durum teşkil edecek durumların önüne geçmek gibi faydaları olabileceği için ayrıca bir önem teşkil etmektedir. Nitekim Beki (2009: 147)'ye göre yanlış arkadaş gruplarına dâhil olma, zararlı alışkanlıklar, bireyselleşme, boş zamanlarını faydalı bir şekilde değerlendirememesi ve sağlıklı bir yaşam gibi sorunlarla karşılaşan çocuk ve gençlere yönelik verilen sportif hizmetlerin sonucunda çocuk ve gençlerde beden ve ruh sağlığının daha iyiye gittiği, sosyalleştikleri ve kendi kimlerini oluşturma noktasında başarılı olduklarını ifade etmektedir.

Belediyelerin çocuklara yönelik hizmet verdiği sporlar arasında; futbol, basketbol, voleybol, güreş, fitness, pilates, step-aerobik, hentbol, uzak doğu sporları, jimnastik, atletizm, boks, tenis, masa tenisi, okçuluk, buz pateni, yüzme, yelken gibi yelpazesi geniş bir alan bulunmaktadır.

2.3. Çocuklara Yönelik Eğitim ve Sağlık Hizmeti

Belediyelerin çocuklara sağladığı en önemli hizmetler arasında eğitim ve sağlık hizmeti bulunmaktadır. Belediyelerin eğitim alanında yaptığı hizmetler kreş ve gündüz bakım evleri vasıtasıyla okula hazırlık; çocuk kütüphanesi, eğitim destek kursları, çocuklar için eğitici programlar, öğrenci yurtları ve çocuklara yönelik yayın çıkarma ile çocukları yazarlarla buluşturma gibi faaliyetler ise çocukların eğitimine destek faaliyetleri olarak açıklanabilir. Çocuklara yönelik sağlık hizmeti ise daha çok koruyucu önleyici hizmetler arasında sayabileceğimiz sağlık taramaları ve çocuk ruh sağlığına yönelik psikolojik destek hizmetlerini kapsamaktadır. Bu kapsamda yukarıda ifade edilen başlıklar aşağıda incelenmiştir.

2.3.1. Kreş ve gündüz bakım evleri ile mobil kreşler

29342 Sayılı Resmi Gazetede bulunan kreş ve gündüz bakımevleri hakkındaki yönetmelikte kreş; 0-36 aylık aralığındaki çocuklara hizmet veren, Gündüz bakımevi 37-66 aylık çocuklara hizmet veren kuruluşlar olarak tanımlanmaktadır (md. 4/ f ve h). Kreş ve gündüz bakımevlerinin amaçlarını aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür (Bursa Yıldırım Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.430-431):

- Çocukların hem bedensel hem ruhsal iyilik hallerinin arttırılmasını sağlamak
- Çocukların konuşma becerilerini arttırmak
- Çocukların özgün ve yaratıcı düşünebilmelerini sağlamak
- Çocukları ilköğretime hazırlamak

- Aile ile kreş arasında iletişim sağlayarak aileleri okul öncesi eğitim hakkında bilinçlendirmek
- Aile, eğitim ve çocuk alanlarında seminer, konferans vb. düzenleyerek ailelerin bilinçlenmesini sağlamak

Kreş ve gündüz bakımevlerinde yukarıda ifade edilen amaçlara ulaşılabilmesi için değerler eğitimi, yabancı dil, drama, akıl oyunları, dans ve resim, müzik, ebru gibi sanatsal faaliyetler yapılmaktadır (İstanbul Bağcılar Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.126).

Mobil tır/kreş ise yine aynı yaş aralığındaki çocuklara yönelik olmak üzere, yoksulluktan dolayı kreşlerden faydalanamayan veya kreş hizmetine uzak olan mahallelere bu hizmeti ulaştırabilmek için tasarlanmış araçlar olarak tanımlanabilir (Antalya B.B., 2016 Faaliyet Raporu, s.239).

2.3.2. Çocuk kütüphanesi ve mobil çocuk kütüphanesi

Çocuk kütüphanesi çocukların kitap ile tanışıp, kitaplarla hemhal olabilmeleri için kurulan ve sadece çocuklara hizmet veren kuruluşlar olarak tanımlanabilir. Çocuklara göre tasarlanan bu mekânlardaki kitaplar çocuklara hitap ettiği için çocukların eğitimine yardımcı olmakla beraber kitap alışkanlığı edinmelerinde önemli rol oynayabilmektedir. Nitekim İzmir Konak Belediyesi'nde (2016 Faaliyet Raporu, s.57) bulunan çocuk kütüphanesinin amacı okuma ve kütüphane alışkanlığı kazanmaları olarak açıklanmaktadır. Öte yandan çocuklara farklı etkinlikler yapma fırsatı da tanıyan çocuk kütüphaneleri çocukların ilgisini ayrıca çekebilmektedir. Nitekim Eskişehir Odunpazarı Belediyesi bünyesinde hizmet veren çocuk kütüphanesinde “mozaik, resim, drama ve satranç” (2016 Faaliyet Raporu, s.81) atölyeleri ile kütüphaneler çocukların gözünde daha cazip bir hal alabilmektedir.

Mobil kütüphane ya da gezici kütüphane olarak adlandırılan kütüphane ise bir vasıtanın kütüphane olarak tasarlanıp, kırsalda ya da kütüphane hizmetinin olmadığı mahallelere bu hizmetin götürülmesi olarak tanımlamak mümkündür. Bu hizmetin verilmesindeki amaç çeşitli sebeplerden dolayı kütüphane hizmetine ulaşamayan çocuklara bu hizmeti ulaştırabilmektir. Bursa Büyükşehir Belediyesi'nde örneğine rastlanan gezici kütüphane sayesinde merkeze uzak ve kırsalda yaşayan 11.025 çocuğun bu hizmetten faydalanması sağlanmıştır (2016 Faaliyet Raporu, s.145).

2.3.3. Eğitim destek kursları

Belediyelerin bünyelerinde hizmet veren eğitim destek kursları ilk ve ortaöğretim öğrencilerine yönelik olarak akademik destek hizmetleri olarak tanımlanabilir. Bu kapsamda özellikle TEOG/YGS/LYS gibi sınavlar için öğrencilere destek hizmetleri verilmektedir. Bu kurslar özellikle maddi durumu kötü olan öğrenciler için ayrıca önem kazanmaktadır. Nitekim İstanbul Beylikdüzü Belediyesi eğitim merkezinin amacı sosyal belediyeçilik gereği maddi yoksunluk içerisindeki öğrencilere eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanması olarak ifade edilmiştir (2016 Faaliyet Raporu, s.41).

Eğitim destek kurslarının genel olarak amaçlarını aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür (Antalya Muratpaşa Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.217):

- İlk ve ortaöğretim öğrencilerinin derslerine yardımcı olmak ve başarılarının artırılmasını sağlamak,
- Eğitimin yanı sıra kültürel ve sportif faaliyetlerle öğrencilerin gelişimlerine yardımcı olmak,
- Ders tekrarlarıyla öğrencilerin ders çalışma alışkanlıklarını sağlamak,
- Öğrencilere soru çözme teknikleri konusunda destek olmak,
- Öğrencilere kültürel okuma yapmalarını teşvik etmek.

2.3.4. Eğitim, konferans, panel, seminer ve forumlar

Belediyeler çocukların biyo-psiko-sosyal gelişimlerine yardımcı olmak amacıyla hem çocuklara hem de ailelere yönelik çeşitli eğitim, konferans, panel, seminer vb. düzenleyebilmektedirler. Belediyeler bu faaliyetlerle toplumu çocukların gelişimi, eğitimi, sağlığı vb. konularda bilinçlendirmeyi amaçlamaktadır. Belediyelerin 2016 yılında gerçekleştirdiği bazı eğitim çalışmaları aşağıda özetlenmiştir.

- İnternet ve çocuk, çocuklarda davranış problemleri, çocuğun cinsel eğitimi ve mahremiyeti, anne-baba tutumları, çocukların ihmal ve istismardan korunması, okul başarısında ailenin rolü adlı seminerler (Ankara Altındağ Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.187).
- Aile, çocuk ve iletişim semineri (Ankara Çankaya Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.85).
- Kuran-ı Kerim, ilmiyal, fıkıh ve tecvit eğitimleri (Ankara Gölbaşı Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.178).
- Çocuk-genç-aile-toplum semineri (Ankara Sincan Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.178).
- Her yönüyle çocuklarda astım paneli ve ebeveyn tutumları çocukta klinik gelişim semineri (Bursa Nilüfer Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.239).
- Ailede “biz” bilinci, olumlu ana-baba tutumları, ergen ile iletişim, çocukta özgüven, olumlu çocuk yetiştirme yolları semineri (Elazığ Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.58).
- Çocukları anlama kılavuzu, aile içi iletişim, okul olgunluğu ve okula hazır oluş, okul korkusu, oyun ve oyuncaklar vd. seminerler (Eskişehir Tepebaşı Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.151).
- Çocukça sempozyumu (İstanbul Beyoğlu Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.139).
- Sınav kaygısı semineri (İstanbul Kartal Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.115).
- Çocuk istismarına yönelik bedenimi ve ruhumu koruyorum eğitimleri (İstanbul Silivri Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.190).
- Çocuk Eğitimi, sorunlarıyla çözümleriyle ergenlik çağı, çocuklara söz geçirme sanatı, çocuklarda mahremiyet eğitimi (Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.124).

- Çocuk istismarı eğitimleri (Kocaeli İzmit Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.207).
- Adetlerle değil ayetlerle çocuk eğitim (Kocaeli Körfez Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.223).
- Çocuklarımıza neyi nasıl öğretilim, çocuklarda davranış bozuklukları konferansı (Konya Karatay Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.88).

2.3.5. Çocuklara yönelik yayınlar oluşturma ve yazarlarla buluşturma

Belediyeler, çocukların öğrenimlerine yardımcı olmak ve belediyenin faaliyetleri hakkında çocukları haberdar etmek amacıyla yayınlar oluşturulabilmektedirler. Bu yayınlar ekseriyetle dergi ve broşürler olmakla beraber bazen de kitap olarak yayımlanabilmektedir. Türkiye’de belediyelerin çocuklara yönelik çıkardığı bazı yayınlar aşağıda verilmiştir:

- **Altın Gençlik Dergisi:** Çocuk ve gençlere değerler eğitiminin aşılmasının yanı sıra kültürel ve sosyal etkinlikler hakkında haberdar etmek amacıyla basılmaktadır (Ankara Altındağ Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporları, s.187).
- **Çocukça Dergisi ve Çocukların Ankara’sı Broşürü:** Çocuk meclisi tarafından Çocukça dergisi 2 ayda bir Çocukların Ankara’sı broşürü ise her ay yayımlanmaktadır (Ankara B.B., 2016 Faaliyet Raporu, s.91).
- **Rüzgâr Güülü Dergisi:** Çocukların öğrenirken eğlenmelerini sağlama Rüzgâr Güülü dergisi 3 ayda bir yayınlamaktadır (Bursa Osmangazi Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.212).
- **Çekmeköy Çocuk Dergisi:** 2016 yılında yayın hayatında başlayan Çekmeköy Çocuk dergisi ilköğretimdeki bütün öğrencilere dağıtılmıştır (İstanbul Çekmeköy Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.112).
- **Pişman Çocuk Dergisi:** İlköğretim öğrencilerinin zamanlarını iyi geçirmelerini sağlamak, öğrenme becerilerini arttırmak amacıyla yayımlanmaktadır (Kocaeli İzmit Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.210).
- **Bergama Yöresi Çocuk Oyunları Kitabı:** Çocuklara, Bergama yöresinde oynanan unutulmaya yüz tutmuş oyunları tanıtmak amacıyla bastırılıp çocuklara ve öğretmenlere dağıtılmıştır (İzmir Bergama Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.185).
- **Malatya Ders Kitabı:** Malatya’da okuyan ilköğretim öğrencilerine her yönüyle Malatya’yı tanıtmak amacıyla oluşturulmuş öğrencilere dağıtımı yapılmıştır (Malatya B.B., 2016 Faaliyet Raporu, s.312).

Belediyeler çocuklara yönelik yayın oluşturma yanı sıra çocuklara hitap eden yazarları çocuklarla buluşturma hizmeti de verebilmektedir. Bu hizmet ile çocukların hem kitaplarla buluşması sağlanmaya çalışılmakta hem de yazarlar vasıtasıyla çocuklarda kitap okuma alışkanlığı teşvik edilmektedir. Örneğin İstanbul Tuzla Belediyesi (2016 Faaliyet Raporu, s.138)’nde gerçekleştirilen çocuk fuarı sayesinde çocuklar yazarlar ile tanışma fırsatı bulmuşlar, bu sayede okuma alışkanlığı kazanmaları için önemli bir adım atılmıştır.

2.3.6. Sağlık hizmeti sağlama

Belediyelerin çocuklara sağladığı sağlık hizmetleri poliklinik ve sağlık taramaları olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuklara yönelik özellikle ağız ve diş sağlığı polikliniği ve taramalarının ön plana çıktığı görülmektedir. Örneğin; Antalya Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı olarak hizmet veren çocuk ağız ve diş sağlığı merkezinde 2016 yılında 21.814 çocuğa poliklinik hizmeti verilmiştir. Öte yandan belediye sınırları içerisinde bulunan okullarda diş sağlığı ile ilgili eğitimler verilerek önleyici-koruyucu hizmetler verilmiştir (2016 Faaliyet Raporu, s.219). Eskişehir Tepebaşı Belediyesi de benzer olarak çocuklarda ağız ve diş sağlığı konusunda bilinç oluşturmak için 4-14 yaş aralığında ki çocuklara kapsayacak şekilde poliklinik hizmetinin yanı sıra Milli Eğitim Müdürlüğüyle koordineli bir şekilde okullarda ağız ve diş sağlığı taramaları yapılmıştır (2016 Faaliyet Raporu, s.207-208). Ağız ve diş sağlığının yanı sıra kalp hastalıkları taraması (Mersin Büyükşehir Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.272) ve göz taraması (İstanbul Esenyurt Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.168) gibi sağlık alanında koruyucu-önleyici hizmetler verilmektedir.

2.3.7. Çocuk ruh sağlığına yönelik psikolojik destek hizmeti

Çocuk ve ergin bireylerin yaşadığı problemler ve bu problemlerin bireylerin ruh dünyalarında bıraktığı etkiyi çözüme kavuşturmak adına psikolojik destek hizmetleri önemli bir yer tutmaktadır (Bursa Yıldırım Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.405). Bu problemler genellikle davranışsal bağımlılık, asosyallik, öfke kontrolsüzlüğü, içe kapanma, alt ıslatma, kekemelik, yalan konuşma, beslenme bozukluğu ve ergenlik problemleri gibi çok geniş bir alan oluşturabilmektedir (Elazığ Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.58). Geleceğin toplumunu oluşturacak olan çocukların psikolojik yönden iyilik halleri, ileride oluşacak toplumun iyilik haliyle bağlantılıdır (Özdoğan, 2014: 5). Dolayısıyla geleceğin toplumunu oluşturacak olan çocukların ruh sağlığını korumak amacıyla verilen psikolojik destek hizmeti önem arz etmektedir. Bu noktada halka en yakın birimler olarak belediyelerin bu tür hizmetleri çocukların faydasına olabilmektedir.

2.4. Çocuklara Yönelik Sosyal Yardım

Çocuklara yönelik sosyal yardımlar, çocukların sağlıklı gelişim sağlayabilmeleri için sağlanan nakdi yardımlar ve çocuklar ile ailelerine sosyal destekte bulunulma olarak açıklanabilir. Bu kapsamda bu ana başlık altında belediyelerin çocuklara yönelik gerçekleştirdikleri eğitim bursları, yeni doğan bebeklerin ailelerine ziyarette bulunma, toplu sünnet organizasyonları, oyuncak ve kitap kumbaraları, kırtasiye ve giyim yardımı ve yetim ile öksüzler için gerçekleştirilen faaliyetler incelenmiştir.

2.4.1. Eğitim bursu desteği

Belediyeler tarafından maddi yoksunluk yaşayan ailelerin çocuklarına eğitim öğretim hayatlarına iyi koşullarda devam edebilmeleri için nakdi yardım verilmektedir (İzmir Balçova Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.258). Burs desteği sağlanırken özellikle engelli, yetim, öksüz, boşanmış ailelerin çocukları ile şehit ve gazi çocukları genellikle ön

planda tutulmaktadır (İstanbul Bayrampaşa Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.153). Eğitim bursu desteği ile maddi yoksunluk yaşayan ailelerin çocukları eğitim hayatlarına daha iyi koşullarda devam edebilmenin yanı sıra bu tür yardımlarla toplumdaki dayanışma hissi de arttırılmaktadır (Beki, 2009: 115).

2.4.2. Hoş geldin bebek projesi

Türkiye’deki belediyelerde yaygın olarak görülen hoş geldin bebek projesi kapsamında yeni doğum yapmış ailelere ev ziyaretleri gerçekleştirilmektedir. Bu sayede ailelerin mutluluğuna ortak olunmakta, aile duygusu güçlendirilmekte ve bebek için çeşitli hediyeler alınarak dayanışma duygusu pekiştirilmektedir (Çorum Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.85). Hediyelerin yanı sıra Başakşehir Belediyesi (2016 Faaliyet Raporu, s.109) her doğan çocuk için bir fidan dikmektedir.

2.4.3. Sünnet törenleri

Maddi yoksulluk yaşayan ailelerin erkek çocuklarına yönelik düzenlenen sünnet organizasyonu ile çocuklar sağlıklı bir ortamda sünnet ettirmekle beraber çocuklar için çeşitli şenlikler düzenlenmektedir. Öte yandan sünnet olacak çocuklara sünnet kıyafeti hediye edilerek çocukların mutlu bir gün geçirmeleri sağlanmaya çalışılmaktadır (İstanbul Beyoğlu Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.185). Belediyelerin sünnet organizasyonları hem maddi durumu iyi olmayan ailelere bir sosyal yardım, hem de düzenlenen şenlikler ve verilen hediyelerle çocukların güzel bir gün geçirmelerine vesile olabilmektedir.

2.4.4. Oyuncak ve kitap kumbaraları

Belediyeler tarafından şehrin muhtelif yerlerine yerleştirilen kumbaralar sayesinde kullanılabilir durumda olan oyuncak ve kitaplar toplanıp ihtiyaç sahibi çocuklara iletilmektedir (İstanbul Maltepe Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.93). Öte yandan bu kampanyanın halka tanıtılması için dağıtımı gerçekleştirilen afiş, ilan vb. sayesinde insanlar arasında dayanışma duygusu pekiştirilmeye çalışılmaktadır (Kocaeli B.B., 2016 Faaliyet Raporu, s.259).

2.4.5. Yetim ve öksüzlere yönelik sosyal yardım

Belediyeler, yetim ve öksüz çocuklara yönelik nakdi yardım, eğitim bursu, sosyal ve kültürel faaliyetler vb. bulunarak çocukların yalnız, kimsesiz, öteki gibi olumsuz duygulara kapılmamalarını amaçlamaktadırlar (İstanbul Tuzla Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.215). Yetim ve öksüzler için yapılan sosyal yardımların bir diğer amacı ise çocukların toplumdan soyutlanmamaları ve benlik saygılarının arttırılmasını sağlamak olmaktadır (Gaziantep Şahinbey Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.109). Belediyeler yetim ve öksüz çocuklara yönelik genellikle kırtasiye, giyim, bayramlık kıyafet yardımı (Sakarya Erenler Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.116), sosyal market kartı (İstanbul Ümraniye Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.202), gezi organizasyonları (İstanbul Bağcılar Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.53-54), akademik destek, aile danışmanlığı, rehberlik, sportif faaliyetler, seminerler (Gaziantep Şehit Kamil Belediyesi, 2016 Faaliyet

Raporu, s.140), yetim ve öksüz ailelere yönelik iftar organizasyonları (İstanbul Çekmeköy Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.118) ve psikolojik destek (Gaziantep Şahinbey Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.109) gibi geniş bir alanda destek verebilmektedirler.

2.4.6. Kırtasiye ve giyim yardımı

Çocuklara yönelik kırtasiye ve giyim yardımı belediyelerin sosyal yardım kapsamında yaptığı hizmetler arasında bulunmaktadır. Maddi yoksunluk içerisindeki ailelerin çocuklarının eğitim hayatlarında ihtiyaç duydukları kırtasiye malzemesi, okul çantası, okul üniforması, beslenme çantası vb. eğitim materyalleri belediyeler tarafından temin edilebilmektedir (İstanbul Beyoğlu Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.182).

Çocuklara yönelik kırtasiye yardımının dışında belediyelerin giyim yardımları da sosyal yardım adına önem teşkil etmektedir. Özellikle bayramlarda çocuklara kıyafet ve ayakkabı yardımı yapılabilmektedir (Samsun Atakum Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.234). Öte yandan özellikle kış aylarında çocuklara yönelik bot, mont, hırka ile ayakkabı, etek, tişört, gömlek, eşofman vb. günlük kıyafetlerin temini yoksul ailelerin çocukları için önemli olabilmektedir (Sakarya Adapazarı Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.82).

2.5. Çocuklara Yönelik Sosyal Hizmet Uygulamaları

Çeşitli sebeplerden dolayı dezavantajlı duruma düşmüş çocukların iyilik hallerinin artırılması için sosyal hizmet uygulamalarına ihtiyaç duyulabilmektedir. Bu hizmetlerin sağlanmasında önemli bir payeye sahip olan belediyeler bazı hizmetleri üstlenmiştir. Bu başlık altında belediyelerin çocuklar için sunduğu hizmetlerden kadın ve çocuk sığınma evi, çocuk bakım evi, çocuklara yönelik danışmanlık tedbiri, sokakta çalışan çocuklara yönelik merkez, dede torun merkezi ve mülteci çocuklara yönelik merkezler incelenmiştir.

2.5.1. Çocuklara yönelik dolaylı bir uygulama olarak kadın konuk evi

28519 Sayılı Resmi Gazetede yer alan kadın konuk evleri hakkındaki yönetmelikte kadın konuk evi, şiddete maruz kalmış kadınların psiko-sosyal iyilik hallerini arttırmak, ekonomik olarak güçlendirmek ve varsa çocuklarının da gereksinimlerini karşılamak üzere faaliyet gösteren sosyal hizmet kuruluşu olarak tanımlanmaktadır (md. 3/i). Yine aynı yönetmelikte çocuklar için kreş, oyun ve çalışma odasının bulunması gerekliliği ifade edilmektedir (md. 4/e). Görüldüğü üzere kadın konuk evleri denildiğinde akla ilk gelen kadınlar olmasına rağmen kadınlarla beraber çocuklarını da barındıran bir merkez olması hasebiyle çocuklara da hizmet veren önemli bir kuruluştur.

Kadın konuk evlerinde kalan çocuklar için genel olarak psikolojik destek, oyun odası etkinlikleri, eğitim takipleri, kırtasiye yardımı, çocukların biyolojik ve zihinsel gelişimleri için etkinlikler yapılmaktadır (Antalya B.B., 2016 Faaliyet Raporu, s.234-235). Kadın konukevlerinde kalmak zorunda kalan çocukların sayısı azımsanmayacak derecede olması bu konunun önemini daha da arttırmaktadır. Nitekim belediyelerin faaliyet

raporlarına göre 2016 yılında bazı konukevlerinden faydalanan kişi sayıları aşağıda verilmiştir

Tablo 1: Kadın Konukevlerinden Faydalanan Kişi Sayısı Tablosu

Konuk Evi	Kadın	Çocuk
Ankara B.B. (s.97)	64	37
Antalya B.B. (s.234)	52	38
Bursa B.B. (s.176)	58	39
Gaziantep B.B. (s.123)	250	200
Tarsus Belediyesi (s.60)	258	179

Kaynak: Ankara B.B., Antalya B.B., Bursa B.B., Gaziantep B.B., Tarsus Belediyesi 2016 Faaliyet Raporları

2.5.2. Çocuk bakım evleri

Ankara Büyükşehir Belediyesinde uygulaması görülen çocuk bakım evleri her iki ebeveyni ya da ebeveynlerinden biri vefat etmiş, ebeveynleri tarafından terk edilmiş, maddi durumu elverişsiz, sağlıksız ortamlarda çalıştırılan, sağlıksız beslenen ve uygun olmayan ortamlarda yaşamak zorunda kalan çocuklara yönelik oluşturulan ev tipi kuruluşlardır. 0-18 yaş aralığındaki çocuklara hizmet veren merkezlerin ana amacı dezavantajlı çocukların ev ve aile ortamına en yakın ortamda yaşamasını sağlamaktır. Bu sayede çocukların ev hayatından kopmadan gelenek ve görenek, arkadaşlık ve komşuluk ilişkileri gibi sosyal hayatın gerekliliklerinden de soyutlanmamaları amaçlanmaktadır (Ankara B.B. , 16.08.2017).

2.5.3. Danışmanlık tedbiri hizmeti

24 Aralık 2016 tarih ve 26386 sayılı resmi gazetede yer alan çocuklara yönelik tedbir kararlarını konu alan yönetmelik gereği danışmanlık tedbiri; çocuklara yaşadıkları sorunlara karşı, çocuklardan sorumlu olan kişilere ise çocuk yetiştirme konusunda kılavuzluk etmek olarak tanımlanmaktadır (md. 12/1). Aynı yönetmelik uyarınca danışmanlık tedbirlerine çocuk mahkemeleri karar vermekte, çocuk mahkemelerinin olmadığı yerlerde ise asliye hukuk mahkemeleri karar vermektedir (md. 8/1&2). Danışmanlık tedbirlerinin uygulanması ise Milli Eğitim ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlıklarının yanı sıra yerel yönetimlerin uygulaması kararlaştırılmıştır (md. 12/7). Özellikle suça bulaşmış çocuklara yönelik uygulanan danışmanlık tedbiri ile çocukların bir daha suça bulaşmamaları için belirli zaman aralıklarıyla çocuk ve aileleriyle görüşmeler yapılmaktadır (İstanbul Beylikdüzü Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.75).

2.5.4. Sokakta çalışan çocuklara yönelik merkezler

Ankara Büyükşehir Belediyesi'nde uygulaması görülen sokakta çalışan çocuklar merkezi; sokakta çalışan çocukların aileleriyle olan problemlerini çözüme kavuşturmak, okula gitmeyenlerin eğitime başlamalarını, eğitim süreçleri kesintiye uğrayanları tekrar okula yönlendirmek, eğitim ile ilgili maddi destekte bulunmak gibi çocuğun ihmal ve istismarını önlemeyi amaçlamaktadır (Ankara B.B., 2016 Faaliyet Raporu, s.91). Merkeze kayıtlı çocuklara sağlık, eğitim, sosyal ve kültürel etkinlikler, sportif faaliyetler, beslenme ve psiko-sosyal destek hizmetleri verilmektedir (Ankara B.B., 16.08.2017). Halka en yakın yönetimler olmaları hasebiyle yerel yönetimler özelde ise belediyelerin sokakta çalışan çocuklara yönelik bu tür hizmetleri sokakta çalışan çocukların sayısında azalmaya vesile olabilmektedir. Nitekim Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin bu hizmetinin de katkılarıyla merkezin faaliyete başladığı yıl sokakta çalışan çocuk sayısı 5000 iken 2016 yılında 654'e gerilemiştir (2016 Faaliyet Raporu, s.91).

2.5.5. Dede torun merkezi ve lokalleri

İstanbul Esenler Belediyesi'nde uygulaması görülen dede-torun yaşam merkezi dede ve ninelerin torunlarıyla beraber çeşitli faaliyetlerde (masal, oyun, hobi bahçesi vb.) bulunması için oluşturulmuş bir merkezdir. Bir diğer deyişle kuşaklar arası bilgi ve tecrübe aktarımını sağlayan bir merkezdir (İstanbul Esenler Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.212). Merkez torunlarla beraber yaşlılar için de ayrıca bir öneme sahiptir. Nitekim yaşlıların yaşam doyumu üzerine bir çalışma yapan Apak (2017: 67) araştırmanın bulgularına dayanarak dede-torun merkezi uygulamasının yaşlıların yaşam doyumu üzerinde olumlu etkiler oluşturabileceğini ifade etmiştir.

Ankara Pursaklar Belediyesi'nde uygulaması görülen dede-torun lokalleri ise dedelerin ilmi ve kültürel faaliyetler yapmasına imkân tanıyan lokallerdir. Ayrıca lokallerde çocuk oyun gruplarının olması torunların dedeleriyle beraber bu lokallere gelip hem oyun oynamalarına hem de dedeleriyle vakit geçirebilmelerine olanak sağlamaktadır (Ankara Pursaklar Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.191).

2.5.6. Mülteci çocuklara yönelik sosyal hizmet desteği

UNICEF'in 2016 yılı raporuna göre Türkiye'deki Suriyeli mülteci çocuk sayısı 1.5 milyon kişidir. Bu sayı toplam mülteci sayısının %54'üne tekabül etmektedir (UNICEF, 17.08.2017). Çocuk mülteci sayısının yüksek oranda olması, mülteci çocukların ihtiyaçlarını da doğru orantılı olarak arttırabilmektedir. Yerel yönetimler de bu konuda çeşitli faaliyetler yürütebilmektedirler. Nitekim Gaziantep Büyükşehir Belediyesi (2016 Faaliyet Raporu, s.126) bünyesinde mülteciler için "Suriyeli Misafirlerimiz Bilgi ve Eğitim Merkezi" kurulmuş olup, hukuksal işler, sağlık hizmeti, eğitim hizmeti, kültürel ve sportif faaliyetler vb. hizmetler verilmiştir. Merkezden 2016 yılı içerisinde 670 çocuk hizmet almıştır. Öte yandan Suriyeli çocukların Türkiye'ye adaptasyonunu sağlamak için Türkçe dil eğitimi (Adana B.B., 2016 Faaliyet Raporu, s.111), kırtasiye yardımı (İstanbul Kağıthane Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.168), gıda yardımı (Mersin B.B., 2016 Faaliyet Raporu, s.297) vb. hizmetler verilmiştir.

2.6. Çocuklara Yönelik Diğer Uygulamalar

Bu ana başlık altında yerel yönetimlerin çocuklara yönelik hizmetleri arasında bulunan; eğitim ve kültürel hizmetleri içerisinde barındıran bilgi evleri, bilimsel faaliyetleri eğlenceli ve uygulamalı olarak görebilecekleri bilim merkezleri, kendi sorunlarını ifade edebilecekleri çocuk meclisleri, ebeveynlerin kısa süreliğine çocuklarını bırakabilecekleri oyun evleri ve annelerin şehir merkezlerinde bebeklerini emzirebilecekleri bebek bakım ve emzirme kabinleri incelenmiştir.

2.6.1. Bilgi evleri

Bilgi evleri genellikle 7-13 yaş aralığındaki çocuk ve ergin bireylere yönelik hizmet üreten kuruluşlardır. Çocukların okul dışındaki vakitlerini verimli geçirebilmeleri adına ders takviesinin verildiği kursların yanında yeni hobiler edinebilecekleri kültürel ve sportif faaliyetlerin mevcut olduğu merkezlerdir. Öte yandan rehberlik hizmeti ile çocukların hem okul derslerine yardımcı olunmakta hem de psiko-sosyal destek verilmektedir (İstanbul Küçükçekmece Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.199). Bilgisayar ve internet gibi teknolojilere açık olması ve öğrencilere kitap okuma alışkanlığı kazandırması ile derslerine yardımcı olması için kütüphane hizmetinin varlığı bilgi evlerini ayrıca önemli kılmaktadır (Kocaeli B.B., 2016 Faaliyet Raporu, s.141-143). Özetlemek gerekirse bilgi evleri; çocukların eğitimlerine yardımcı olmak, kültürel ve sportif faaliyetlerle sosyalleşmelerini sağlamak, teknolojik imkânları çocukların kullanımına sunmak, rehberlik hizmeti ile çocukların sorunlarını çözüme kavuşturmak gibi çok yönlü fayda sağlayıcı bir uygulamadır.

2.6.2. Bilim merkezleri

Belediyelerin hizmetleri arasında bulunan bilim merkezleri çocukların okulda öğrendikleri teorik bilgileri pratize etmek için deneysel faaliyetlerin yapıldığı merkezlerdir. Çocukların bilimsel araştırmalara olan meraklarını pekiştirebilen bilim merkezleri sayesinde çocuklar hem eğlenceli vakit geçirebilmekte hem de uygulamalı bilgiler edinebilmektedirler (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 13.07.2017). Bu merkezler ile çocuklar ilgili oldukları alanları fark edebilmekte, ilgili oldukları alanları geliştirebilmektedirler (İstanbul Beşiktaş Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.85-86). Çocukları araştıran, sorgulayan, analiz yapan bir düşünce sistemine özendirdiği ve bunu eğlenceli etkinliklerle desteklediği için çocukların hoşnut kaldığı merkezler haline gelebilmektedir (İzmir Bornova Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.105).

2.6.3. Çocuk meclisleri

Çocuk Meclisi; çocukların yaşadıkları şehre dair düşüncelerini, beklentilerini, sorunlarını dile getirmek ve bu sorunları çözüme kavuşturmak için kararlar alan merkezlerdir. Özellikle belediyelerin çocuklar hakkında alacakları kararlarda çocukların fikrini öğrenmeleri açısından önem arz etmektedir (Ankara Büyükşehir Belediyesi, 13.07.2017). Çocuk meclisi kendi içinde eğitim, sağlık, kültür sanat gibi alt komisyonlara ayrılarak faaliyetlerini gerçekleştirmektedir (Antalya Kepez Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu,

s.303). Normal bir belediye meclisi gibi hareket eden çocuk meclisi, çocukları sorunlar üzerinde düşünme ve çözüm yolları geliştirmeye teşvik etmesi hasebiyle geleceğin toplumunu oluşturacak çocuklara yönelik önemli bir hizmeti teşkil etmektedir.

2.6.4. Bebek bakım ve emzirme kabinleri

Belediyelerin sunduğu hizmetlerden olan bebek bakım ve emzirme kabinleri, şehrin muhtelif yerlerine yerleştirilen ve annelerin 0-2 yaş arasındaki bebeklerini emzirme ve diğer bakımlarını yapabileceği kabinlerdir (Çanakkale Belediyesi, 18.08.2017). Kabinlerin içerisinde annelerin bebeklerini emzirebilmesi için koltuk, çocuğun bezini değiştirebileceği masa, anneleri bilgilendirmek amacıyla bilgi ekranı ve broşürler bulunmaktadır (Bursa Büyükşehir Belediyesi, 18.08.2017). Ayrıca anne ve çocukların güvenliği için sadece kişiye özel kartla giriş ve çıkışlar yapılabilmeyle beraber kabinlerin giriş ve çıkışları güvenlik kamerası ile gözlenmektedir (Düzce Belediyesi, 18.08.2017).

2.6.5. Oyun evleri

Oyun evleri, saatlik bakım, pırlanta merkezi vb. isimlerle kurulan merkezler annelerin sinema, tiyatro, kuaför, alışveriş gibi işlerini yapabilmeleri için çocuklarını kısa süreliğine bırakabilecekleri merkezlerdir (İzmir Buca Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.170). Ayrıca belediyenin kurs hizmetlerinden yaralanan kadınların çocuklarını güvenle bırakabilecekleri mekânlar olmaları hasebiyle kadınlar için önemli merkezler olabilmektedir. Bu merkezlerde çocukların uzman eğitimciler eşliğinde akranlarıyla oyun oynama imkânı bulması çocukların da güzel ve verimli vakit geçirebilmelerine vesile olabilmektedir (Ankara Çankaya Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.118).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: ESENLER BELEDİYESİ ÖRNEĞİ

Bu ana başlık altında Esenler Belediyesi'nin özellikleri, belediyenin çocuklara yönelik uygulamaları ve bu uygulamaların amaçları açıklanmıştır.

3.1. Esenler İlçesinin Özellikleri

Bu bölümde Esenler Belediyesi'nde çocuklara yönelik yerel yönetim uygulamalarının daha iyi analiz edilebilmesi adına Esenler ilçesinin tarihi, demografik özellikleri ve sosyo-ekonomik özellikleri açıklanmıştır.

3.1.1. Esenler'in tarihçesi

Esenlerin tarihi Litros (Esenler) ve Avas (Atışalanı) adlarında Rum halkının yaşadığı iki köye dayanmaktadır. İstanbul'un Osmanlılar tarafından fethine kadar Bizans'ın tarım ile uğraşan iki köyü olan Litros (Esenler) ve Avas (Atışalanı) köyleri fetihden sonrada eski yapılarını korumuşlardır. Lozan Barış Antlaşmasıyla beraber Yunanistan'a göç eden yerli halkın yerine, yine Yunanistan'dan mübadele ile gelen halk buraya iskân ettirilmiştir. 1937-1940 yıllarına kadar Litros (Esenler) Avas (Atışalanı) olarak isimlendirilmiş, bu tarih aralığında yapılan değişikliklerle Litros Esenler, Avas ise Atışalanı olarak değiştirilmiştir (Esenler Belediyesi, 26.09.2015).

Esenlerin coğrafi konumu itibariyle bazı avantajları barındırması hem Bizanslılar hem de Osmanlılar tarafından birçok askeri yapının burada inşa edilmesini sağlamıştır. Nitekim Davutpaşa Kışlası bugün dahi varlığını koruyan yapılardan sadece bir tanesidir. Esenler 1993 tarihinde Güngören ilçesinden ayrılarak ilçe statüsü kazanmış olup şu anda 16 mahalleden müteşekkildir (Esenler Belediyesi, 2015-2019 Yılı Stratejik Planı, s.10-11).

3.1.2. Esenler'in demografik yapısı

Göç ile beraber 54 il nüfusundan sayıca fazla olan Esenler'i bir "göç kenti" olarak tanımlayan Adıgüzel (2016: 185)'e göre ilçe, Anadolu'dan İstanbul'a göçün en iyi görülebileceği yerlerden biridir. Nitekim 1940 yılında köy görünümüyle 860 kişi olan Esenler 1970 yılından sonra aşırı bir göç dalgası yaşamış olup 1985 yılında 154.380 kişi olmuş, 1990 yılında yani 5 yılda 214 bin nüfusa ulaşmıştır (Esenler Belediyesi, 01.10.2017). 1990'lı yıllardan sonra da nüfus gittikçe artmaya devam etmiş olup TÜİK'in adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre 2016 yılında Esenler'in 0-19 yaş arası nüfusu 157.178 olup toplam nüfusu 457.231 kişi olarak kayıtlara geçmiştir. Bu çalışmasının konusu itibariyle ilçenin çocuk nüfusunun toplam nüfusun üçte birini oluşturuyor olması çocuklara yönelik hizmetlerin önemini ortaya koymaktadır. İlçenin kalabalık nüfusuna ek olarak çeşitli problemlerin oluşmasına neden olan göçün yoğun olması ise sosyal belediyecilik hizmetlerinin önemini ayrıca ön plana çıkarabilmektedir. Nitekim Esenler'e göçün betimlenmesi açısından TÜİK'in 2016 yılında Esenler ilçesinde ikamet edip nüfusa kayıtlı olduğu iller (10.000 üstü) istatistiği aşağıdaki gibidir.

Tablo 2: Esenler İlçesinde İkamet Edip Nüfusa Kayıtlı İller Tablosu

Nüfusa Kayıtlı Olunan İl	İkamet Edilen İlçe (Esenler)
Adıyaman	11372
Diyarbakır	11052
Giresun	21800
İstanbul	28643
Kastamonu	27783
Kayseri	11640
Malatya	32474
Mardin	14251
Niğde	11582
Ordu	13284
Samsun	19556
Siirt	19965
Sinop	22616
Sivas	24543
Tokat	18009

Kaynak: TÜİK 2016

3.1.3. Esenler'in sosyal ve ekonomik yapısı

Esenler ilçesinde ikamet etmekte olan halkın çoğunluğu alt ve orta sınıf diyebileceğimiz gelir grubundadır. İlçede yaşayan vatandaşların %58,4'ü kendi evlerinde, %39,2'si kirada ve %2,4'ü ise kira bedeli olmaksızın ikamet etmektedir. Ailelerin toplam aylık gelir tablosu aşağıdaki gibidir.

Tablo 3: Esenler İlçesinde İkamet Eden Ailelerin Ortalama Aylık Gelir Tablosu

Toplam Aile Geliri (Aylık)	% 40, 1.000 TL'nin altı, % 33.8, 1001-1500 TL arası, % 26.2 1500 TL üzeri
İş Durumu	%9.4 Kayıtlı İşsiz

Kaynak: Esenler Belediyesi, 2015-2019 Yılı Stratejik Planı, s.14

Esenler ilçesinde iş imkânlarının ve sanayinin sınırlı olması buradaki vatandaşları daha çok binaların alt katlarında oluşturdukları konfeksiyon atölyeleri, hal, otogar gibi alanlara yönlendirmiştir. Öte yandan kültürel olarak eğitim seviyesinin ve olanaklarının düşük olması, yoğun bir şekilde göçün hissedilmesi, iş imkânlarının kıtlığı gibi durumlar Esenler'i sosyo-ekonomik olarak sorunlu bir yer haline getirmektedir (Yaman, 2014:125-127). Göç olgusunun ilçedeki kültürel yapıya etkilerinden biride Esenler'de sayısı 100'ün üstünde olan hemşehri dernekleridir. Kültürel ve sosyal paylaşımın birer yansıması olarak ortaya çıkan bu dernekler bir dayanışma ağı oluşturmaktadır (Adıgüzel, 2016: 215).

3.2. Esenler Belediyesi'nin Çocuklara Yönelik Yerel Yönetim Uygulamaları

Bu bölümde çalışmanın temel konusu olan çocuklara yönelik yerel yönetim uygulamaları, Esenler Belediyesi örneğinde incelenmiştir. Bu amaçla çalışmanın ikinci bölümünde

Türkiye’de yerel yönetimlerin çocuklara yönelik yerel yönetim uygulamaları için kullanılan tasnif bu bölümde de yapılacaktır. Bu kapsamda Esenler Belediyesi’nin çocuklara yönelik uygulamaları çevresel düzenlemeler; kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler; eğitim ve sağlık hizmeti; sosyal yardım ve diğer uygulamalar olarak tasnif edilip incelenmiştir.

3.2.1. Esenler Belediyesi’nce oluşturulan çocuklara yönelik çevresel düzenlemeler

Esenler Belediyesi’nin çocuklara yönelik çevresel düzenlemelerini üç farklı uygulama ile açıklamak mümkündür. Bu uygulamalar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 4: Esenler Belediyesi’nin Çocuklara Yönelik Gerçekleştirdiği Çevresel Düzenlemeler Tablosu

ESENLER BELEDİYESİ’NİN ÇOCUKLARA YÖNELİK ÇEVRESEL DÜZENLEMELERİ	
Çocuk Parkları ve Çocuk Oyun Grupları	Esenler Belediyesi Park ve Bahçeler Müdürlüğü Bünyesindeki Park ve Çocuk Oyun Grupları
Bilim Parkları	Esenler Bilim Parkı
Çocuk Sokakları	Esenler Belediyesi Çocuk Sokağı ve Esma Biltaci Anne Çocuk Kampüsü

Çocuk Parkları ve Çocuk Oyun Grupları: Yeşil alanlar ve çocuk oyun grupları çocukların ev ortamı dışında oyun oynayabilecekleri alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Esenler ilçesindeki yeşil alanlara bakıldığında 16 mahallesinde toplamda 56 adet park olduğu ve bu parkların 45 tanesinde çocuk oyun grubu görülmektedir. Esenler ilçesinde bulunan mahallelerde bir çocuğa düşen yeşil alan ortalaması aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 5: Esenler İlçesindeki Park ve Çocuk Oyun Grupları Sayıları Tablosu

Esenler İlçesi Park ve Çocuk Oyun Grupları		
Mahalle	Park Çocuk Oyun Grubu Olan Park Sayısı	Çocuk Başına Düşen Oyun Alanı
Birlik Mahallesi	4/3	0,15 m ²
Çifte Havuzlar Mahallesi	2/1	0,37 m ²
Davutpaşa Mahallesi	1/1	0,02 m ²
Fatih Mahallesi	1/1	0,008 m ²
Fevzi Çakmak Mahallesi	6/5	0,12 m ²
Havaalanı Mahallesi	4/2	0,42 m ²
Kazım Karabekir Mahallesi	2/2	0,02 m ²
Kemer Mahallesi	3/2	0,05 m ²
Menderes Mahallesi	5/4	0,09 m ²
Mimar Sinan Mahallesi	2/2	0,08 m ²
Namık Kemal Mahallesi	3/3	0,09 m ²
Nene Hatun Mahallesi	4/3	0,05 m ²
Oruç Reis Mahallesi	3/3	0,12 m ²

Tuna Mahallesi	8/6	0,12 m ²
Turgut Reis Mahallesi	3/3	0,01 m ²
Yavuz Selim Mahallesi	3/2	0,27 m ²

Kaynak: Esenler Belediye Arşivi

Yukarıdaki tablodan da anlaşılacağı üzere Esenler ilçesinde nüfus yoğunluğunun fazla olması ve bu nüfus içerisinde çocuk nüfusunun da fazla olması ile yeşil alanların dar olması çocuk başına düşen oyun alanını daraltmıştır.

Esenler Bilim Parkı: Esenler Belediyesi'nce oluşturulan bilim parkı çocukların eğlenerek öğrenmeleri için kurulmuştur. Ayrıca çocuklardaki bilimsel merakı ortaya çıkararak buna yönelik bir bilinç ortaya çıkarmaya çalışmaktadır (Esenler Belediyesi, 30.10.2017). Esenler Bilim Parkı hocalarından Umut Beyin ifadeleri bilim parkının amacını ve kapasitesini açıklar niteliktedir.

“Tamamen gençlere ve çocuklara hizmet etmek amacıyla burası açıldı. Bilimsel ağırlıklı olarak oyun ve bilimi birleştirip üretken bir gençlik yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Çocuklar okulun haricinde buraya gelip bilimsel aletlerle beraber, bilimi günlük hayatlarına katıp bilimle alakalı bir şeyler yapmalarını sağladık ve bunda başarılı olduğumuzu düşünüyorum. Buradaki çocuklardan birincilik ödülleri kazanan çocuklarımız var. Merkezimizde 2 laboratuvar sınıfımız ve dışarıdaki 18 adet bilimsel aletimizle beraber Esenler dışındaki okullara da hizmet veriyoruz. İstanbul'un her yerinden ziyaret günümüz olan Cuma günü buraya geliniyor. 2014 yılında kurulan merkezimiz 3-8 sınıf öğrencilerine hizmet vermektedir. Yaz ve kış dönemi olarak yılda iki dönem hizmet veren merkezimizde şu an yani kış dönemi olarak 220 kayıtlı öğrenci bulunmaktadır. Yaz sezonunda ise 350-400 kişiyi bulmaktadır.”(Kişisel Görüşme, Umut Bey, 2017).

Esenler Belediyesi Çocuk Sokağı ve Esma Biltaci Anne Çocuk Kampüsü: Esenler Belediyesi tarafından 2014 yılında yaptırılan çocuk sokağı ve anne çocuk kampüsü projesi Türkiye’de bir ilk olma özelliği taşımaktadır. Esenler ilçesinin Menderes Mahallesinde 330. Sokakta imar edilen sokak ve anne çocuk kampüsü; çocuk sokağı, anne-çocuk oyun merkezi, anne-çocuk kütüphanesi, sinema ve tiyatro salonu, anne kafeteryası (çok amaçlı salon) ve karşılama (bekleme) alanı (fuaye alanı) bölümlerinden oluşmaktadır (Esenler Belediyesi, 15.10.2017). Şehirleşmeyle beraber çocuk oyun alanlarının giderek azalması sebebiyle çocukların güvenle oyun oynayabilecekleri bir alanın varlığı çocuk sokağını önemli kılmaktadır. Anne-Çocuk Kampüsü çocuklar oyun oynarken annelerine hem eğitici hem de eğlenebilecekleri bir alan sunmaktadır (Esenler Belediyesi, 15.10.2017). Çocuk sokağının güvenliği için sokak iki yönden kapatılmış olup 11 adet kamera içeren mobese kamera sistemi ile 7/24 kayıt altına alınmaktadır. Ayrıca araçların plakalarını tanıyan sistem ile sokağın güvenliği sağlanmaktadır (Esenler Belediyesi, 2014 Yılı Faaliyet Raporu, s.67). Çocuk sokağına olan talep belde halkı tarafından her yıl artmaktadır. Nitekim 2014 yılında kayıtlı 480 üyesi varken, 2015 yılında 750, 2016 yılında ise 1150 kayıtlı üye bu hizmetten faydalanmıştır (Esenler Belediyesi, 2014, 2015, 2016 Faaliyet Raporu). Ayrıca farklı etkinliklerin de yapıldığı sokakta yıllara göre yapılan çalışmalar aşağıda özetlenmiştir (Esenler Belediyesi, 2014, 2015, 2016 Faaliyet Raporu).

Tablo 6: Esenler Belediyesi Çocuk Sokağı ve Anne Çocuk Kampüsü Faaliyetler Tablosu

2014 yılı yapılan faaliyetler	2015 yılı yapılan faaliyetler	2016 yılı yapılan faaliyetler
• Öğretmenler günü münasebetiyle etkinlik gerçekleştirildi. • Dünya Çocuk Hakları gününde kampüsün tiyatro salonunda tiyatro gösterisi gerçekleştirildi. • Çocukların ve annelerin moral ve motivasyonları açısından doğum günleri, konserler, seminerler vs. düzenlendi. • Anneler için çeşitli kurslar düzenlendi.	• Öğretmenler günü kutlaması yapıldı. • Çocuklar ve ebeveynleri için doğum günü, konser, seminer vs. düzenlendi. • Anneler için çeşitli kurslar düzenlendi(pasta, kurabiye vs.) • 23 Nisan çocuk bayramı vesilesiyle çocuklar için çeşitli etkinlikler düzenlendi. • Anneler günü kutlandı. • Ramazan münasebetiyle anne ve çocuklara iftar programı gerçekleştirildi. • Hayvanat bahçesi gezisi gerçekleştirildi. • Dünya çocuk günü vesilesiyle çeşitli oyunlar oynandı, aktiviteler gerçekleştirildi. • 18 Mart Çanakkale şehitlerini anma etkinlikleri çerçevesinde tiyatro gösterimi düzenlendi. • Çocuk sokağında kayma ve kardan adam yapma yarışmaları gerçekleştirildi. • Kutlu doğum münasebetiyle anma programı düzenlendi	• EXPO 2016 Antalya fuarında çocuk sokağının tanıtımı yapıldı • Öğretmen günü vesilesiyle kutlama yapıldı • Çocukların moral ve motivasyonlarını yüksek tutmak amacıyla doğu günü, konser, seminer, gezi vs. gerçekleştirildi. • Anneler için pasta, kurabiye, el işi vb. kurslar düzenlendi • Yaşlılar haftası vesilesiyle yaşlı ziyareti gerçekleştirildi • Polis haftası vesilesiyle çocuklara polisler tarafından seminer düzenlendi • Annelere yönelik örgü yarışması gerçekleştirildi • Ramazan ayı vesilesiyle çocuk ve annelere yönelik iftar programı düzenlendi • Çocuk sokağına üye çocuklar için satranç vb. kurslar gerçekleştirildi • Okuma yazma kursu düzenlenmiş olup 40 kursiyer bu kapsamda eğitim almıştır.

Kaynak: Esenler Belediyesi 2014-2016 Faaliyet Raporları

Çocuk Sokağı ve Anne Çocuk Kampüsünden faydalanan çocuk sayısı ve yapılan faaliyetlerle ilgili olarak merkezin müdiresi Mehtap Hanım'ın ifadeleri açıklayıcı olmaktadır.

“Kampüsün içerisindeki kapalı alanlardan faydalanmak için üyelik sistemi ile çalışıyoruz. Şu anda yaklaşık 1400 üyemiz var. 3-6 yaş arası çocuklarla oynayarak okul öncesi etkinlikleri de veriyoruz. Ayrıca 6-12 yaş için kütüphanemizde kitap okuma saati yapıyoruz. Kitapları ödünç alıp okuyup geri getirebiliyorlar. Hem anneler hem de çocuklar için 3000 kitabı bulunan bir kütüphanemiz mevcut. 6-12 yaş için farklı etkinliklerimiz oluyor. Geziler düzenliyoruz, satranç dersi, drama dersi yaptık. Bunun gibi değişik kurslarımız ve faaliyetlerimiz oluyor. Aynı zamanda çocukların annelerine yönelik etkinliklerimiz oluyor. Çocuğunu buraya bırakan anne kafeteryada isterse kuranı kerim dersi, pasta kurabiye kursu, sabun kursu, iğne oyası kursu vb. istek doğrultusunda açtığımız kurslara katılıyor. Ayrıca seminerler, kültürel geziler gibi anneler için farklı organizasyonlar yapıyoruz. Bu durum çocukların oyun süresini de uzatıyor aynı zamanda. Bir saat anne ile oynuyorlar serbest oyun zamanı. Ondan sonrada etkinliklere katılıyorlar. Anne ile beraber katıldıkları etkinlikler de var. Sadece çocuğun katıldığı etkinlikler de var. Milli eğitim bakanlığına bağlı okul öncesi, yani aynı zamanda okul olarak da geçiyor burası. Çocukların bilgilerini e-okul sistemine giriyoruz. Müfredatı takip ediyoruz. Yani okul öncesi eğitimi de alıyorlar aynı zamanda.” (Kişisel Görüşme, Mehtap Hanım, 2017).

Çocuk Sokağı ve Anne Çocuk Kampüsü'nün önemi hakkında Esenler Belediyesi Sosyal Yardım İşleri müdürü Özcan Bey çocukların beraber oynamalarına vurgu yapmaktadır.

“Anne-Çocuk oyun merkezi üç tane kampüsten oluşuyor. Okul öncesi çocuklara hizmet veriyoruz. Ama bir anaokulu gibi değil. Orada tiyatro, sinema, çocukların gönlünce oynayabilecekleri alanlar ve kütüphanemiz var. Ayrıca çocuk sokağında da bu kampüsteki çocuklar ve dışarıdan gelen çocuklar için bir oyun alanı bulunuyor. Buradaki temel amaç çocukların gruplar halinde beraber oynamaları ama biz daha da geliştirdik bunu. Hem beraber oynasınlar, hem beraber etkinlik yapsınlar. Daha doğrusu grup çalışmasını ve beraber oynamayı öğretilsinler diye diğer etkinlikleri de yapmaya başladık. Çocuk sokağını gördüyseniz orada eski oyunların da çizimleri vardır. Buradaki amaç eski oyunları ve çocukların toplu olarak oynayabilecekleri oyunları gündeme getirmek. Ayrıca futbol ve basketbol da var. Çocuklar için ufak minyatür kaleler ve potalar yaptırıldı. Onları da oyun zamanı çıkartıp oynatıyoruz.”(Kişisel Görüşme, Özcan Bey, 2017).

Şehirleşmenin beraberinde getirdiği betonlaşma, trafik sorunları, binalaşma vb. durumlar çocuk oyun alanlarının daralmasını beraberinde getirmiş, çocukların sanal ortamlarla çok fazla zaman geçirmelerinin de bu sorunlara eklenmesiyle çocukları asosyal kişiler haline getirmiştir. Bu doğrultuda çocukların yukarıda ifade edilen problemler olmaksızın oyun oynayabilecekleri bir sokağın olması ve buna ek olarak kampüs alanında faaliyetler gerçekleştirmeleri çocuklar nezdinde önem kazanmaktadır. Merkezin müdiresi Mehtap Hanım’ın ifadeleri bu doğrultuda önemlidir.

“Çocuklar çok yalnızlaştılar. Tek başlarına evde televizyon, internet vs ile çok fazla vakit geçirdikleri için asosyal olabiliyorlar. Konuşmayı unutan çocuklar oluyor. 4-5 yaşına kadar konuşamayan çocuklar oluyor maalesef, tabi Esenlerde herkes çocuklarına okul öncesi eğitim, kreş vb. gönderemiyor. Belli bir maddi külfet gerektiriyor. Çocuk sayısı da artık az, çekirdek aile genellikle tercih ediliyor. Dolayısıyla da çocuklar çok yalnız, asosyal büyüyorlar. Tabi bu tarz projeler çocukların sosyalleşmesi, annelerin evden çıkması için önemli, anneler yine burada birlikte vakit geçiriyorlar, birbirlerinden bir şeyler öğreniyorlar. Psikologlarımızdan haftada bir destek alabiliyorlar. Gruplar halinde eğitimlere katılabilirler. Farklı gezilere katılabilirler. Yani hem anne için hem çocuk için sosyal anlamda çok katkısı var. Biz çocukları buraya geldiklerinde annelerden çok güzel geri dönüşler alıyoruz. İşte çocuğumuz paylaşmayı öğrendi, konuşması gelişti, dil becerileri arttı gibi çok güzel tepkiler alıyoruz.” (Kişisel Görüşme, Mehtap Hanım, 2017).

Esenler gibi göç ile şekillenmiş kalabalık merkez ilçelerin en büyük sorunları ise suç oranının yüksek, uyuşturucu madde kullanımı gibi kötü alışkanlıkların yaygın olarak kullanılması sayılabilir. Bu anlamda Merkezin Müdiresi Mehtap Hanım’ın ve Sosyal Yardım İşleri Müdürü Özcan Bey’in söylemleri konunun anlaşılması ve bu projenin gerekliliği hakkında önem arz etmektedir.

“İnsanlar suç oranının fazla olması, uyuşturucu vb. korkulardan dolayı çocuklarını dışarıya çıkartamıyorlar. Yani uygun ortam olsa bile çıkaramıyor. Çocuğunu kapının önüne bırakmak büyük bir cesaret, suç oranının yüksek olmasından dolayı çocuklar her türlü şeyle karşılaşabiliyorlar. İşte bizim sokağımız 7/24 kamera ile gözetleniyor. Sokakta güvenlik elemanları mevcut, çocuklar rahat rahat illa bir büyük kontrolü gerekmeden de oynayabiliyorlar. Tabi çocukların, gençlerin suçtan uzak durmaları için bu tarz sosyal projelerin yaygınlaştırılması gerekiyor. Çocukların özgüvenlerinin artması, değerli olduklarını hissetmeleri anlamında farkındalık yaratıyor.” (Kişisel Görüşme, Mehtap Hanım, 2017).

“Yani çocuk bir kere araç trafiğinden uzak, gürültüden uzak, aileler orada çocuklarının huzur içinde oynadıklarını biliyorlar. Teknoloji gerekli ama çocukların teknoloji bağımlısı olmadan, gönüllerince oynayabilmeleri gerekiyor. Çocuk o sokağa gitmese veya güvenli bir alanda oynamazsa ya internet kafeye gidecek, ya arkadaşlarıyla merdiven başında oturacak veya başka gruplara katılacak. O sokak sayesinde çocuklar aileleriyle beraber güven içinde sokağa çıkabiliyor. Yoksa çocukların nereye gittiğini de bilemeyecek, takip etmesi de zor.” (Kişisel Görüşme, Özcan Bey, 2017).

Çocuk sokağı uygulaması genel olarak değerlendirildiğinde bölgesel bir ihtiyaç olduğu anlaşılmaktadır. Esenler ilçesinin park ve yeşil alan olarak yetersiz ve trafik yoğunluğunun fazla olması bu uygulamanın ortaya çıkmasında etkili olmuştur.

3.2.2. Esenler Belediyesi'nin çocuklara sunduğu kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler

Esenler Belediyesi'nin çocuklara yönelik kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlerini 6 başlık altında aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür (Esenler Belediyesi, 2012-2016 Faaliyet Raporu).

Tablo 7: Esenler Belediyesi Çocuklara Yönelik Kültürel, Sanatsal ve Sportif Faaliyetler Tablosu

Esenler Belediyesi'nin Çocuklara Yönelik Kültürel, Sanatsal ve Sportif Faaliyetleri	
Özel Gün ve Haftaları Anma ve Kutlama	23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı, Dünya Çocuk Hakları Günü, Öğretmenler Günü, Anneler Günü, Dünya Çocuk Günü, 18 Mart Çanakkale Şehitlerini Anma, Yaşlılar Haftası, Polis Haftası
Tiyatro ve Sinema Gösterimi	Çocuk Tiyatrosu, Çocuk Sineması
Sanat Kursları	Türk Musikisi Korusu, Bağlama, Şan, Diksiyon, Dijital Fotoğraf Atölyesi, Tiyatro Atölyesi, Sinema Atölyesi, Resim Atölyesi, Edebiyat Atölyesi, Türk Halk Oyunları, Ney, Kemeçe, Keman, Kanun, Gitar, Flüt, Piyano, Kalem İş, Klarnet, Horon, Drama, Takı Tasarım, Karikatür, Tezhip, Ud, Alimünyum Folyo, Kaligrafi, Hüsnü Hat, Ebru vd.
Gezi Organizasyonları	Çanakkale Gezisi, İstanbul Boğazı Gezisi, Konya Gezisi, Edirne Gezisi
Uçurtma Şenlikleri	Esenler Uçurtma Şenliği
Sportif Etkinliklerde Bulunma	Yaz Spor Okulları (Futbol, Basketbol, Voleybol, Yüzme, Karate, Güreş, Tekvando, Masa Tenisi, Badminton) İzcilik Faaliyetleri, Uluslararası Spor Müsabakaları, Okullararası Spor Müsabakaları, Esenler Spor Kompleksi Bünyesindeki Spor Faaliyetleri

Özel Gün ve Haftaları Anma ve Kutlama: Toplumun değerlerini yansıtmaları açısından önemli olan özel gün ve haftalarda yapılan kutlamaların bir kısmı Esenler Belediyesi tarafından da kutlanmıştır. Esenler Belediyesi'nce çocuklara yönelik düzenlenen kutlamalar her yıl gerçekleştirilen Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nın yanı sıra 2015 yılında gerçekleştirilen Dünya Çocuk Hakları Günü kapsamlı bir şekilde

kutlanmıştır. 23 Nisan Etkinliklerine belde çocuklarının yanı sıra farklı ülkelerdeki çocuklar da iştirak etmiştir. Dünya Çocuk Hakları günü kutlamalarına içlerinde Suriyeli çocuklarında bulunduğu 1000 çocuk katılmıştır. Öte yandan Esenler Belediyesi bünyesindeki Çocuk Sokağı ve Esma Biltaci Anne Çocuk Kampüsü ve Dede-Torun Merkezi öğrencilerine yönelik olarak Öğretmenler Günü, Anneler Günü, Dünya Çocuk Günü, Çanakkale Şehitlerini Anma Haftası, Polis Haftası, Yaşlılar haftası münasebetiyle çeşitli kutlamalar ve etkinlikler düzenlenmiştir (Esenler Belediyesi, 2012-2016 Faaliyet Raporu).

Esenler Belediyesi 23 Nisan kutlamalarını Barış Ekmeği Festivali adında geniş katılım ve faaliyetler ile gerçekleştirmektedir. Bu konuda Esenler Belediyesi Kültür ve Sanat şefi olarak çalışan Yunus Beyin ifadeleri açıklayıcı niteliktedir.

“Bu yıl 9. düzenleyeceğimiz barış ekmeği festivali uluslar arası bir katılım ile gerçekleşiyor. 23. Nisanı barış, ekmek ve çocuk olmak üzere üç temel üzerine yapıyoruz. Barış tüm dünyada barışı istiyoruz, çocuk masumiyeti simgeliyor, ekmek ise emeği simgelemektedir. Dolayısıyla bu üçünü bir araya getirip barış ekmeği festivali dedik. Ülkelerden davet ettiğimiz çocuklar un ve suyu ülkelerinden getiriyorlar. Burada bir hamur yoğuruyoruz. Ve bu hamurdan ekmek yapıyoruz. Bu ekmeğimizi Meclis Başkanımıza, Başbakanımıza, Cumhurbaşkanımıza götürüp hep beraber paylaşıyoruz ve dünyaya barış mesajlarımızı veriyoruz.”(Kişisel Görüşme, Yunus Bey, 2017).

Tiyatro ve Sinema Gösterimi: Hayatlarının erken dönemlerinde sanatla tanışıp yeteneklerini keşfetme ve eğitimi görsel hale getirmesi açısından çocuk tiyatrosu ve çocuk sineması çocuklar açısından değer kazanmaktadır. Esenler Belediyesi bünyesinde gerçekleştirilen çocuk sinema ve tiyatro sayıları ile bu etkinliklerden faydalanan kişi sayısı aşağıda özetlenmiştir (Esenler Belediyesi, 2012-2016 Faaliyet Raporu).

Tablo 8: Esenler Belediyesi’nin Düzenlediği Çocuk Tiyatro ve Sinema Sayıları Tablosu

	Düzenlenen Çocuk Tiyatrosu sayısı	Katılan Kişi Sayısı	Düzenlenen Çocuk Sinema sayısı	Katılan Kişi Sayısı
2014	33	20000	17	6650
2015	38	23000	23	8000
2016	48	27202	44	14678

Kaynak: Esenler Belediyesi 2014-2016 Faaliyet Raporları

Çocuklara yönelik tiyatro ve sinema gösterimlerinin çocuklar açısından önemi Esenler Belediyesi Kültür Sanat Şefi Yunus Beyin ifadelerinde de açıklık kazanmaktadır.

“2009 yılında burada başladı kültürel faaliyetler. 2014 yılı itibariyle Kadir Topbaş Kültür Merkezinin açılmasıyla hem tiyatro gösterimleri hem çocuk sinemaları hem de çocuklara özel tematik eğitimler artış gösterdi. Geçen yıl yani 2016 yılında da Adem Baştürk Kültür merkezinin açılmasıyla birlikte her hafta sonu çocuk tiyatrosu, Kadir Topbaş Kültür Merkezinde ise her hafta sonu çocuk tiyatrosu ve çocuk sineması olmak üzere çocuklara yönelik birçok faaliyet yapıldı. Biz buraya ilk defa çocuk tiyatrosu getirdiğimizde burada çocuklar çocuk tiyatrosu ile tanışmamışlardı. Yani tiyatro sanatını bilmiyorlardı. Nerede alkışlayacak, nerede dinleyecek, nerede gülecek bunu dahi bilemiyorlardı ama şu anda Esenler’in profesyonel bir dinleyici kitlesi oldu. Çocuk tiyatrolarında bunu çok güzel fark ediyoruz. Dolayısıyla çocukları sanata yönlendirmede bu bir temel değer. Sanata ulaşan çocuklar başkanımızın deyimiyle diğer kötü alışkanlıklardan uzak durmuş oluyor.” (Kişisel Görüşme, Yunus Bey, 2017).

Sanat Kursları: Esenler Belediyesi tarafından verilen sanat kursları Esenler Sanat Evi (ESEV) çatısı altında düzenlenmektedir. Bu kurslar direkt olarak çocuklara yönelik olmasa bile faaliyet alanı geniş olması ve hedef kitlesinin 8-80 yaş aralığı olması sanat kurslarını çocukların bolca faydalandığı aktiviteler haline getirmiştir. ESEV’ DE verilen kurslar ve katılımcı sayıları aşağıdaki tabloda özetlenmiştir (Esenler Belediyesi, 2012-2016 Faaliyet Raporu).

Tablo 9: Esenler Belediyesi Tarafından Düzenlenen Sanatsal Kurslar Tablosu

Kurs İsmi	2012	2013	2014	2015	2016	Kurs İsmi	2012	2013	2014	2015	2016
Türk Musiki Korosu	6	17	18	42	25	Klarnet	13	59	30	25	30
Bağlama	299	192	163	41	76	Horon	50	40	-	-	30
Şan	60	51	34	28	32	Karikatür	43	78	78	9	16
Diksiyon	152	127	56	18	62	Drama	60	47	176	30	65
Dijital Fotoğraf Atölyesi	132	52	25	12	22	Takı Tasarım	14	-	-	-	-
Tiyatro Atölyesi	186	57	44	40	81	Tezhip	19	27	48	10	13
Sinema Atölyesi	57	27	-	-	-	Ud	9	9	-	8	16
Resim Atölyesi	202	439	100	88	93	Kaligrafi	20	42	29	39	37
Edebiyat Atölyesi	37	43	8	8	32	Hüsnü Hat	56	87	107	25	77
Türk Sanat Müziği Solfeji	4	-	-	-	-	Ebru	65	179	302	41	50
Halk Oyunları	94	58	60	113	105	Desen Tasarımı	13	-	-	-	-
Ney	228	231	72	86	66	Uygulamalı Türk Halk Müziği	8	-	-	-	-
Kemençe	55	45	27	23	44	Çello	3	13	-	-	-

Keman	326	112	80	56	200	Osmanlı Türkçe si	5	26	33	40	35
Kanun	9	-	-	-	-	Tambur	5	-	-	-	-
Gitar	713	683	262	149	170	Perküsyon	10	19	-	19	18
Flüt	21	-	-	-	-	Filograf	-	20	18	19	21
Piyano	110	47	42	84	67	Yan Flüt	18	55	20	35	15
Kalem İşi	4	-	85	-	-	Rölyef	-	31	14	-	14

Kaynak: Esenler Belediyesi 2012-2016 Faaliyet Raporları

Esenler Sanat Evi bünyesindeki kurslardan yukarıdaki tabloda verildiği üzere 2012 yılında toplamda 3060, 2013 yılında 3357, 2014 yılında 2293, 2015 yılında 2526, 2016 yılında ise 1753 kişi hizmet almıştır. Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere sanat kursları çok yönlü olmuştur.

Gezi Organizasyonları: Esenler Belediyesi tarafından çocuklara yönelik gezi organizasyonu 2015 yılında tarih bilincinin oluşması açısından Çanakkale’ye yapılmıştır. Bu kapsamda Çanakkale Savaşının 100. Yılı dolayısıyla 1915 çocuk ilçedeki okullardan seçilerek Çanakkale gezisi gerçekleştirilmiştir (Esenler Belediyesi, 2015 Faaliyet Raporu, s.168). Ayrıca Çanakkale, İstanbul, Konya ve Edirne illerine de geziler düzenlenmiş ancak bu geziler tüm halka açık olacak şekilde gerçekleştirilmiştir (Esenler Belediyesi, 2012-2016 Faaliyet Raporu).

Esenler Belediyesi’nce Çanakkale’ye düzenlenen geziler Çanakkale Günleri projesiyle gerçekleştirilmektedir. Bu projenin nasıl işlediği ve amacıyla ilgili olarak Esenler Belediyesi kültür sanat şefi Yunus Bey’in ifadeleri açıklayıcı niteliktedir.

“Çanakkale günleri projesiyle Esenlerde bulunan ilk, orta ve lise sınıflarında öğrenim gören öğrencilerden her sınıftan birer öğrenci seçip bu öğrencilere Çanakkale gönüllüsü dedik. Bu öğrencilerle iki gece Çanakkale’de kaldık ve Çanakkale’nin tarihini yerinde öğrendik. Daha sonra buraya gelip Çanakkale ile ilgili bir film izlettik. Toplamda 1915 genç. Tamamı Çanakkale ile ilgili seminere katıldılar, her biri Çanakkale ile ilgili öğrenilmesi ne gerekiyorsa öğrendiler. Buradaki amacımız Çanakkale ruhunu çocuklara aktarmak ve tüm Esenlerde bir Çanakkale algısı oluşturmak.”(Kişisel Görüşme, Yunus Bey, 2017).

Uçurtma Şenlikleri: Esenler Belediyesi tarafından 2013 yılında organize edilen uçurtma şenliğine ilçede bulunan birçok çocuk katılmıştır. Uçurtma şenliği Esenler ilçesinde yaşayan çocukların dışında zihinsel engelli çocukların da katılımıyla çocukların eğlenmelerinin yanı sıra zihinsel engelli çocukların toplumla bütünleşmesine yardımcı olmuştur (Esenler Belediyesi, 16.10.2017).

Sportif Etkinliklerde Bulunma: Esenler Belediyesi tarafından çocuklara yönelik sportif etkinlikler yaz spor okulu, izcilik kampı ve Esenler Spor Kompleksi bünyesinde verilen hizmetlerden oluşmaktadır. 7-14 yaş aralığındaki öğrencilerin fiziksel ve ruhsal iyilik hallerinin artırılması ve yaz dönemini sporla geçirmeleri adına her yıl yaz spor okulu

düzenlenmektedir. Bu çerçevede futbol, basketbol, voleybol, karate, güreş, tekvando, badminton, masa tenisi ve yüzme dallarında eğitimler ve çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir. Yaz spor okullarına 2012 yılında 2555, 2013 yılında 4750, 2014 yılında 5000, 2015 yılında 6000, 2016 yılında ise 4280 öğrenci katılmıştır (Esenler Belediyesi, 2012-2016 Faaliyet Raporu).

İzcilik kampı Esenler Belediyesi tarafından düzenlenen bir diğer spor etkinliğidir. İlçede bulunan öğrencilerin doğa ile tanışmaları ve doğa ile barışık bir yaşam sürmeleri adına her yıl farklı bir bölgede düzenlenen izcilik kampına 2012 yılında 150, 2013 yılında 250, 2014 yılında 250, 2015 yılında ise 390 öğrenci katılmıştır (Esenler Belediyesi, 2012-2015 Faaliyet Raporu).

Esenler Spor Kompleksi ve yüzme havuzu ise Esenler Belediyesi tarafından ilçe halkına spor yapma amacıyla sunulan diğer bir hizmettir. Bu spor kompleksinde çocuklara yönelik olarak da çeşitli faaliyetler gerçekleştirilmektedir. 2012-2016 yılları arasında spor kompleksi çatısı altında çocuklara sunulan hizmetler aşağıda özetlenmiştir (Esenler Belediyesi, 2012-2016 Faaliyet Raporu).

- Çocuklara yönelik spor oyunları ligi gerçekleştirildi (2012).
- İlçede bulunan okullara yönelik olarak güreş turnuvası gerçekleştirildi (2012).
- 11 ülkeden sporcu çocukların katılımıyla Balkan Şampiyonası gerçekleştirildi (2012).
- 7-14 yaş aralığındaki çocuklara yönelik yüzme yarışması gerçekleştirildi (2013).
- Okulların sömestr tatiline girmesiyle beraber tatilin iyi değerlendirilmesi adına satranç, güreş, tekvando vb. spor dallarında yarışmalar gerçekleştirildi (2013, 2014, 2015, 2016).
- Esenler Spor Kompleksinde eğitim alan minik kız-erkek voleybol takımları oluşturulup eğitimler verilmiştir (2013).
- Mendil kapmaca, yakan top, seksek gibi geleneksel oyunları tanıtımı yapılmış olup çocuk oyunları festivali gerçekleştirilmiştir (2013).
- 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı dolayısıyla 500 çocuğun iştirakiyle çeşitli spor dallarında yarışmalar düzenlenip çocuklara hediyeler verilmiştir (2013, 2014).
- İlçede bulunan ilkokul ve lise dönemi çocuklara badminton eğitimi verilerek 200 çocuğun katılımıyla yarışma düzenlenmiştir (2013).
- Çocukların ebeveynleriyle güzel zaman geçirme ve hem çocukların hem de ebeveynlerin birlikte spor yapmalarını amaçlayan “Anne-Baba-Çocuk Spor Yapıyor” projesi gerçekleştirildi (2014, 2015, 2016).
- Çocuklara yönelik bilek güreşi turnuvası gerçekleştirildi (2015, 2016).
- İlçede bulunan okullara çeşitli spor dallarını tanıtmak ve sevdirmek amacıyla söyleşiler gerçekleştirilmiştir (2016).

3.2.3. Esenler Belediyesi’nin çocuklara sunduğu eğitim ve sağlık hizmeti

Esenler Belediyesi tarafından çocuklara sunulan eğitim ve sağlık hizmeti aşağıdaki tabloda özetlenmiştir (Esenler Belediyesi, 2012-2016 Faaliyet Raporu).

Tablo 10: Esenler Belediyesi Tarafından Çocuklara Sunulan Eğitim ve Sağlık Hizmeti
Tablosu

Esenler Belediyesi Tarafından Çocuklara Sunulan Eğitim ve Sağlık Hizmeti	
Eğitim Destek Kursları	Eğitim Takviye Dersler, TEOG Hazırlık Kursu, YGS-LYS Hazırlık Kusu
Çocuklara Yönelik Eğitim, Konferans, Panel, Seminer ve Forumlar	Esenler Belediyesi'nce Düzenlenen Eğitim, Konferans, Panel vb.
Çocuk Üniversitesi Projesi	Esenler Belediyesi Çocuk Üniversitesi Projesi
Kitap Okuma Grupları	Bir Kitap Bir Dünya Projesi
Çocuklara Yönelik Yayınlar Oluşturma	Esen Çocuk Dergisi, Şehrimi Tanıyorum Boyama Kitabı
Çocuklara Yönelik Sağlık Hizmeti Sunma	Ağız ve Diş Sağlığı Taraması
Çocuk Ruh Sağlığına Yönelik Psikolojik Destek Hizmeti	Çocuk-Ergen Danışmanlığı

Eğitim Destek Kursları:

Esenler Belediyesi tarafından ilçedeki öğrencilerin derslerine yardımcı olunması ve merkezi sınavlarında başarılı olabilmeleri için eğitim destek kursları düzenlenmektedir. Bu kurslar okul derslerine yardımcı olmak, TEOG ve YGS-LYS sınavlarına hazırlık için gerçekleştirilmektedir. Esenler Belediyesi'nce 2016 yılında verilen eğitim destek kursları kapsamında okula derslerine takviye olması amacıyla 4014 saat Türkçe, 6696 saat Matematik, 3240 saat Fen Bilgisi, 3192 saat İngilizce ve 3348 saat sosyal bilimler dersi olmak üzere toplamda 20580 saat ders verilmiştir. Bunun yanı sıra TEOG, YGS ve LYS sınavlarına hazırlık eğitimleri de verilmiştir. Bu kapsamda 303 öğrenci Fen ve Anadolu liseleri olmak üzere toplamda 850 öğrenci farklı alanlarda liselere yerleşmiştir (Esenler Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.133).

Çocuklara Yönelik Eğitim, Konferans, Panel, Seminer ve Forumlar: Esenler Belediyesi'nce çocuklara yönelik eğitim, konferans, seminer vb. faaliyetler düzenlenmektedir. Bu çalışmaların bir kısmı direkt çocuklara ve gençlere olmakla beraber çocuk eğitimi gibi konularda ise ebeveynlere yönelik gerçekleştirilmektedir. Son 5 yılda Esenler Belediyesi'nce bu minvalde yapılan çalışmalar aşağıda özetlenmiştir (Esenler Belediyesi, 2012-2016 Faaliyet Raporu).

- Esenler ilçesindeki 27 ilkokulda öğrencilerin ebeveynlerine yönelik aile-çocuk iletişimi, çocuklarda problemli davranışlar, medya ile çocuk arasındaki bağ konularında seminer gerçekleştirilmiş olup 4320 kişiye ulaşılmıştır (2012).
- Esenler Belediyesi ve Yeşilay'ın işbirliğiyle Esenler ilçesinde bulunan okullardaki rehber öğretmenlere eğitimler verilmiş olup daha sonrasında bu rehber öğretmenler tarafından ilçede bulunan okullarda öğrencilere alkol, madde ve davranışsal bağımlılıklar konularında eğitimler verilmiştir. Bu eğitimlerden 10000 kişi faydalanmıştır (2013).

- Esenler Belediyesi’nce okul öncesi 3-6 yaş aralığında çocuğa sahip ailelerin çocukların gelişim evreleri hakkında bilinçlendirmek ve çocuklara olumlu davranış modelleri kazandırmak amacıyla Esenler ilçesindeki anaokulu öğrencilerinin ebeveynlerine yönelik 2 seminer gerçekleştirilmiştir (2014, 2015).
- Esenler Belediyesi ve paydaş kurumlarla birlikte “Çocuk, kent ve yerel yönetimler” konulu sempozyum düzenlenmiştir (2015).
- Esenler ilçesinde YGS sınavına hazırlanan öğrencilerin sınav stresini azaltmak adına “Sınav Kaygısı” konusunda seminer gerçekleştirilmiştir (2015).
- Esenler ilçesinde bulunan 17 okulda afet bilinci konusunda eğitim gerçekleştirilmiş olup 2500 öğrenci katılım göstermiştir (2016).
- Esenler Belediyesi’nce 0-8 yaş aralığında çocuğu olan ve çocuk bekleyen anneler yönelik haftalık pozitif çocuk-aile ilişkileri konularında seminerler düzenlenmiştir (2016).

Çocuk Üniversitesi Projesi: Çocuk Üniversitesi Projesi Esenler ilçesinde ikamet etmekte olan 7-14 yaş aralığındaki çocuklarda üniversite algısı oluşturmak ve eğitim ile bilimsel meraklarını teşvik etmek amacıyla çocukların üniversite ortamında eğitim almalarını sağlamaya yönelik bir projedir. Proje kapsamında 2013 yılından bu yana hizmet verilmekte olup 2014 yılında 120, 2015 yılında 45 ve 2016 yılında 350 öğrenci bu projeden faydalanmıştır (Esenler Belediyesi, 2014-2016 Faaliyet Raporu).

Kitap Okuma Grupları: Çocukların ve gençlerin kitap okuma alışkanlığı elde edebilmeleri adına Esenler Belediyesi’nce kitap okuma grupları organize edilmektedir. “Bir Kitap Bir Dünya” projesi ile çocuk ve gençleri okumaya teşvik etmek ve bu yolla çocuklara toplumsal değerleri de öğretmek bu çalışmaların temel amacıdır. Ayrıca kitap programlarının kolektif yani grup içinde olması ve bir öğretmen ya da kitap yazarı mihmandarlığında gerçekleştiriliyor olması okunulan kitabın iyi tahlil edilmesi ve anlaşılmasına vesile olmaktadır. Bu çerçevede Esenler Belediyesi’nce oluşturulan 250 kitap okuma grubuna 2000 öğrenci dâhil olmuştur (Esenler Belediyesi, 2015 Faaliyet Raporu, s.168). Esenler Belediyesi Kültür İşleri Müdürlüğünce verilen bu hizmet müdürlüğün kültür ve sanat şefi Yunus Bey’in ifadeleriyle açıklayıcı olmaktadır.

“Bir kitap bir dünya projesi bu sene 4. Yılında. Her okuldan kitap okumayı seven ilk, orta ve lise öğrencilerinden gönüllülük esasına dayalı olarak seçilen, her bir grubun 7 kişiden oluştuğu kitap okuma grupları oluşturduk. Şu an Esenler genelinde 300 grubumuz var. Bu grubun her birinin sorumlu hocası var. Biz bu gruplara yıl içerisinde toplam 8 tane kitap veriyoruz. Dolayısıyla 300 grubumuz var. 8 ile çarptığımız zaman çocuklara yıl içerisinde 20000 üzerinde kitap hediye ediyoruz. Çocuklar her ay bir kitabı okuyup kendi rehber hocalarıyla tahlil ediyorlar. Öte yandan çocukları müzelere götürüp orada okuma yaptırıyoruz. Kahvaltı programları, öğle yemekleri ile beraber kitapları tahlil ediyorlar ve İstanbul’un çeşitli noktalarını tanımış oluyorlar. Örneğin akvaryuma götürüldü, darıca hayvanat bahçesine götürüldü, minyatürke götürüldü. Bu gruplar hem kitap okuyorlar hem de bu tür faaliyetlerle kitap okumayı seviyorlar. Kitap okuma gruplarına seçtiğimiz kitapların tamamını milli eğitim ile birlikte istişare ederek seçiyoruz. Ayrıca o kitabın yazarı hayattaysa o kitabın yazarıyla buluşturuyoruz öğrencileri. O yazara kitabı ile ilgili sorularını soruyorlar. Eğer yazar hayatta değilse ve kabri İstanbul’da ise bir kabir ziyareti gerçekleştiriyoruz. Orada bir anma programı düzenliyoruz.” (Kişisel Görüşme, Yunus Bey, 2017).

Çocuklara Yönelik Yayınlar Oluşturma: Esenler Belediyesi’nce çocuklara yönelik oluşturulan yayın her yıl basılan ve her mevsim için ayrı olmak üzere 4 basım olarak çıkan Esen Çocuk Dergisi’dir. Çocukların donanımlarını arttırmak ve eğitimlerine

yardımcı olmak amacıyla basılan Esen Çocuk Dergisi 2014-2016 yılları arasında 10000'er adet basmıştır. Esen Çocuk Dergisi'nin yanı sıra 2015 yılında Esenler İlçesinin tarihi alanlarını çocuklara öğretmek ve el becerileri kazandırmak amacıyla 5000 adet Şehrimi Tanıyorum Boyama Kitabı öğrencilere ulaştırılmıştır (Esenler Belediyesi, 2014-2016 Faaliyet Raporu).

Çocuklara Yönelik Sağlık Hizmeti Sunma: Esenler Belediyesi'nce çocuklara yönelik sağlık hizmeti kapsamında ağız-diş sağlığı taramaları karşımıza çıkmaktadır. Esenler Belediyesi ve çeşitli sağlık kuruluşlarının beraber uyguladığı taramalar kapsamında 2012 yılında 2300, 2013 yılında 2360, 2014 yılında 2593, 2015 yılında 500 ve 2016 yılında ilçedeki tüm okullarda ağız-diş sağlığı taramaları gerçekleştirilmiştir (Esenler Belediyesi, 2012-2016 Faaliyet Raporu).

Çocuk Ruh Sağlığına Yönelik Psikolojik Destek Hizmeti: Esenler Belediyesi'nce ruh sağlığının korunması amacıyla 2010 yılında kurulan Psikolojik Danışmanlık Birimi kapsamında hizmet veren Çocuk-Ergen Danışmanlığı, alanında uzman personellerce hizmet vermektedir. Bu kapsamda davranışsal problemler, alt ıslatma, tırnak kemirme, öfke, yalan konuşma, kardeşler arası uyumsuzluk, okula uyum problemi, özgüven ve fobiler ile ilgili görüşmeler gerçekleştirilmektedir (Esenler Belediyesi, 2012- 2016 Faaliyet Raporu).

3.2.4. Esenler Belediyesi'nin çocuklara sunduğu sosyal yardım desteği

Esenler Belediyesi'nin sosyal yardım kapsamında çocuklara sunduğu destekler aşağıdaki tabloda özetlenmiştir (Esenler Belediyesi, 2012-2016 Faaliyet Raporu).

Tablo 11: Esenler Belediyesi'nin Çocuklara Sunduğu Sosyal Yardımlar Tablosu

ESENLER BELEDİYESİ'NİN ÇOCUKLARA SUNDUĞU SOSYAL YARDIMLAR	
Hoş Geldin Bebek Projesi	Esen Bebek Projesi
Sünnet Törenleri	Esenler Belediyesi'nce Düzenlenen Sünnet Organizasyonu
Yetim ve Öksüzlere Yönelik Sosyal Yardım	Esenler Belediyesi'nce Yetimlere Yönelik Yardımlar
Kırtasiye Yardımı	Defter Yardımı

Hoş Geldin Bebek Projesi: Esenler ilçesinde yeni doğum yapmış ailelerin ziyaret edilmesi ve destekte bulunulması amacıyla Esenler Belediyesi'nce aile ziyaretleri gerçekleştirilmektedir. “Esen Bebek Projesi” kapsamında ziyaret edilen ailelere içerisinde anne ve bebeğin ihtiyaçlarına yönelik olarak “Esen Bebek” çantası hediye edilmektedir. Projenin başladığı tarihten 2016 yılının sonuna kadar olan sürede 13286 çanta ailelere verilmiştir (Esenler Belediyesi, 2012-2016 Faaliyet Raporu).

Sünnet Törenleri: Esenler Belediyesi’nce her yıl gerçekleştirilen sünnet organizasyonları kapsamında çocuklara sünnet kıyafeti hediye edilmekle beraber önceden belirlenmiş sağlık kuruluşlarında çocukların sünnet işlemleri gerçekleştirilmektedir. Bu kapsamda 2012 yılında 1500, 2013 yılında 1750, 2014 yılında 1300, 2015 yılında 1100 ve 2016 yılında 1000 çocuk bu destekten faydalanmıştır (Esenler Belediyesi, 2012-2016 Faaliyet Raporu).

Yetim ve Öksüzlere Yönelik Sosyal Yardım: Esenler ilçesinde ikamet etmekte olan yetim ve öksüzlere yönelik bazı çalışmalar yapılmaktadır. Bu çalışmalar çocukları psiko-sosyal olarak güçlendirmenin yanı sıra ailelerine yalnız olmadıkları mesajını vermek gibi hedefler taşımaktadır. Ayrıca belde halkının birlik ve beraberliğini arttırmayı hedefleyen bu yöndeki çalışmalar toplumun bütünleşmesine hizmet etmektedir. Esenler Belediyesi tarafından yetim ve öksüz çocuklara ve ailelerine yapılan hizmetler aşağıda özetlenmiştir (Esenler Belediyesi, 2012-2016 Faaliyet Raporu).

- Çocukların sosyalleşmeleri ve toplumdan izole hissetmemeleri için gezi, hayvanat bahçesi, oyun parkı, restoran, tiyatro gösterisi, yunus gösterisi, çikolata ve oyuncak müzesine gidilmiştir.
- Bayram öncesi kıyafet yardımı gerçekleştirilmiştir.
- Anne ve çocukların birlikte güzel zaman geçirebilmeleri için kahvaltı organizasyonu yapılmıştır.
- Çocuklara birlik, beraberlik duygusu aşılamak ve motivasyonlarını yüksek tutmak amacıyla çocuk iftarı ve doğum günü kutlamaları gerçekleştirilmiştir.

Esenler Belediyesi tarafından yapılan bu çalışmalara 2012 yılında 494, 2013 yılında 509, 2014 yılında 925, 2015 yılında 506 ve 2016 yılında 465 yetim-öksüz çocuk ve ailesi faydalanmıştır (Esenler Belediyesi, 2012-2016 Faaliyet Raporu). Yukarıda ifade edilen hizmetlerin yanı sıra yetim ve öksüzlere yönelik aynı yardımlar da gerçekleştirilmektedir. Bu konuda Esenler Belediyesi Sosyal Yardım İşleri Müdürü Özcan Bey’in ifadeleri açıklayıcı niteliktedir.

“Esenlerde ne kadar yetim ve öksüz var onların isimlerini okullardan listeler halinde istedik. Çünkü en iyi bunu okullar biliyor. Daha sonra onlardan bir grup oluşturduk. Belli zamanlarda doğum günleri partileri yapıyor, onları gezmeye götürüyoruz, bayramlarda kıyafet yardımı yapıyoruz. Senede bir kere olmak üzere de piknik yapıyoruz. Ayrıca yetim ailelerini kapsayacak şekilde market kartı veriyoruz. Belediyemize ait, hayırseverlerin katkılarıyla oluşturulmuş bir marketimiz var. Bu market kartıyla çocuklar oradan da ihtiyaçlarını giderebiliyorlar. Bir yetim için aylık 150 lira yüklüyoruz bu karta. Bu kartla aile isterse kendi ihtiyaçlarını da karşılar. İsterse çocuğuna elbise de alır. Çikolatasından tutun oyuncağına kadar malzemeler var marketimizde. Tabi bu hayırseverlerin bağışlarıyla oluşturuldu. Yani bir nevi gönüllü katılımı da sağlıyoruz.” (Kişisel Görüşme, Özcan Bey, 2017).

Kırtasiye Yardımı: Esenler Belediyesi tarafından son 5 yıldır geri dönüşüm tesislerinde ayrıştırılarak elde edilen 500 bin defter Esenler ilçesindeki öğrencilere dağıtılmaktadır. Bu sayede hem geri dönüşümle atıklardan faydalanılmış olup hem de öğrencilerin defter ihtiyacı karşılanmaktadır (Esenler Belediyesi, 2015 Faaliyet Raporu, s.171).

3.2.5. Esenler Belediyesi'nin çocuklara sunduğu diğer hizmetler

Esenler Belediyesi tarafından çocuklara sunulan ve yukarıda kategorileştirilerek açıklanan hizmetlerin yanı sıra Dede-Torun Merkezi, Bilgi Evleri, Çocuk Meclisleri ve çocukların dileklerini yerine getirmek amaçlı 365 Gün 365 Çocuk Projesi bu başlık altında incelenecektir. Esenler Belediyesi tarafından sağlanan bu hizmetler aşağıdaki tabloda özetlenmiştir (Esenler Belediyesi, 2012-2016 Faaliyet Raporu).

Tablo 12: Esenler Belediyesi'nin Çocuklara Sunduğu Diğer Hizmetler Tablosu

Esenler Belediyesi'nin Çocuklara Sunduğu Diğer Hizmetler	
Dede-Torun Merkezi	⇒ Esenler Belediyesi Dede-Torun Yaşam Merkezi
Bilgi Evleri	⇒ Esenler Belediyesi Bilgi ve Hikmet Evleri (ESGEV)
Çocuk Meclisi	⇒ Esenler Belediyesi Çocuk Meclisi
365 Gün 365 Çocuk Projesi	⇒ Esenler Belediyesi 365 Gün 365 Çocuk Projesi

Dede-Torun Merkezi: Esenler Belediyesi bünyesinde hizmet vermekte olan Dede-Torun Merkezi bir ilk olma özelliği taşımaktadır. 1023 m2 alana sahip bu merkez dede-nene ve torunların sosyal olarak vakit geçirebileceği bir merkez olmakla beraber kuşakların birbirleri ile buluşmalarına da hizmet etmektedir (Esenler Belediyesi, 23.10.2017). Bu merkez kapsamında çocuklar için; oyun odası, masal odası, satranç odası, 7-14 yaş çocuklar için akıl odası oyunları, 3-6 yaş grubu çocuklar için etkinlik odası, ilköğretim hazırlık kursu ve sinema odası bulunmaktadır. Dedeler için; akıl oyunları, ücretsiz berber hizmeti, şark odasında okuma ve sohbet saatleri gerçekleştirilmektedir. Nineler için; spor, kokulu taş, sabun kursları, örgü ve sohbet, kuran-ı kerim dersi, Cuma sohbeti, torunlar ile birlikte etkinlik odasında sanat etkinlikleri yapılmaktadır. Dede-nine ve torunlar için ise birlikte vakit geçirebilecekleri hobi bahçesi (sebze-meyve ekimi, toprak çapalama ve ekili ürünleri sulama), çeşitli oyunlar, halı dokuma kursu, satranç kursu, sağlık semineri ve ücretsiz göz ve diş muayenesi yapılmaktadır (Esenler Belediyesi, 2017 Tanıtım Broşürü). Öte yandan yaşlılar haftası kutlaması, ninni yarışması ve geziler düzenlenmiştir (2016 Faaliyet Raporu, s.212). Dede-Torun Yaşam merkezinden faydalanan dede-nene ve torun sayısı ile bu merkezin önemi hakkında merkezin müdiresi Birsan Hanımın ifadeleri açıklayıcı niteliktedir.

“3 yaşından 12 yaşına kadar çocuklarımız var. Dedeler ve neneleriyle geliyorlar. Okul öncesi olanları 3,4,5 yaş diye ayırdık. Sabah birde 17 kişilik okul öncesi grubumuz var. Haftanın 4 günü geliyorlar. Şu an 240 öğrencimiz var. Sadece öğrenciler bunlar bir de dede ve nenelerimiz var. Yukarıda şark odasından yararlanıyorlar. Tek başına gelen dedelerimiz yaklaşık 80 kişi bir de torunlarıyla birlikte gelenler var onlar da 140 kişi. 180 tane de babaannemiz var. Buranın amacı kuşaklar arası iletişimi sağlamak. Zaten birlikte vakit geçirmemizin sebebi o. Biz önce gelen çocuklarla top havuzunda vakit geçiriyoruz. Sonra etkinlik odasında dede ve nenesiyle kesme, yapıştırma, boyama... bu tarz şeyleri birlikte yapıyoruz. Akıl oyunlarında daha çok zeka geliştirici oyunlarımız mevcut. Bu senede 10 oyun ekledik bu oyunlara. Ayrıca görsel hafızalarını geliştirmek için oyunlarımız mevcut burada. Çok hoşlarına gidiyor o tarz oyunlar. Bu tür oyunlar büyüklerin bile ilgisini çekiyor. Daha sonra masal odasına geçiyorlar. Genellikle zaten küçük yaş grubunu seçiyoruz. Büyükleri de burada görsel hafızalarını güçlendirsinler diye yayın yaptığımız zaman bu odaya alıyoruz. Yukarıda kuran dersi alıyorlar. Ebru kursumuz var. Dedeler ise şark odasında daha çok vakit geçiriyorlar.” (Kişisel Görüşme, Birsan Hanım, 2017).

Merkezin diğer amaçları arasında çocukların sosyalleşmeleri ve bu sayede çocukların motor becerilerini geliştirmek ile yaşlıların nezdinde göçün olumsuz etkilerini azaltmak

ve kuşaklar arası iletişimi sağlamak gösterilebilir. Merkezin Müdiresi Birsen Hanım'ın ve Sosyal Yardım İşleri Müdürü Hamza Bey'in bu doğrultudaki ifadeleri konunun anlaşılması için anlamlıdır.

“Geçen sene 5 yaşında bir kız çocuğu vardı. Hiç konuşmayı bilmiyordu. Anne-baba haricinde ağzından çıkan bir laf yoktu. 3-4 ay buraya geldikten sonra arkadaşlarının yardımıyla o çocuğumuz değişti. Birde hobi bahçemiz var. Dede ve torunlarla beraber çapasını yaptık, ürünlerimizi topladık. Biber, patlıcan, domates vb. baya ürün topladık oradan. Teyzelerimizden biri şunu aktarmıştı “bize eski günlerimizi yaşattınız, senelerdir tarlayı çapalamamıştım demişti”.” (Kişisel Görüşme, Birsen Hanım, 2017).

“Yalnızlık günümüzde en büyük problemlerden biridir. İnsanlar aile kurduktan sonra büyükleri ile yaşamak istemiyorlar. Bir şekilde ayrılıyorlar. Tekrar aile birliğinin kuvvetlenmesi için en azından dede, torun ve nenelerin beraber olmasını istedik. Çünkü evde çok zor görüyorlar birbirlerini, belki aynı evin içinde değiller farklı binalardalar. Bunun için bu merkezi hizmete açtık. Torunlar burada anne-çocuk merkezimiz gibi okul öncesi eğitim de alıyorlar. Dedeleri ile neneleri ile ortak çalışmalar da yapıyorlar. Buradaki amaç dede-torun ve nenelerin beraber olmalarıdır. Yani kuşaklar arası iletişimi sağlamaya çalışıyoruz. Torunlar inanın dedelerini, babaannelerini evde görmedikleri kadar burada görüyorlar.”(Kişisel Görüşme, Özcan Bey, 2017).

Bilgi Evleri: Esenler Belediyesi tarafından 9-14 yaş aralığında bulunan çocuklara hizmet verilmesi amacıyla Esenler ilçesinde ilk olarak 2009 yılında hizmete başlayan Esenler Gençlik ve Bilgi Ev'lerinin sayısı bugün itibariyle 7 adettir. Esenler gençlik ve bilgi evlerinin hizmet amacı etüt, kulüp ve sosyal faaliyetlerin yapılmasının yanı sıra dini, ahlaki ve milli değerleri çocuklara öğretmektir. Bu hizmetlerden 2012 yılında 9108, 2013 yılına 15254, 2014 yılında 16000, 2015 yılında ise 19000 kişi faydalanmıştır (Esenler Belediyesi, 2012-2015 Faaliyet Raporu). 2016 yılı içerisinde ESGEV'ler bünyesindeki sanat kurslarından 674, el sanatlarından 456, görsel sanatlardan 527 öğrenciye hizmet ulaştırılmıştır. Ayrıca çeşitli spor branşlarından 707, kulüp etkinliklerinden 3610, psikolojik destekten 816 öğrenci faydalanmıştır. Ayrıca 426 adet seminer ve toplantı gerçekleştirilmiştir (Esenler Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.134-136). Yapılan hizmetler ve faydalanan çocukların sayısından da anlaşılacağı üzere Esenler Belediyesi'nde hizmet vermekte olan ESGEV'lerin çocuklar için önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Çocuk Meclisi: Esenler ilçesinde bulunan çocukların sorun, talep ve projelerini ifade edebilmeleri ve faaliyetler gerçekleştirmeleri adına 14 komisyon ve 120 üyeden oluşmaktadır. 8-14 yaş aralığındaki çocuk üyelerden oluşan çocuk meclisinin amacı çocukların sosyal, kültürel, eğitim vb. alanlarda çocukların sorun ve taleplerini çocukların dilinden ve yine çocukların ifadeleriyle görmektir (Esenler Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, s.138).

365 Gün 365 Çocuk Projesi: Esenler ilçesinde bulunan yoksul, engelli, yetim-öksüz ailelerinin çocuklarına yönelik olarak çocukların dileklerini gerçekleştirmek amacıyla Esenler Belediyesi'nce 365 Gün 365 Çocuk Projesi uygulanmaktadır. Bu projeye çocukların toplumla kaynaşması hedeflenmekte olup yukarıda ifade edilen dezavantajlı çocuklardan 365 kişiye her yıl özel hizmetlerde bulunmaktadır (Esenler Belediyesi, 2013 Faaliyet Raporu, s.181).

SONUÇ VE ÖNERİLER

Batı’da çocukluk ile ilgili yapılan çalışmalar tarihsel süreç içerisinde çocukların minyatür yetişkinler olarak algılandığını ve uzun bir dönem çocukluğa ilişkin bir tanımlama yapılmadığını ortaya koymaktadır. Bu konuda batıda yapılan ilk çalışma 1962 yılında Phillepe Aries’in “Centuries of Childhood” adlı eseri ile başlamıştır. Bu çalışma ve sonrasında çocukluğun tarihiyle ilgili yapılan araştırmalar Antik Yunanda ve Ortaçağda çocukluk kavramının olmadığı ile ilgili ciddi eleştiriler getirmektedir. Çocukluğun, yakın tarihe kadar ele alınılmaması çocuğa bir yetişkin gibi davranılması durumunu beraberinde getirmiş olup, bu durum çocuğun zorlu yaşam koşullarına maruz bırakılmasını ve örselenmesini beraberinde getirmiştir.

Günümüzde çocukluk, insan hayatının önemli bir evresi ve özel olarak ilgilenilmesi gereken bir dönemi olarak görülmeye başlanmış olup çeşitli bilim dalları (psikoloji, pedagoji, sosyal hizmet, tıp vb.) tarafından kendi alanlarınca incelenir hale gelmiştir. Bu durum, tarihsel süreç içerisinde çocuğa yönelik gayri insani davranışların minimize olmasını sağlamıştır. Ancak sanayi devrimi ve kentleşmenin bir sonucu olarak çocuk işçiliği, çocuk ihmal ve istismarı ile sokakta yaşayan çocuklar gibi sorunlar günümüzde çocukluğu tehdit eden unsurlar olarak varlığını korumaktadır.

Çocukluğu tehdit eden bir diğer unsur da kentleşme ile beraber çocuk oyun alanlarının daralması ve çocuğun doğal oyun alanı olarak görülen sokakların güvensiz olarak görülmesidir. Bu durum şehirleri şekillendiren yerel yönetimlere bilhassa da belediyelere önemli görevler yüklemektedir. Çocukların rahatça hareket edebilecekleri alanlar oluşturmak, sosyalleşebilecekleri faaliyetler gerçekleştirmek ve dezavantajlı çocuklar için sosyal hizmetlerde bulunmak belediyelerin görevleri arasında sayılmaktadır.

Yerel yönetimlerin en önemli unsuru olan belediyelerin Türkiye’deki yasal mevzuatına bakıldığında 1930 yılında yayımlanan ve 2005 yılına kadar yürürlükte kalan 1580 Sayılı Belediye Kanunu göze çarpmaktadır. Bu kanunun bir yasadan ziyade bir yönetmeliği andırması, belediyelerin hareket alanını daralttığı gibi sosyal içerikli işlerde de belediyelere pek görev vermediği işaret etmektedir. Türkiye’de yerel yönetimlerin dönüşümü 2004 yılında yayımlanan Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 2005 yılında yayımlanan Belediye Kanunu ile gerçekleşmiştir. 2012 yılında il özel idarelerinin görevlerinin büyükşehir olan yerlerde büyükşehir belediyelerine aktarılmasıyla, belediyelerin çalışma alanı genişletilmiş olup sosyal içerikli işlerde önemli sorumluluklar yüklendiği görülmektedir.

5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası ve 5393 Sayılı Belediye Yasasıyla sosyal içerikli işlerde çeşitli görevler yüklenen belediyeler, çocuklara yönelik birçok faaliyet gerçekleştirmeye başlamıştır. Bu faaliyetler; çocuklara yönelik çevresel düzenlemeler, kültür, sanat, spor, sağlık, eğitim ve sosyal hizmet olmak üzere geniş bir alanda gerçekleştirilmektedir. Bu tür faaliyetlerin yerel yönetimler tarafından veriliyor olması, halka yakınlık ilkesi ile değerlendirilmekte olup faydalılığına vurgu yapmaktadır.

Bu çalışmanın gerçekleştiği yer olan Esenler Belediyesi'nin çocuklara yönelik gerçekleştirmekte olduğu uygulamaları daha iyi analiz etmek adına, çalışmanın sahası olan Esenler ilçesinin sosyal, demografik ve kültürel yapısına bakmakta fayda bulunmaktadır. Bu doğrultuda Esenler ilçesine bakıldığında göç ile şekillenmiş bir ilçe olduğu ve 157 bini çocuk olmak üzere 457 bin nüfusa sahip kalabalık bir belde olduğu anlaşılmaktadır. Ekonomik olarak genellikle orta ve alt gelir grubunun ikamet ettiği ilçede, göçün ve kalabalık kentleşmenin bir sonucu olarak sosyal problemlerin yoğun yaşandığı görülmektedir.

Esenler Belediyesi'nce çocuklara yönelik gerçekleştirilen faaliyetler, çevresel düzenlemeler, kültürel ve sanatsal faaliyetler, sportif etkinlikler, eğitim, sağlık, sosyal yardım ve diğer hizmetler olarak tasnif edilmiştir. Yapılan çalışmaların çok yönlü olması, hayatın birçok alanında çocuklara ulaşılmasını ve hizmette bulunulmasını sağlamıştır. Aynı zamanda verilen hizmetlerin ücretsiz olması bu hizmetlere erişimi kolaylaştırmıştır.

Esenler Belediyesi'nin çocuklara yönelik gerçekleştirmekte olduğu çevresel düzenlemeler; park ve çocuk oyun grupları, çocuk sokağı ve anne çocuk kampüsü ve bilim parkı olmak üzere üç grupta ele almak mümkündür. İlçedeki parklara bakıldığında toplamda 54 parkın olduğu ve içinde çocuk oyun grubu bulunan park sayısının ise 43 olduğu belirlenmiştir. Park alanlarının ilçedeki çocuk nüfusuna oranına bakıldığında çocuk başına düşen oyun alanının 0,12425 metrekare olduğu saptanmıştır. Bu sonuç çocuk oyun alanlarının çok yetersiz olduğu ve çocukların özgürce hareket edebilecekleri alanları kısıtladığını göstermektedir. İlçede bilim parkının varlığı ise çocuklarda bilimsel merak oluşturduğu, çocukların sosyalleşmesine vesile olduğu ve oyun ile bilimin birleştirilerek özendirildiği bir park olarak karşımıza çıkmaktadır. İlçedeki Çocuk Sokağı ve Anne-Çocuk Kampüsü'nün ise Türkiye'de bir ilk olduğu görülmektedir. Kentleşmenin beraberinde çocuk oyun alanlarını daralttığı ve çocukların doğal oyun alanı olan sokakları güvensiz hale getirdiği bir belde içerisinde trafikten arındırılmış ve çocuklara göre dizayn edilmiş bir sokağın varlığı çocuklar açısından önem arz etmektedir. Ayrıca çocuk sokağının bir kampüse sahip olması ve bu kampüs içerisinde kapalı bir çocuk oyun alanı, kütüphane, çocuk oyun grubu ve çocukların anneleri için çeşitli kurslar olması çocukların oyun süresini uzattığını, aynı zamanda eğitsel bir özellik taşıdığını göstermektedir.

Esenler Belediyesi'nin çocuklara yönelik gerçekleştirmekte olduğu kültür, sanat ve sportif faaliyetleri; özel gün ve haftaları anma, çocuk tiyatro ve sineması, sanat kursları, gezi organizasyonları, uçurtma şenliği ve sportif etkinlikler olmak üzere altı başlık altında ele almak mümkündür. Belediyenin çocuklara yönelik olarak özel gün ve haftaları anma konusunda özenli davrandığı ve birçok özel günü kutladığı görülmüştür. Özellikle 23 Nisan kutlamalarının geniş katılımlı ve uluslararası gerçekleştiriliyor olması, çocukların dünyanın birçok yerinden akranlarıyla tanışmasını ve milli değerleri benimsemelerini sağlamaktadır. Çocuk tiyatro ve sinema gösteriminin 2014 yılından bu yana artarak devam ettiği, bu sayede çocukların görsel ve işitsel sanatlara ilgi duymalarını ve sosyalleşmelerini sağlanmaktadır. İlçede verilen sanat kurslarının ise çok çeşitli olduğu; ve çocukların akranlarıyla daha fazla vakit geçirebildikleri, aynı zamanda bir sanat dalıyla ilgili olma fırsatı yakalayabildikleri görülmektedir. Belediyenin çocuklar için

gerçekleştirdiği bir diğer kültürel hizmet ise gezi organizasyonlarıdır. Bu organizasyonların en kapsamlısı ilçede bulunan 1915 çocuk ve genç ile Çanakkale'ye düzenlenen gezidir. Bu gezinin çocuklara milli ve manevi duyguları aktarmak açısından önemli olduğu görülmektedir. Çocukların eğlenmeleri açısından değerlendirilen uçurtma şenliklerinin ise ilçede sadece 2013 yılında gerçekleştirildiği anlaşılmaktadır. Belediyenin çocuklara sunduğu en önemli hizmetlerden biri olan sportif etkinliklerde çok yönlü faaliyetler gerçekleştirildiği görülmektedir. Bu durum çocukların sportif etkinliklerle alakadar olmasını dolayısıyla kötü alışkanlıklardan uzak durma ve sağlıklı bir yaşam sürmeleri adına önem arz etmektedir.

Esenler Belediyesi'nin çocuklara sunduğu hizmetler arasında eğitim hizmeti de bulunmaktadır. Bu kapsamda eğitim destek kursları, kitap okuma grupları, çocuklara hitap eden yayınlar çıkarma, çocuk üniversitesi projesi ve çocuklara yönelik panel, seminer, eğitim, konferans ve forumlardan bahsetmek mümkündür. Eğitim destek kursları okul derslerine yardımcı olmak ve lise ile üniversiteye giriş için düzenlenen merkezi sınavlara öğrencileri hazırlamak için gerçekleştirilmektedir. Bu doğrultuda 2016 yılı içerisinde Esenler Belediyesi'nce farklı branşlarda 20580 saat eğitim verilmiş olup birçok öğrencinin lise ve üniversiteye yerleşmesine yardımcı olunmuştur. Kitap okuma grupları ise Esenler Belediyesi'nin gönüllü katılım ile oluşturduğu okuma gruplarına dayanmaktadır. Bu proje ile öğrencilere kitaplar hediye edilip bir mihmandar eşliğinde kitap tahlilleri yapılmaktadır. Bu çerçevede 250 kitap okuma grubu oluşturulmuş olup 2000 kişi ile bu proje sürdürülmektedir. Bu çalışma ile öğrencilere kitap okuma alışkanlığı ve yorumlama kabiliyeti sağlanmaktadır. Çocuk üniversitesi ise belediyenin 7-14 yaş aralığındaki çocuklarda üniversite algısı oluşturmak amacıyla gerçekleştirilen ve öğrencilerin üniversite ortamında ders almasına dayalı bir projedir. Bu projeden son üç yıl içerisinde 515 öğrenci faydalanmıştır. Belediyenin eğitim alanında çocuklara sunduğu bir diğer hizmet ise çocuklara yönelik yayınların bastırılıp çocuklara ulaştırılmasıdır. Bu doğrultuda "Esen Çocuk" dergisi 2014-2016 yılları arasında 10000'er adet basılmıştır. Öte yandan çocuklara tarihi alanları öğretmek maksadıyla 5000 adet "Şehrimi Tanıyorum" boyama kitabı çocuklara ulaştırılmıştır. Eğitim alanında ele alınması gereken bir konu da çocuklara yönelik eğitim, seminer, forum, panel vb. çalışmaların yapılmasıdır. Bu eksende Esenler Belediyesi'nce aile-çocuk ilişkisi, problemleri davranışlar, medya-çocuk ilişkisi, bağımlılık, çocukların gelişim evreleri, sınav kaygısı ve afet bilinci konularında çocuklara ve ailelerine eğitimler verilmiştir.

Esenler Belediyesi'nin çocuklara sunduğu bir diğer hizmet alanı da sağlıktır. Belediyenin çocuklara sunduğu sağlık hizmetini; ağız ve diş sağlığı taramaları ve çocuk ruh sağlığına yönelik olarak çocuk-ergen danışmanlığı hizmeti olarak iki grupta incelemek mümkündür. Çocuklara yönelik ağız ve diş sağlığı taramaları sağlık alanındaki paydaş kurumlarla gerçekleştirilmiş olup binlerce kişiye ulaştırılmıştır. Çocukların ruh sağlığına yönelik olarak psikolojik danışma kapsamında oluşturulan çocuk-ergen danışmanlık biriminin çalışmaları görülmektedir. Bu kapsamda davranışsal problemler, alt ıslatma, öfke, yalan konuşma, kardeşler arası uyumsuzluk, okula uyum problemi, özgüven ve fobi gibi çocukların ruhsal dünyası açısından çok önemli konularda danışmanlık hizmetinin verildiği görülmektedir.

Esenler Belediyesi'nin çocuklara sunduğu bir diğer hizmet türü de sosyal yardımdır. Bu çerçevede belediye uygulamalarından “Esen Bebek” projesi, sünnet organizasyonları, kırtasiye yardımı ile yetim ve öksüzlere yönelik sosyal yardımlar ifade edilebilir. Esen bebek projesi ile yeni doğum yapmış annelerin evlerine ziyaretler gerçekleştirilip çocuk ve annenin ihtiyaçlarına yönelik bir çanta hediye edilmektedir. Bu kapsamda 2016 yılına kadar 13286 kişiye bu şekilde yardım yapılmıştır. Sünnet organizasyonları her yıl gerçekleştirilmekte olup çocuklara sünnet kıyafetlerinin hediye edilerek sünnetlerinin yapıldığı bir sosyal yardım türü olarak karşımıza çıkmaktadır. 2012-2016 yılları arasında toplamda 6650 çocuk bu hizmetten faydalanmıştır. Kırtasiye yardımı ise Esenler ilçesindeki atıklardan ayrıştırılarak elde edilen defterlerin beldedeki öğrencilere dağıtılmasıdır. Bu doğrultuda son 5 yılda 500 bin defter dağıtılmıştır. Esenler Belediyesi'nin çocuklara yönelik gerçekleştirdiği sosyal yardım türlerinden en önemlisi de yetim ve öksüzler için gerçekleştirilen yardımdır. İlçedeki yetim ve öksüzler tespit edilip hem market kartı (aylık 150 tl), hem bayram öncesi kıyafet yardımları hem de piknik, kahvaltılı organizasyonları gibi çocukların kendilerini toplumdan izole hissetmemeleri adına yapılan faaliyetler mevcuttur. Bu kapsamda 2012-2016 yılları arasında toplam 2799 kişi bu hizmetlerden faydalanmıştır.

Esenler Belediyesi'nin yukarıda ifade edilen hizmetlerin dışında kalan bilgi evleri, dede torun merkezi, çocuk meclisi ve 365 gün 365 çocuk projeleri de mevcuttur. Bilgi evleri; 9-14 yaş aralığındaki çocuklara hizmet vermekte olup etüt, kulüp ve sosyal faaliyetlerin gerçekleştiği merkezlerdir. Esenler Belediyesi bünyesinde yedi adet ESGEV (Esenler Gençlik ve Bilgi Evleri) bulunmaktadır. 2012-2015 yılları arasında toplamda 59342 kişiye hizmet vermişlerdir. Çocuklar tarafından en çok ilgi gören hizmetlerden olan bilgi evlerinin katılım sayısı dikkate alındığında çocuklar tarafından çokça kullanılan merkezler olduğu anlaşılmaktadır. Dede-torun merkezi ise Esenler Belediyesi'nin Türkiye'de bir ilk olarak uyguladığı hizmet modelidir. Dede-torun ve nenelerin ortak kullanım alanı olan merkezin en büyük amacı kuşaklar arası iletişimi sağlamak olarak açıklanmaktadır. Çocuklar için akıl oyunlarından sanatsal faaliyetlere kadar birçok hizmetin gerçekleştirildiği merkezin dede ve neneler için de ayrıca hizmetleri bulunmaktadır. Çocukların sosyalleşmesine yardımcı olunan merkezin, dede ve neneler için de yalnızlık duygusunun minimize edilmesi konusunda yardımcı olduğu ifade edilmektedir. Çocuk meclisi ise şehrin ve çocuk sorunlarının çocukların gözüyle görebilme imkânının sağlandığı bir hizmet türüdür. 8-14 yaş aralığındaki çocukların oluşturduğu çocuk meclisi 14 komisyon ve 120 üyeden oluşmaktadır. “365 Gün 365 Çocuk” projesi ise günde bir çocuğun dileğinin yerine getirilmesi adına oluşturulan ve çocuklara özel hizmet uygulanan bir projedir. Bu projenin hitap ettiği kesim ise daha çok dezavantajlı çocuklar olmaktadır. Bu anlamıyla sosyal hizmet adına önemli bir proje olarak görülmektedir.

Genel olarak ifade etmek gerekirse; Türkiye'de belediyeler tarafından çocuklara uygulanan çalışmaların bölgesel ihtiyaçlar gözetilerek gerçekleştirildiği ifade edilebilir. Nitekim Gaziantep ilinde mülteci sayısının fazla olması belediyenin mültecilere yönelik faaliyetler yapmasını beraberinde getirmiştir. Benzer şekilde Esenler ilçesinin yoğun

nüfusa sahip ve yeşil alan ile parkların yetersiz olmasının bir sonucu olarak çocuk sokağı uygulamasını hayata geçirdikleri anlaşılmaktadır.

Türkiye'nin kamu yönetimi anlayışına bakıldığında merkezi yönetimlerden yerel yönetimlere doğru bir yetki aktarımının olduğu görülmektedir. Merkezi yönetimin hantal bir yapıda olması, iş yükünün fazla olması ve yerele yetirince hâkim olamaması yerel yönetimlerin yetki ve sorumluluklarını arttırdığı anlaşılmıştır. Yerel yönetimlerin halka yakın olması özellikle sosyal çalışmalarda verimliliği arttırdığı sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

Yerel yönetimler nazarında sosyal içerikli hizmetlerin öneminin 2004 ve 2005 yıllarından sonraki mevzuat değişiklikleri ile arttığı ifade edilebilir. Bu kapsamda dezavantajlı konumda bulunan kadın, çocuk, engelli, yaşlı ve yoksul vatandaşlara yönelik sosyal hizmet ve sosyal yardımların arttığı söz konusudur. Toplumun en hassas gruplarından birini oluşturan çocuklar için de bu durum ifade edilebilmektedir. Bu çerçevede Esenler Belediyesi'nin örneklem olarak ele alındığı bu çalışmadan anlaşıldığı üzere çocuklar için eğitim, sağlık, spor, sanat ve sosyal yardım gibi çok geniş bir alanda hizmet üretildiği görülmektedir. Bu hizmetlerden ise çocukların sosyalleştiği, motor becerilerinin geliştiği, daha sağlıklı yaşadıkları ve eğitimlerine yardımcı olunduğu sonucu ortaya çıkmaktadır.

Bütün bu veriler ışığında şu önerilerde bulunabiliriz:

1. Kent merkezlerinde çocuk oyun alanlarının arttırılmasına yönelik park, çocuk sokakları ve çocuk oyun gruplarının sayısında artışa gidilip engelli çocuklar dâhil olmak üzere erişilebilirliğinin kolay olmasında fayda görülmektedir.
2. Çocuklara yönelik kültür, sanat ve spor dallarında hizmetlerin niceliği ve niteliğinin arttırılmasında yarar görülmektedir.
3. Esenler Belediyesi'nin Türkiye'de ilk defa uyguladığı "Çocuk Sokağı ve Anne Çocuk Kampüsü" ile "Dede-torun Merkezi" uygulamalarının çocukların rahatça oyun oynamaları ve kuşaklar arası iletişim gibi iki önemli sorunun çözümünde yardımcı olduğu görülmüştür. Bu kapsamda belediyeler tarafından özellikle bu iki uygulamanın örnek alınılması tarafımızca önerilmektedir.
4. Esenler Belediyesi özelinde ise, iki temel uygulama olarak Türkiye'de uygulanan kreş ve gündüz bakım evi ile çocuklara dolaylı olarak fayda sağlayan kadın konuk evinin eksikliği göze çarpmaktadır. Bu iki uygulamanın Esenler ilçesi için yararlı olacağına inanılmaktadır.

KAYNAKÇA

- 1580 Sayılı Belediye Kanunu. (1930). T. C. Resmi Gazete. No: 1471. 14 Nisan 1930.
- 2709 Sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Kanunu. (1982). T. C. Resmi Gazete. No: 17844, 20 Ekim 1982.
- 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu. (1983). T. C. Resmi Gazete. No: 18059. 7 Ekim 1920.
- 442 Sayılı Köy Kanunu. (1924). T. C. Resmi Gazete. No: 68. 7 Nisan 1924.
- 5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu. (2004). T. C. Resmi Gazete. No: 23 Temmuz 2004.
- 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu. (2005). T. C. Resmi Gazete. No: 25745. 4 Mart 2005.
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu. (2005). T. C. Resmi Gazete. No: 25874. 13 Temmuz 2005.
- 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2012). T. C. Resmi Gazete. No: 28489. 6 Aralık 2012.
- Açıkgöz, Z. (2014). Bir Yerel Yönetim Reformu Olan İl Özel İdaresi Kanunu İle Getirilen Yenilikler. Kemal Özden (Ed.), *Yerel Yönetimlerde Güncel Sorunlar ve Tartışmalar İçinde* (57-72). Ankara: Seçkin Yay.
- Adana Büyükşehir Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://www.adana.bel.tr/faaliyet-raporlari/>.
- Adapazarı Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://www.adapazari.bel.tr/upload/tr/dosya/dokumanyonetimi/142/02052017171600-2.pdf>.
- Adıgüzel, Y. (2016). Esenlerde Yaşamak, Memlekette Ölmek: Göç ve Kente Uyum Sürecinde Hemşehrilik. Murat Şentürk (Ed.), *Göç, Kentleşme ve Aidiyet Ekseninde Esenleri Anlamak İçinde* (185-221). İstanbul: Şehir Yay.
- Akço, S. (1997). Medeni Hukuk Açısından Çocuk. WALD (Ed.), *Çocuk Hakları ve Yerel Yönetim*, (99-133), İstanbul: Dünya Yerel Yönetim ve Demokrasi Akademisi Yay.
- Akyol, İ. T. (2012). *Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Ortaya Çıkış Sürecinin Günümüz Yerel Yönetim Sistemi Üzerine Etkileri*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Tokat.
- Alodalı, M. F. B. vd. (2010). Sosyal Refahın Sağlanmasında Yeni Bir Anlayış: Sosyal Belediyecilik ve Sakarya Büyükşehir Belediyesi Örneği. Bekir Parlak (Ed.), *Yerel Yönetimler Yerel Siyaset ve Kentsel Politikalar İçinde* (531-544). Bursa: Dora Yay.

Altındağ Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. https://www.altindag.bel.tr/Dosyalar/faaliyet_raporu_2016.pdf.

Ankara Büyükşehir Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. https://www.ankara.bel.tr/files/3414/9338/9501/2016_FAALYET_web2.pdf.

Ankara Büyükşehir Belediyesi. Bilim Merkezi. <https://www.ankara.bel.tr/sosyal-hizmetler/cocuk-hizmetleri/feza-gurse-y-bilim-merkezi>.

Ankara Büyükşehir Belediyesi. Çocuk Bakım Evleri. <https://www.ankara.bel.tr/sosyal-hizmetler/cocuk-hizmetleri/cocuk-bakim-evleri>.

Ankara Büyükşehir Belediyesi. Çocuk Meclisi. <http://cocukmeclisi.ankara.bel.tr/cocukmeclisi/tanitim>.

Ankara Büyükşehir Belediyesi. Sokakta Çalışan Çocuklar Merkezi. <https://www.ankara.bel.tr/sosyal-hizmetler/cocuk-hizmetleri/sokakta-calisan-cocuklar-merkezi>.

Antalya Büyükşehir Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. https://www.antalya.bel.tr/Content/UserFiles/Files/Raporlar%2FFaaliyetRaporlari%2F2016_antalya_buyuksehir_belediyesi_faaliyet_raporu.pdf.

Apak, E. (2017). *Etkinlik ve Geri Çekilme Kuramları Çerçevesinde Yaşlıların Yaşam Doyumlarının İncelenmesi: Bingöl İli Örneği*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yalova.

Aries, P. (1962). *Centuries Of Childhood*. New York: Vintage Books.

Arslan, C. (2009). *Türkiye’de Yerel Yönetimler ve 2004 Sonrası Yerel Yönetim Reformu*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Artan, T. (2012). *Yerel Yönetimlerde Sosyal Hizmetler*. Ankara: Sabev Yay.

Atakum Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://www.atakum.bel.tr/belgeler/faaliyet.pdf>.

Avcı, M. (2009). *Çocuk Suçluluğunun Toplumsal Nedenleri: Erzurum İli Örneği*, “Yayımlanmamış Doktora Tezi”. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzurum.

Aydın, M. (2009). *Sosyal Politika ve Yerel Yönetimler*, İstanbul: Yedirenk Yay.

Aygen, M. (2014). Sosyal Belediyecilik Üzerine Bir İnceleme: Elazığ Belediyesi Örneği. *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*. 1(1), (173-192).

Bağcılar Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. http://www.bagcilar.bel.tr/Files/faaliyetraporu/faaliyetraporu2016/faaliyetraporu2016/assets/common/downloads/bagcilarbelediyesi_faaliyetraporu2016.pdf.

Balçova Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://www.balcova.bel.tr/Upload/images/Kurumsal/Programlar/2016%20FAAL%C4%B0YET%20RAPORU%20%20BAL%C3%87OVA%20BELED%C4%B0YES%C4%B0-1.pdf>.

Barre, F. (1984). Çocuk ve Mekan ya da Yitirilmiş Kent. (Çev.: Murat Güvenç). *Mimarlık Dergisi*. 9(84), (14-17).

Baş, T. ve U. Akturan. (2013). *Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Seçkin Yay.

Başakşehir Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://basaksehir.bel.tr/uploads/docs/files/591aaf831595fBAAKEHRBELEDYES2016FAALYETR APORU.pdf>.

Bayrampaşa Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://www.bayrampasa.bel.tr/dosyalar/dosya/is-88om-2016-faaliyet-raporu.pdf>.

Bedir, E. (2016). Sosyal Politika Bilim Dalına İlişkin Genel Bilgiler. A. İlhan Oral, Yener Şişman (Ed.), *Sosyal Politika-1 İçinde* (2-27). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yay.

Beki, A. (2009). *Türkiye 'de Sosyal Belediyecilik Ümraniye Belediyesi Örneği*. İstanbul: Sena Ofset Baskı.

Beldağlı Velioğlu, Z. (2016). *Yeni Kamu Yönetimi Anlayışının Yerel Yönetimlerde Sosyal Devlet ve Sosyal Hizmete Etkisi*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Bergama Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://www.bergama.bel.tr/Images/files/Faaliyet-Raporlari/2016faaliyet.pdf>.

Beşiktaş Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://www.besiktas.bel.tr/Resimler/file/2016%20Faaliyet%20Raporu.pdf>.

Beylikdüzü Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://www.beylikduzu.bel.tr/icerik/stratejik-plan-ve-raporlar>.

Beyoğlu Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. http://www.beyoglu.bel.tr/download/Beyoglu_Faaliyet_Raporu_2016.pdf.

Bornova Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. https://bornova.bel.tr/wp-content/uploads/2017/07/faaliyet_rap_2016.pdf.

Buca Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://www.buca.bel.tr/files/1491894509.pdf>.

Bumin, K. (1983). *Batı 'da Devlet ve Çocuk*, İstanbul: Alan Yay.

Bursa Büyükşehir Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. http://www.bursa.bel.tr/dosyalar/birimek/strateji/faaliyet_raporlari/2016-2.pdf.

Bursa Büyükşehir Belediyesi. Bebek Bakım Kabinleri Annelerin Hayatını Kolaylaştırıyor. <http://www.bursa.bel.tr/bebek-bakim-kabinleri-annelerin-hayatini-kolaylastiriyor/haber/22555/>.

Canan, İ. (1981). *Çocuk Hakları Beyannamesi Işığında İslamda Çocuk Hakları*, İstanbul: Yeni Asya Yay.

Caner, C. (2010). AB Bütünleşme Politikalarında Yerel Yönetimler Arası İşbirliği ve Türkiye: Yapısal ve İşlevsel Bir Analiz. Bekir Parlak (Ed.), *Yerel Yönetimler Yerel Siyaset ve Kentsel Politikalar İçinde* (263-277). Bursa: Dora Yay.

Çakırer Özservet, Y. ve S. Boz. (2015). Çocuk Dostu Esenler ve Yerel Yönetim İlişkisi. Hatice Ayataç (Ed.), *Herkes İçin Dost Kentler İstanbul Esenler İlçesi Üzerine Değerlendirmeler İçinde* (86-111). İstanbul: Şehir Yay.

Çakırer Özservet, Y. (2015). Çocuk Dostu Belediyecilik. *TBB İller ve Bölgeler Dergisi*. 1(802), (38-43).

- Çanakkale Belediyesi. Bebek Bakım ve Emzirme Kabinleri Hizmete Başladı., <http://www.canakkale.bel.tr/icerik/13699/bebek-bakim-ve-emzirme-kabinleri-hizmete-basladi/>.
- Çankaya Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://www.cankaya.bel.tr/uploads/files/2016%20Y%C4%B1%C4%B1%20Faaliyet%20Raporu.pdf>.
- Çekmeköy Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <https://cekmekoy.bel.tr/isDosyalar/uploads/files/2016-yili-faaliyet-raporu.pdf>.
- Çiçek, Y. (2014). Geçmişten Günümüze Yerel Yönetimler. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(1), (53-64).
- Çocuk Koruma Kanununa Göre Verilen Koruyucu ve Destekleyici Tedbir Kararlarının Uygulanması Hakkında Yönetmelik. (2016). T.C. Resmi Gazete. No: 26386. 24 Aralık 2016.
- Çocuk Trafik Eğitim Parkları Yönetmeliği. (1998). T.C. Resmi Gazete. No: 23503. 24 Ekim 1998.
- Çorum Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. http://95.0.0.91/download/corum_belediyesi/2016_faaliyet_raporu.pdf.
- Deniz, E. (2016). Yaşlılara, Çocuklara ve Engellilere Sunulan Sağlık ve Sosyal Hizmetlerde Yerel Yönetimlerin Rolü ve Sorumlulukları: Çanakkale Belediyesi Örneği. Selma Karatepe vd. (Ed.), *Yerelleşme/ Merkezileşme Tartışmaları 9. Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı İçinde* (286-295). Ankara: Todaie Basım.
- Duyan, V. (2012). *Sosyal Hizmet Temelleri Yaklaşımları Müdahale Yöntemleri*. Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Yay.
- Düzce Belediyesi. Bebek Bakım ve Emzirme Kabinleri Hizmete Girdi. <http://www.duzce.bel.tr/detay.asp?id=32779>.
- Elazığ Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. http://www.elazig.bel.tr/img/files/yayinlar/Faaliyet_Raporlari/Faaliyet_Raporu_2016.pdf.
- Elkind, D. (1999). *Çocuk ve Toplum Gelişim ve Eğitim Üzerine Denemeler*. (Çev.: Demet Öngen). Ankara: Ankara Üniversitesi Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi Yay.
- Erdem, İ. (2011). *Yerel Siyaset ve Belediyecilik*, İstanbul: İlke Yay.
- Erenler Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. https://www.erenler.bel.tr/dokumanlar/669ef11ada07dbec15139c7c667abc8b_dokuman.pdf.
- Ersöz, H. Y. (2004). *Sosyal Politika Perspektifinden Yerel Yönetimler İngiltere İsveç Ve Türkiye Örneği*. İstanbul: Filiz Kitapevi Yay.
- Ersöz, H. Y. (2011). *Sosyal Politikalarda Yerelleşme*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yay.
- Eryılmaz, B. (1997). *Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılanması*. İstanbul: Birleşik Yay.
- Eryılmaz, B. (2014). *Kamu Yönetimi Düşünceler-Yapılar-Fonksiyonlar-Politikalar*, Kocaeli: Umuttepe Yay.

- Esenler Belediyesi. 2012 Faaliyet Raporu. https://www.esenler.bel.tr/Files/Pdf/2012_MAL_YILI_DARE_FAALYET_RAPORU23.pdf:
- Esenler Belediyesi. 2013 Faaliyet Raporu. https://www.esenler.bel.tr/Files/PlanProjeler/faaliyet_raporlar/2013_web_faliyet.pdf.
- Esenler Belediyesi. 2014 Faaliyet Raporu. https://www.esenler.bel.tr/Files/2014Esenler_Belediyesi_2014_Faaliyet_Raporu_Web_icin-1.pdf.
- Esenler Belediyesi. 2015 Faaliyet Raporu. https://www.esenler.bel.tr/Files/2015_YILI_FAALYET_RAPORU.2.pdf.
- Esenler Belediyesi. 2015-2019 Stratejik Plan. https://www.esenler.bel.tr/Files/Stratejik_Plan_2015-2019.pdf.
- Esenler Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. http://www.esenler.bel.tr/Files/FAALYET_RAPORU/faaliyetraporu2016-2.pdf.
- Esenler Belediyesi. Binlerce Uçurtma Esenler Semalarında. <https://www.esenler.bel.tr/tr/icerik/32/1449/binlerce-ucurtma-esenler-semalarinda.aspx>.
- Esenler Belediyesi. Dede Torun Merkezi. <https://www.esenler.bel.tr/tr/icerik/12/4001/dede-torun-merkezi.aspx>.
- Esenler Belediyesi. Esenler Bilim Parkı. <http://www.esenler.bel.tr/tr/icerik/12/4000/esenler-bilim-parki.aspx>.
- Esenler Belediyesi. Esenler Tarihi. <https://www.esenler.bel.tr/tr/icerik/107/1694/esenler-tarihi.aspx>.
- Esenler Belediyesi. İşte Türkiye'nin İlk Çocuk Sokağı. <https://www.esenler.bel.tr/tr/icerik/280/2496/iste-turkiyenin-ilk-cocuk-sokagi.aspx>.
- Esenler Belediyesi. Nüfus Bilgileri. <https://www.esenler.bel.tr/tr/icerik/102/1730/nufus-bilgileri.aspx>.
- Esenler Belediyesi. (2017). Belediye Arşivi. Çocuk Oyun Alanları.
- Esenler Belediyesi. (2017). Dede Torun Yaşam Merkezi. Tanıtım Broşürü.
- Esenyurt Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. http://www.esenyurt.bel.tr/Files/UserFiles/2016_faaliyet_raporu.pdf.
- Fidan, A. (2006). *Sosyal Politikaya Katkısı Açısından 5393 Sayılı Belediye Kanunu*, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Franklin, B. (1993). *Çocuk Hakları*. (Çev.: Alev Türker). İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Gander, M. J. ve H. W. Gardiner. (2001). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. (Çev.: Ali Dönmez vd). Ankara: İmge Kitabevi.
- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <https://gantepp.bel.tr/files/faaliyetraporu2016.pdf>.
- Gölbaşı Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. https://www.ankaragolbasi.bel.tr/rapor/2016_faaliyet_raporu.pdf.
- Güngör, F. (2016). Aile ve Çocuk. Nazmi Avcı, Erdal Aksoy (Ed.), *Aile Sosyolojisi İçinde* (90-121). İstanbul: Lisans Yay.

Henden Şolt, B. H. (2012). Türkiye Yerel Yönetimlerinde Sosyal Belediyeciliğin Konumu. *Değişen Dünyada Yerel Yönetimlerin Modernizasyonu Sempozyumu Bildiriler Kitabı İçinde* (373-379). İstanbul: Acar Matbaacılık.

IFSW. (2014). “What is Social Work”, <https://www.theguardian.com/social-care-network/2014/jul/07/what-is-social-work>, 2.06.2017.

İnal, K. (2014). *Çocuk ve Demokrasi*. İstanbul: Ayrıntı Yay.

İzmit Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://destek.izmit.bel.tr/indir/faaliyet/izmitraporu2016.pdf>.

Johnson, B. ve L. Christensen. (2014). *Eğitim Araştırmaları Nicel, Nitel ve Karma Yaklaşımlar*. (Çev.: Selçuk Beşir Demir). Ankara: Eğiten Kitapevi.

Kadın Konuk Evlerinin Açılması ve İşletilmesi Hakkında Yönetmelik. (2013). T.C. Resmi Gazete, No: 28519. 5 Ocak 2013.

Kağıthane Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. http://www.kagithane.istanbul/images/download/2016_yili_faaliyet_raporu.pdf.

Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <https://kahramanmaras.bel.tr/kurumsal/faaliyet-raporlari/2016-yili-faaliyet-raporu>.

Karatay Belediyesi, 2016 Faaliyet Raporu, <http://www.karatay.bel.tr/dokuman/pdf/faaliyetRaporlari/2016faaliyet.pdf>.

Kartal Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. https://www.kartal.bel.tr/tr/dosyalar/faaliyet_raporu/2016/2016_Yili_Faaliyet_Raporu.pdf.

Keçiören Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. https://www.kecioren.bel.tr/faaliyet_raporlari_dosya_eki/c51ce410c124a10e0db5e4b97fc2af39_kecioren_belediyesi_13.pdf.

Keçiören Belediyesi. Engelsiz Park. http://www.kecioren.bel.tr/ENGELSIZ_PARK-7-proje.html.

Keleş, R. (2014). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*. İstanbul: Cem Yay.

Keleş, R. (1983). *Yerel Yönetimler*. Ankara: Turhan Kitabevi Yay.

Keleş, R. (1996). *Kentleşme Politikası*. Ankara: İmge Kitabevi Yay.

Keleş, R. (1993). *Kent ve Siyaset Üzerine Yazılar*. İstanbul: Kent Basımevi.

Kepez Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://www.kepez-bld.gov.tr/uploads/files/etc/2016-Mali-Yili-Faaliyet-Raporu.pdf>.

Kesgin, B. (2012). Kentsel Yoksulluğa Yönelik Yerinden ve Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 2012(26), (169-180).

Kesgin, B. (2012). *Kamu Sorumluluğunda Sosyal Hizmet*. İstanbul: Açılım Kitap.

Kesgin, B. (2013). *Kamu Sosyal Politikalarında Sosyal Yardım*. İstanbul: Açılım Kitap.

Kesgin, B. (2016). Sosyal Hizmet ve Sosyal Yardımda Büyükşehir Belediyeleri İle İlçe Belediyeleri Arasında Nasıl Bir Dağılım Yapılabilir?, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Üniversitesi Dergisi*. 18(3), (447-462).

Kocaeli Büyükşehir Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. http://www.kocaeli.bel.tr/Files/Faaliyet_Raporlar/2016_Yl_Faaliyet_Raporu.pdf.

Koç, F. (2015). *Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Yerel Özerklik ve İdari Vesayet*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.

Koçak, Y. (2013). *Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Gelişim Süreci: Günümüz Açısından Bir Değerlendirme*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Malatya.

Konak Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. http://www.konak.bel.tr/files/2016-faaliyet-raporupdf_02-05-2017_14-37-07.pdf.

Kongar, E.(1972). *Sosyal Çalışma’ya Giriş*. Ankara: Sosyal Bilimler Derneği Yay.

Köker, E. (2007). Popüler Kültür Bağlamında Günümüz Toplumlarında Çocukluğa Verilen Yeni Biçim Ve İşlev. Nihal Ahioğlu, Neslihan Güney (Ed.), *Popüler Kültür ve Çocuk İçinde* (7-18). Ankara: Dipnot Yay.

Körfez Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. http://www.korfez.bel.tr/upload/tr/dosya/dokumanyonetimi/94/2016-yili-faaliyet-raporu_07042017111521-2.pdf.

Kur’an-ı Kerim Meali. (2008). Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yay.

Küçükçekmece Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://kucukcekmece.istanbul/Content/dosya/1946/kcm-2016-faaliyet-raporu-sm-35080-8486556.pdf>.

Malatya Büyükşehir Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. http://www.malatya.bel.tr/yayin/2016_faaliyet_raporu/files/assets/basichtml/index.html#314.

Maltepe Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://www.maltepe.bel.tr/upload/strateji/faaliyet-raporu-8392205a-844b-49ee-8281-294ba7dd8dca.pdf>.

Mamur Işıkcı, Y. ve S. Karatepe. (2016). Türkiye’de Çocuğa Yönelik Sosyal Politika Uygulamaları ve Tarihsel Analizi. *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 7(1), (69-100).

Mamur Işıkcı, Y.(2013). Sosyal Politika Açısından Türkiye’de Çocuk Hakları Sorunu: Alana İlişkin Bir Çalışma, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Malatya.

Menteşe Belediyesi. <http://www.mentese.bel.tr/edergi/bilim/#p=4>

Mersin Büyükşehir Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://www.mersin.bel.tr/userfiles/file/mbb/MBB%20Faaliyet%20Raporlar%C4%B1/2016%20Y%C4%B1%C4%B1/MBB%202016%20Y%C4%B1%C4%B1%20Faaliyet%20Raporu.pdf>.

Muratpaşa Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://muratpasa-bld.gov.tr/PnlErisim/UploadedItems/2016yilimalifaaliyet.pdf>.

- Nilay Evcil, A. (2014). *Herkes İçin Tasarım Evrensel Tasarım*, İstanbul: Boğaziçi Yay.
- Nilüfer Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://www.nilufer.bel.tr/i/pdf/38.pdf>.
- Odunpazarı Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://www.odunpazari.bel.tr/i/pdf/40.pdf>.
- Onur, B. (2005). *Türkiye’de Çocukluğun Tarihi*. Ankara: İmge Kitabevi Yay.
- Onur, B. (2007). *Çocuk Tarih ve Toplum*. Ankara: İmge Kitapevi Yay.
- Ortaylı, İ. (1985). *Tanzimat’tan Cumhuriyete Yerel Yönetim Geleneği*. İstanbul: Hil Yay.
- Osmangazi Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. http://www.osmangazi.bel.tr/skin/base/images/rapor/belge/2016_yili_faaliyet%20_raporu.pdf.
- Ökmen, M. ve B. Parlak. (2013). *Kuram ve Uygulamada Yerel Yönetimler -Kavramlar, Yaklaşımlar, Yapılar ve Mevzuat-*. Ankara: Orion Kitapevi.
- Özaydın, M. M. (2016). Sosyal Politikanın Türkiye’deki Tarihsel Gelişimi. A. İlhan Oral, Yener Şişman (Ed.), *Sosyal Politika-1 İçinde* (58-67). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yay.
- Özden, K. (2014). Yerel Yönetimler ve Demokrasi. Kemal Özden (Ed.), *Yerel Yönetimlerde Güncel Sorunlar ve Tartışmalar İçinde* (9-40). Ankara: Seçkin Yay.
- Özdoğan, B. (2014). *Çocuk ve Oyun Çocuğa Oyunla Yardım*. Ankara: Anı Yay.
- Özel Kreş ve Gündüz Bakımevleri İle Özel Çocuk Kulüplerinin Kuruluş ve İşleyiş Esasları Hakkında Yönetmelik. (2015). T.C. Resmi Gazete. No: 29342. 30 Nisan 2015.
- Pektaş, E. K. (2010). Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Uygulamaları ve Temel Sorunlar. *Akademik İncelemeler Dergisi*. 5(1), (4-22).
- Pursaklar Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://www.pursaklar.bel.tr/panel/dosyalar/menuler/kurumsal/faaliyet-raporlari/2016faa.pdf>.
- S. Fass, P. (2013). Children and Globalization. *Oxford University Press*. 36(4), (963-977).
- Samurçay, N. (2008). Çocuk Psikolojisi Açısından Tiyatro. *Tiyatro Araştırmaları Dergisi*. 2008 (26), (7-38).
- Seyyar, A. ve Y. Genç. (2010). *Sosyal Hizmet Terimleri*. Sakarya: Sakarya Yay.
- Sezer, Ö. (2008). *Küreselleşme Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yapısal ve İşlevsel Dönüşümü*, (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Silivri Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <https://www.silivri.bel.tr/uploads/files/2016-faaliyet-raporu-web.pdf>.

- Sincan Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://www.sincan.bel.tr/FaaliyetRaporlari/2016fr.pdf>.
- Sormaz, F. ve H. Yüksel. (2012). Değişen Çocukluk, Oyun ve Oyunağın Endüstrileşmesi ve Tüketim Kültürü. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 11(3), (985-1008).
- Sunal, O. (2009). *Çocuğa Yönelik Sosyal Politika*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Şahinbey Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://www.sahinbey.bel.tr/upload/tr/dosya/icerikyonetimi/1041/14042017095725-2.pdf>.
- Şengül, R.(2014). *Yerel Yönetimler*. Kocaeli: Umuttepe Yay.
- Şişli Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://www.sisli.bel.tr/uploads/files/2017/6/636319239051538978-2016-Y%C4%B1%C4%B1--Faaliyet-Raporu.pdf>.
- Tan, M. (1994). Çocukluk: Dün ve Bugün. Bekir Onur (Ed.), *Toplumsal Tarihte Çocuk İçinde* (11-30). İstanbul: Ekonomik ve Toplumsal Tarih Yay.
- Tandoğan, O. (2011). İstanbul'da "Çocuk Dostu Kent" İçin Açık Alanların Planlama, Tasarım ve Yönetim İlkelerinin Oluşması. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Tarsus Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. http://www.tarsus.bel.tr/upload/document/faaliyetraporlari/Tarsus_Belediyesi_2016_Yili_Faaliyet_Raporu.pdf.
- Tepebaşı Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. http://tepebasi.bel.tr/stratejik_plan/FaaliyetRaporu2016.pdf.
- Tezcan, M. (2012). *Çocuk Sosyolojisi*. Ankara: Anı Yay.
- Toprak, D. ve C. Şataf. (2009). Türkiye'de Yerel Yönetimler Reformu Çerçevesinde Sosyal Belediyecilik Yaklaşımı. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*. 1(1), (11-24).
- Toprak, Z. (2006). *Yerel Yönetimler*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tuzla Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporları. <https://www.tuzla.bel.tr/Files/pdf/faaliyet/faliyet-raporu-2016.pdf>.
- Türk Belediyecilik Derneği ve Konrad Adenauer Vakfı. (1999). *Yerel Yönetimler Ve Sosyal Hizmetler 2*, Mehmet Özhaseki'nin Konuşması. Ankara.
- Türkiye İstatistik Kurumu. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2016 Verileri. İkamet Edilen İlçeye Göre Nüfusa Kayıtlı Olunan İl. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>. 01.10.2017.
- Türkiye İstatistik Kurumu. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi 2016 Verileri. Yaş Gurubuna Göre. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>. 01.10.2017.
- Türkiye İstatistik Kurumu. Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi, Belediye. Köy ve Mahalle Nüfuslarına Göre. <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>. 01.10.2017.

- UNICEF. Türkiye'deki Suriyeli Çocuklar. http://www.unicef.org.tr/files/bilgimerkezi/doc/T%C3%BCrkiye'deki%20Suriyeli%20%C3%87ocuklar%20Bilgi%20Notu_Temmuz_2016.pdf.
- Uslu, H. (2014). Sosyal Politika Açısından Belediyeler ve Sosyal Belediyecilik. Kemal Özden (Ed.), *Yerel Yönetimlerde Güncel Sorunlar ve Tartışmalar İçinde* (97-147). Ankara: Seçkin Yay.
- Ümraniye Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://www.umraniye.bel.tr/userfiles/files/FaaliyetRaporlari/FaaliyetRaporu2016.pdf>.
- Varcan, N. (2013). Yerel Yönetimlerin Kavramsal Yapısı. Canatay Hacıköylü (Ed.), *Yerel Yönetimler İçinde* (1-19). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yay.
- Yıldırım Belediyesi. 2016 Faaliyet Raporu. <http://www.yildirim.bel.tr/UserFiles/File/2016%20faaliyet%20raporuu.pdf>.
- Yıldırım, A. ve H. Şimşek. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yay.
- Yıldırım, A. (2014). Belediyelerin Sosyal Politika Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme: Malatya Belediyesi Örneği. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 7(1), (485-509).
- Yılmaz, N. (2012). *Türk Çocuk Edebiyatı Kitaplarındaki Çocuk Gerçekliğine Eleştirel Bir Bakış*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul.
- Yüksel, F. (2007). Sosyal Devletin Dönüşüm Sürecinde Yerel Yönetimlerin Yeni İşlevleri. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi. 62(1), (279-298).
- Zastrow, C. (2013). *Sosyal Hizmete Giriş*. (Çev.: Aslıhan Aykara vd.). Ankara: Nika Yay.

EK: ESENLER BELEDİYESİ ARAŞTIRMA İZNİ

22.şpl

T.C.
ESENLER BELEDİYE BAŞKANLIĞI
Sosyal Yardım İşleri Müdürlüğü

Sayı : 68543509-804.01/382

22.05/2017

Konu : Veysi AKA

İLGİLİ MAKAMA

İlgi : 22/05/2017 tarihli ve 323 sayılı dilekçe.

İlgi dilekçe sahibi 25684622690 T.C. no'lu Veysi AKA, Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tez çalışması kapsamında “Çocuklara Yönelik Yerel Yönetim Uygulamaları: Esenler Belediyesi Örneği” başlıklı tez çalışmasını tamamlayabilmesi için kurumumuzda araştırma/çalışma yapmak istemektedir. Bahse konu olan tez çalışmasının Belediyemizde yapılması uygun görülmüştür. Bilgilerinize arz/rica ederim.

Özcan HAMZA
Sosyal Yardım İşleri Müdürü

Nene Hatun Mah. Çiğindere cad.No:181 Esenler /İSTANBUL
Tel : 444 00 73 (7319)
web : www.esenler.bel.tr E-posta: o.hamza@esenler.bel.tr

İrtibat : Z.AL TUN
F. 07 // 00

ÖZGEÇMİŞ

Veysi AKA 1991 yılında Diyarbakır’da doğdu. İlk, orta ve lise öğrenimini Diyarbakır’da tamamladı. 2015 yılında Yalova Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünden mezun oldu. 2015 yılında Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Hizmet Bölümünde Yüksek Lisans eğitime başladı. 2016-2017 yılları arasında İstanbul Esenler Toplum Sağlığı merkezinde Sosyal Çalışmacı olarak çalıştı. 2017 yılında Bingöl Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünde Araştırma Görevlisi olarak başladığı görevine devam etmektedir.